

A SOPRONI ÁGOSTAI HITVALLÁSÚ
EVANGÉLIKUS NÉPISKOLA
ÉRTESÍTŐJE

az 1938 – 39. iskolai évről.

Közli:

GRAF SAMU

igazgató.

JAHRESBERICHT

DER EVANGELISCHEN
VOLKSSCHULE IN SOPRON

vom Schuljahre 1938—39.

A SOPRONI ÁGOSTAI HITVALLÁSÚ
EVANGÉLIKUS NÉPISKOLA
ÉRTESÍTŐJE

az 1938—39. iskolai évről.

Közli:
GRAF SAMU
igazgató.

JAHRESBERICHT
DER EVANGELISCHEN
VOLKSSCHULE IN SOPRON

vom Schuljahre 1938—39.

A soproni evangélikus népiskolában tartandó osztályvizsgák sorrendje az 1938—39. isk. év végén.

Csütörtökön, június 8-án:

- 8—10 VI.—VII. leányosztály, osztálytanító: *Graf Samu.*
½11—½12 Kislétszámú osztály, osztálytanító: *Friedrich Árpád.*
3—5 Énekvizsga, III.—VIII. osztály, énektanító: *Amminger Kálmán.*

Pénteken, június 9-én:

- 8—10 VII.—VIII. fiúosztály, osztálytanító: *Kasztner Samu.*
½11—12 Ib. vegyesosztály, osztálytanító: *Eisele Frigyes.*
3—5 IVa. leányosztály, osztálytanító: *Frühwirth Margit.*

Szombaton, június 10-én:

- 8—10 Vb. fiúosztály, osztálytanító: *Preidl Lajos.*
½11—12 IIa. vegyesosztály, osztálytanító: *Szij Ella.*
3—5 IIIa. leányosztály, osztálytanító: *Felkl Irén.*

Hétfőn, június 12-én:

- 8—10 IIIa. fiúosztály, osztálytanító: *Neubauer János.*
½11—12 Ia. vegyesosztály, osztálytanító: *Dr. Trosztl Rezsóné.*
3—5 IVb. leányosztály, osztálytanító: *Egész Margit.*

Kedden, június 13-án:

- 8—10 Va. fiúosztály, osztálytanító: *Feiler Rezső.*
½11—12 Ia. vegyesosztály, osztálytanító: *Gats Sándor.*
3—5 IVa. fiúosztály, osztálytanító: *Kindler Mihály.*

Szerdán, június 14-én:

- 8—10 Vb. leányosztály, osztálytanító: *Polster Rezső.*
½11—12 IIb. vegyesosztály, osztálytanító: *Tompa Géza.*
3—5 IIIb. leányosztály, osztálytanító: *Ziermann Márta.*

Csütörtökön, június 15-én:

- 8—10 IVb. fiúosztály, osztálytanító: *Gottschling Károly.*
½11—12 IIb. vegyesosztály, osztálytanító: *Lagler József.*
3—5 IIIb. fiúosztály, osztálytanító: *Nitschinger János.*

Pénteken, június 16-án:

- 8—10 V.—VI leányosztály, osztálytanító: *Mühl Aladár.*
½11—12 IIa. vegyesosztály, osztálytanító: *Kiss József.*

Szombaton, június 17-én:

- 8—10 VI. fiúosztály, osztálytanító: *Tasch Pál.*
½11—12 Ib. vegyesosztály, osztálytanító: *Wallentin Sámuel.*

Vasárnap, június 18-án:

9 órakor: *Évzáró istentisztelet*, mely alkalommal a gyermekek az evangélikus gyámintézet részére adakoznak.

Ezen vizsgákra, valamint az évzáró istentiszteletre a nagyt. és tek. egyháztanácsot, az iskolai bizottságot, a szülőket és a tanügy barátait tisztelettel meghívja

az igazgatóság.

A vizsgákat a vizsgateremben tartjuk meg.

Június hó 19-én és 20-án d. e. 8—12-ig beíratások az 1939—40. tanévre.

Schranz Mihály †

1938. évi július 9-én hunyt el csendes lövéri magányában iskolánknak egykori neves tanítója és tiszteletbeli igazgatója, Schranz Mihály, 90 éves korában. 68 év tünt el az idők

Schranz Mihály.

végtelenségében, hogy — mint a nemzet napszámosa és mint a nemzet veteményes kertjének kertésze — megkezdte munkáját iskolánknál, ahol 1904-ig osztogatta gazdag szellemének kincseit.

Mint a kisdedek igaz barátja 1871-ben megteremtette városunk első óvodáját és mint a közügyességi oktatás apostola

és országosan elismert első szaktekintélye 1874-ben megvetette az alapját a soproni háziipariskolának és a kézügyességi (slöjd-) oktatásnak. Ezzel az iskolával kapcsolatban szóval, írásban és tettekben hirdette gazdagnak és szegénynek egyaránt, hogy a testi munka nem szegény, hanem az élet sója, a földi boldogság egyik főfeltétele; hogy a testi munka nem aláz meg senkit, hanem felemel, nemesít, áldást hoz.

Annak a kised, de ősi népfajnak, mely hazánknak és egyházunknak sok kiváló tanítót adott, minden erényét és hibáját egyesítette magában. Nem tudott és nem is akart kedvére lenni mindenkinek. Harcias természet volt, sebeket osztogatott és sebeket kapott. Nem ismerte a kapkodást, az ingadozást; a kitűzött célt soha szem elől nem tévesztette. A gondtalan ifjúságot nem ismerte, mert egész ifjúsága a nélkülözések végtelen sorozata volt. Éhezett, testi és lelki kínokat szenvedett, hogy tanító lehessen. És mikor Isten és jószívű emberek segítségével azzá is lett, bámulatos energiával és kitartással, a benne lakó öserővel és törhetetlen akaraterővel felküzdötte magát az elsők közé.

De éppen akkor, mikor sikerei által országos névre tett szert, egyik csapás és csalódás a másik után érte. Testben és lélekben megtörve visszavonult a löverébe. Csak Istenének és az életet adó és életet meghosszabbító munkának élt. Itt érte a mindenkitől elfelejtett kiváló férfiút a csendes halál.

Viszontagságos életének rövid története:

Schranz Mihály 1848. évi dec. 2-án született Villámoson (Vas megyében) földmíves szülőktől. Ősei a földművelés mellett a kovácmesterséget is űzték. Nagyatya még tekintélyes és jómódú gazda volt. Atyja azonban sógorának vagyoni bukása miatt adósságokba keveredett. Mikor édesatyja meghalt, 12 éves volt. Szegény édesanyja és idősebbik testvére, aki a házat átvette, súlyos anyagi gondokkal küzdött. Két évig pásztorgyerek, 14 éves korától pedig gazdasági cseléd volt a szülői házban. Ő azonban mindenképpen tovább akart tanulni. Barátjaitól, akik a félórányira levő Felsőlövöre jártak a gimnáziumba vagy tanítóképzőintézetbe, könyveket kért el és ezekből olvasgatott és tanulgatott az ebéd- és oszonnaszünetek alatt, mikor a többi cseléd aludt, pihent vagy szórakozott.

Nagy volt az öröme, mikor 1863-ban sikerült a felvételi vizsgája és beiratkozhatott a felsőlövői tanítóképzőintézet előkészítő osztályába. Mindennap hajnalban járt le Felsőlövöre,

hiszen 7 órakor reggel már a templomban kellett lennie. Ebédje rendszerint csak száraz kenyérből állott, ősszel néha gyümölcsöt is vitt magával. Dacára annak, hogy hajnalban és délután, mikor hazajött az iskolából, a legnehezebb parasztmunkákat végezte, durvalelkű bátyja ingyenélőnek tekintette és sajnálta tőle a reggeli pohár tejet is, amit az anyja iskolábandulás előtt adott neki. Egy decemberi reggelen a bátyja a tejet elkapta előle és a moslékba öntötte.

Ezek után már nem volt maradása a szülői házban. Egy szegény, de jólelkű felsőlövői parasztcsalád fogadta házába. Itt is sokan voltak. Hárman aludtak egy ágyban. Édesanyjának majd megszakadt a szíve, hogy csak néha-néha egy darab kenyérral és egy fazék tejjel, amit magától vont meg, segíthette.

Így tengődött két évig. Tovább már nem bírta és elhatározta, hogy kimarad az iskolából és újból elszegődik valahová gazdasági munkásnak.

Midőn ezen elhatározását közölte az igazgatóval, sem az igazgató, sem a tanári kar nem akarta elengedni a törekvő fiatal embert, aki a felvételi vizsgát a fent közölt hiányos előkészület miatt csak elégséges eredménnyel tudta letenni, az első év után azonban a rangsorban már ötödik, a második év végén pedig első lett. Felvették az internátusba és a tanulmányainak befejezésére szükséges összeget, 55 forintot, az iskola pénztárából előlegezték azzal, hogy majdan tanítói fizetéséből térítse vissza. Ezen összegért a tanári kar tagjai egyenként és egyetemlegesen szavatosságot vállaltak. Ezzel tanulmányainak befejezése biztosítva volt és 1867-ben tiszta jeles eredménnyel tanítói oklevelet szerzett.

Első állomása Sankt Ruprecht volt Villach mellett, Karintiában, ahol 1867. okt. 1-től 1868. szept. 1-ig működött. A tanítás mellett még egyéb kötelességei is voltak, és pedig: a harangozást és a templomszolgái munkákat végezni, ostyát sütni, orgonálni, a gyülekezeti számadásokat és egyéb írásbeli munkáit végezni, a gyülekezeti házakra felügyelni, temetési járulékokat beszédni, robotot bemondani, a temetőt gondozni, a sírásást ellenőrizni stb. Mindezek után kapott évi 100 forint fizetést, 21 forint fapénzt, melyből az iskolát is kellett fűteni, 2 és $\frac{1}{2}$ mérő búzát, $3\frac{1}{2}$ mérő rozsot, minden tanuló után 1 forintot és egyszobás-konyhás lakást. A fizetéséből már 1868. március 13-án kifizette a felsőlövői intézetben fennálló adósságát. Nagyon jól érezte magát itt és évtizedeken át vakáció-

jának egy-két hetét itt töltötte. A gyülekezet apraja-nagyja is nagyon megszerette és nagy volt a szomorúság, midőn egy év múlva a felsőlövői tanítóképzőintézet meghívta segédtanítónak, ami kitüntetés volt számára. Neki azonban magasabb céljai voltak. Összetakarított pénzével egy év múlva, 1869. nov. 28-án Wienbe ment és beiratkozott a pedagógiumba, melynek akkor Dittes Frigyes, a híres pedagógus volt az igazgatója.

1870-ben Prágába került az Evangelische Pfarrhauptschulehez. Itt a birodalmi kormánytól azt az értesítést kapta, hogy Felsőlövön nyert oklevele a Reichsratban képviselt összes országokban érvényes.

1871-ben a soproni evangélikus egyházközség hívta meg tanítójának egy próbaévre, a következő évben pedig véglegesítette. Itt aztán ambíciójának, képességeinek és tudásának megfelelő helyre került és csakhamar magára vonta a gyülekezet és a város vezető embereinek figyelmét. Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter akkoriban a tanítóképzés reformján fáradozott és törekvő, tehetséges fiatal tanítókat küldött külföldre. 1873-ban Sopronban járt és Kolbenheyer Mór lelkes a miniszter figyelmét Schranz Mihályra irányította. A miniszter Schranz Mihályt bízta meg a svájci népiskolák és tanítóképzőintézetek tanulmányozásával.

Úgy Svájcban, mint Németországban az ú. n. Fröbel-féle gyermekkerteket és a kézügyességi oktatás ügyét tette beható tanulmányozás tárgyává, főleg azonban a tanítóképzés szervezetét és különféle irányait tanulmányozta és erről beható jelentést tett a minisztériumnak.

Visszatérte után megalakította Sopronban a Gyermekbarátok egyesületét, mely 1874-ben felállította Sopronban az első óvodát (gyermekkertet) és tanfolyamokat rendezett óvónők képzésére. Úgy az óvodának, mint a tanfolyamoknak Schranz Mihály volt a lelke.

Lelkes apostola volt továbbá a kézügyességi oktatásnak. Az ő kezdeményezésére és buzgólkodására megalakult 1877-ben a soproni háziiparegyesület és ennek révén a háziipari iskola, mely a 90-es évek elején átalakult slójdiskolává. Bámulatos szervező képességével sikerült neki Sopron városának úgyszólván összes vezető köreit ennek az eszmének megnyerni. Magasrangú tisztviselők, bírák, tanárok, kereskedők éppúgy, mint a népiskolák, a középiskolák és a tanítóképzőintézet tanulói örömmel és lelkesedéssel öltötték magukra a zöld kötényt és

álltak a gyalupad mellé, vagy készítettek karton- és papírmunkákat. És ez nem volt szalmaláng, hanem ez a munkakészség és munkaszeretet átszállt apáról fiúra és húsz éven át Schranz Mihálynak ezen úttörő munkája rányomta bélyegét Sopron kultúrájára és országoshírű emberré tette. Buzdítására más városokban is keletkeztek hasonló iskolák. Az iskola 1896. évi jelentése büszkeséggel állapíthatta meg, hogy „iskolánk Magyarország egyetlen kézügyességi iskolája, melynek sikerült a régi háziiparoktatást rendszeres slöjddoktatássá átalakítani”.

Schranz Mihály azonban nemcsak tanított, hanem maga is állandóan tanult és továbbképezte magát. Résztvett Dániában a kopenhageni slöjdtanfolyamon és háromízben járt Nääsben (Svédország), a slöjddoktor házában.

Irodalmi tevékenységet is fejtett ki: Bel- és külföldi folyóiratokban számos pedagógiai cikket írt. Ügyszintén a helyi lapokba is írt, ahol talpraesett cikkeivel főleg a gyermekkert és a kézügyességi iskola iránti érdeklődést tartotta ébren. Bunker Rajnárddal kiadta „A kézügyességi oktatás fejlődési története” című munkáját; Laschober Gusztávval „Kleine Anleitung” és „Módszertani utasítás” cím alatt adott ki értékes vezérkönyveket. A Jausz-féle „Fibel”-nek ő a szerzője.

Schranz az ú. n. szociális slöjddel ellentétben — mely haszonra dolgozott — a pedagógiai slöjdd híve volt, melynek célja érdeklődést, kedvet és szeretetet ébreszteni a munka iránt és így elsősorban nevelési célok szolgálatában áll. Hosszas küzdelmek után, melyeket a másik irány híveivel vívott, Schranz került ki győztesen.

19 évi eredményes munka után a soproni kézügyességi iskola a minisztérium felhívására a milléniumi kiállítás keretében kiállítást rendezett és tanfolyamot tartott Budapesten. A soproni iskola és annak vezetője, Schranz Mihály, feltűnő sikert aratott. Ugyanis a legmagasabb kitüntetést az ország rokonintézetei közül egyedül neki ítelték oda és a m. kir. kereskedelmi minisztérium megállapította, hogy a soproni iskola „a leg-tökéletesebb kézügyességi iskola hazánkban”.

Sajnos, hogy a soproni kézügyességi iskola éppen akkor szűnt meg, mikor fejlődésének legmagasabb fokán állott. Alig záródott be a milléniumi kiállítás, már a brüsszeli kiállításra kellett készülnie és nem sokkal utóbb rendelet érkezett a minisztériumtól, hogy a párisi világkiállításon vegyen részt. Ezzel a minisztérium megoldhatatlan feladat elé állította az iskolát,

mivel az iskola saját tanerőkkel nem rendelkezett. Hiszen az igazgatója (Schranz M.) és három tanítója (Bünker R., Laschober G. és Ritter J.) a soproni evangélikus népiskola tanítói is voltak. A háziiparegyesület az államtól ezért az államsegély felemelését és egy önálló igazgatói állás szervezését kérte, mert Schranz — kétfelé való nagy elfoglaltságára hivatkozva — bejelentette, hogy a népiskolai tanítósággal és kézügyességi igazgatósággal járó munkákat már nem bírja. A minisztériummal való tárgyalások azonban nem vezettek eredményre, sőt a háziipariskola választmányának egy élesebb hangú felirata miatt a kereskedelmi miniszter az eddigi államsegélyt is beszüntette, mire a háziipariskolaegyesület közgyűlése 1898. évi május hó 11-én kimondotta az egyesület és a kézügyességi iskola felosztatását.

Schranz Mihály akkor 50 éves volt. Az iskola felosztatása mélyen megrendítette, hiszen munkás életének egyik legszebb és nagy jövő elé tekintő intézménye szűnt meg. Ez, valamint irigyeinek kárörme és állandó burkolt támadása, különféle csalódás és csapás, az évtizedeken át tartó megfeszített munka tönkretette idegzetét. Szűkebb határok között saját felelősségére ezután is fenntartott ugyan egy slőjdiskolát, különben csakis kis népiskolásainak és emlékeinek élt, míg idegei bírták. 1904-ben olyan súlyos idegbántalmi támadtak, hogy nyugdíjaztatását kellett kérnie. Visszavonult löveri tuszkulumába és itt teljes visszavonultságban még 34 évig élt.

Hogy hazájáról, egyházáról, népiskolánkról és annak szegény tanulóiról nem feledkezett meg és hogy most is hitt a becsületes munka diadalában, arról bizonyoságot tesz az a tény, hogy e sorok írójának évente átadott 200—300 P-t a slőjdtanítás folytatására és szegény tanulók gyámolítására. Bizonyoságot tesz erről azonban főleg végrendelete, mely szerint ingatlan és ingó vagyonát, nevezetesen 1 holdas löverét és a benne lévő négyszobás házat, valamint 7485'58 P készpénzt egyházközségünknek, ill. iskolánknak hagyta. Ennek a hagyaték-nak jövedelme a kézügyességi oktatás fejlesztésére és szegény tanulók segítkezésére fordítandó.

*

Istenben boldogult Schranz Mihály! Köszönjük Neked ezt az örökséget és megköszönjük mindazt, amit oktatás- és nevelésügyünk emeléseért és ezáltal városunk és hazánk kultúrájá-

nak fejlesztése érdekében tettél. A legbecsesebb örökség azonban, amit ránk hagytál: *a munka megbecsülésének nagy és örök parancsolata és a szegények gyámolításának helyes értelmezése.*

Legyen áldás műveden, örökségeden és neveden! Iskolánk, annak tanítói és tanulói kegyelettel fogják megőrizni emlékedet.

Jelentés az 1938—39. tanévről.

Beíratások. A beíratásokat az 1938—39. tanévre június 18- és 20-án, a pótbeíratásokat pedig szeptember 1-én és 2-án tartottuk meg. Beiratkozott a mindennapi iskolába a tanév elején 1074, évközben 15, összesen 1089 tanuló, és pedig 571 fiú és 518 leány. Évközben elköltözött vagy más iskolába lépett át 29 tanuló. Haláleset nem volt. Maradt a tanév végén 1060 nyilvános tanuló, és pedig 552 fiú és 508 leány és két magántanuló.

Az évközben kimaradt tanulók nagyrésze szüleikkel Németországba költözött.

A továbbképző (ismétlő-) iskolába beiratkozott 304 tanuló, és pedig 145 fiú és 159 leány. Haláleset itt sem volt.

A tanulók névsora ezen jelentés után, a tanulók statisztikai kimutatása az értesítő utolsó lapján található.

A tanév megnyitása. A tanévet szeptember 5-én nyitottuk meg gyermekistentisztelettel. A rendes tanítást szeptember 6-án kezdtük meg.

A tanulóifjúság iskolánkénti elhelyezése. Egyházunk két iskolát tart fenn: a Központi iskolát, mely a templom szomszédságában lévő Színház-utca 27. és Templom-utca 10. számú épületekből áll és a Deáktéri iskolát, Deáktér 53. szám alatt. A Központi iskolában 13, a Deáktéri iskolában 11 osztály nyert elhelyezést.

A Központi iskolában volt két I. és két II. vegyesosztály, egy III. fiú- és egy III. leányosztály, egy IV. fiú- és egy IV. leányosztály, két V. fiúosztály, egy V.—VI. leányosztály, egy VI. fiú- és egy VI.—VII. leányosztály. A Deáktéri iskolában elhelyeztünk két I. és két II. vegyesosztályt, egy-egy III., IV. és VII.—VIII. fiú- és egy-egy III., IV. és V. leányosztályt és a kiegészítő (kislétszámú) osztályt.

A Központi iskolába 610, a Deáktéri iskolába 479 tanuló járt. A továbbképző iskola mind a hat osztályát — 3 fiú- és 3 leányosztályt — a Központi iskola színházutcai épületében helyeztük el. Ugyanitt van az igazgatói iroda is. Hivatalos órák mindennap 12—1-ig.

A tanulóifjúság osztályonkénti elhelyezése. A mindennapi iskolába beírt 1089 tanuló közül 200 az I., 182 a II., 209 a III., 192 a IV., 159 az V., 96 a VI., 34 a VII. és 17 a VIII. osztályba járt. A lefolyt tanévben megnyitottuk a VII. leány- és a VIII. fiúosztályt és így volt 4 első, 4 második, 4 harmadik, 4 negyedik, 3 ötödik, 1 ötödik-hatodik, 1 hatodik, 1 hatodik-hetedik, 1 hetedik-nyolcadik és 1 kiegészítő osztályunk, összesen 24 osztályunk. Minthogy a 91 tanulóval bíró V. fiúosztályt megszabtottuk, zsúfolt osztályunk nincsen. Az átlagos tanulólétszám — a kiegészítő osztálytól eltekintve — 45.

Változások a tanítói karban. Az V. fiúosztály szétosztása folytán egy kiegészítő tanítóra volt szükségünk. Az iskolabizottság az igazgató javaslatára *Preidl Lajos* okleveles tanítót, aki a mult tanévben *Tasch Pál* tanítót helyettesítette, bizta meg ideiglenes kiegészítő tanító minőségben az V. b) fiúosztály vezetésével. *Friedrich Árpád*, a kiegészítő osztály tanítóját konventünk 1938. dec. 18-án tartott ülésében véglegesítette, miután már négy éven át felettes hatóságának teljes megelégedésére vezette a rábizott osztályt. Egyben felterjesztést intézett a kultuszminisztériumhoz, amelyben *Friedrich Árpád* részére államsegély folyósítását kérte. Ezen kérvényünk — sajnos — még nem nyert elintézt.

Személyi ügyek. 1938. július 9-én 90 éves korában meghalt *Schranz Mihály*, iskolánknak volt tanítója és tb. igazgatója. Az emlékének szenteljük jelen értesítő első lapjait. Július 11-én temettük el szeretett neje mellé. A nyitott sírnál az iskola és a tanítói kar nevében az iskola igazgatója búcsúzott el a szegény tanulók e nagy jötevőjétől. — Szeptember 18-án iskolaszékünk egyházi elnöke, *Ziermann Lajos* lelkész, kormányfőtanácsos, ünnepelte lelkészkedésének 40. és soproni működésének 25. évfordulóját. Iskolánk tanítói karának üdvözlését az iskola igazgatója tolmácsolta az ünnepelt tiszteletére rendezett ünnepélyes konventi ülésen. — Az őszi mozgósítás alkalmával behívást kapott *Nitschinger János* kartársunk és *Preidl Lajos* kiegészítő tanító. *Nitschinger Jánost* rövid idő múlva szabadságolták. *Preidl Lajos* azonban, aki október 12-én vonult be, dec. 15-ig volt katonai szolgálatban. Ezen idő alatt *Major László* okleveles tanító

helyettesítette. — Jelen tanévvel *Kiss József* és az *iskola igazgatója* betöltötték 40. szolgálati évüket és ezzel tanítói működésük végéhez érkeztek. *Polster Rezső* 35, *Gats Sándor* 30 és *Nitschinger János* 25 éve szolgálják egyházukat és hazájukat. A jubiléumoknak e helyen is tolmácsolom a tanítói kar jókívánásait. — *Eisele Frigyes* a magyar nyelv sikeres tanításáért a Julián Egyesülettől oklevelet nyert. — *Schützenhofer János*, a Központi iskola szolgálója, a lefolyt évben ünnepelte szolgálatbalépésének 40. évfordulóját. Az április 26-án tartott értekezleten az igazgató meleg szavakban emlékezett meg hűséges szolgálatáról és a tanítótestület nevében emléktárgyat adott át neki.

A tantestület tagjainak továbbképzése. A tantestület tagjai a lefolyt tanévben is megragadtak minden alkalmat, hogy ismereteiket gyarapítsák. A rendes havi-, valamint a rendkívüli értekezleteken didaktikai és metódikai kérdések kerültek tárgyalás alá, és megvitattuk a tanügyi folyóiratokban és szaklapokban megjelent cikkeket. A rendkívüli értekezletek főtárgya azonban a jelen tanévben megjelent kisebbségi tanterv és az evangélikus iskolák részére kiadott Utasítás és Tanterv ismertetése, megvitatása és a most érvényben levő tananyagbeosztásokkal való összehasonlítása volt.

A tanítótestület több tagja, nevezetesen *Eisele Frigyes*, *Gats Sándor*, *Mühl Aladár*, *Nitschinger János*, *Polster Rezső* és az igazgató *Beyer Ede dr.* központi királyi tanfelügyelő felhívására a most kiadandó kisebbségi vezérkönyvek szerkesztésében vettek részt. Az egyetemes felügyelő úr megbízása folytán az iskola igazgatója résztvesz a német olvasókönyvek függelékének összeállításában és megszerkesztette az iskolavizsgálat szabályrendelettervezetét és azt összeegyeztette az iskolavizsgálati jegyzőkönyvtervezettel. Nov. 17-én a testület tagjai résztvettek a „Kie” kiküldötteinek előadásain; március 16—18-ig pedig *Luttor Ignác* által az ú. n. zsinórírás elsajátítása céljából tartott írástanfolyamon. A tanítói körzeti konferenciákat *D. Kapi Béla* püspök úr önmagyméltósága betegsége miatt az idén nem tarthatta meg, ill. öszre halasztotta. A tantestület tagjai teljes számban résztvettek a tavaszi egyházmegyei közgyűlésen, valamint a kir. tanfelügyelő által Sopronban rendezett pedagógiai szemináriumon.

Iskolavizsgálat. — Hospitálás. A kir. tanfelügyelő január 23-án, 24- és 25-én meglátogatta a Központi, január 26-án és 27-én pedig a Deáktéri iskola osztályait. Észrevételeit a január

28-án tartott értekezleten közölte a tantestülettel. Az egyházmegyei iskolavizsgálóbizottság május 9., 11- és 15-én tartotta meg rendes évi iskolavizsgálatát. E helyen is köszöntöm a bizottság új tagjait: *Budaker Oszkár* lelkész urat és *vitéz Felkay Sándor* ágfalvi igazgató-tanító kartársat.

Az igazgató a tanév folyamán két ízben látogatta meg az osztályokat. Karácsonykor átnézte a naplókat, irkákat és rajzokat. Általános észrevételeit egy rendkívüli értekezleten, a kisebb hibákat és hiányokat bizalmasan közölte.

Úgy az egyházmegyei iskolavizsgálóbizottság, mint a kir. tanfelügyelő az iskolánkban végzett munkáról és a tapasztalt eredményről meglelégedéssel és elismeréssel nyilatkoztak.

A helybeli evang. tanítóképző-intézet V. évfolyamának növendékei szaktanáraik vezetése alatt május 3—8-án meglátogatták a Deáktéri iskola osztályait és hallgatták a tanítást. A német tanképesítőre is készülő V. éves tanítójelöltek karácsonytól húsvétig hetenként négyszer hospitáltak a Központi iskola osztályaiban.

A tanulóiifjúság és a tanítói kar egészségi állapota. A tanulóiifjúság egészségi állapota a lefolyt tanévben kedvezőtlen volt. Karácsony után az influenza lépett fel járványszerűen, főleg január 10-től január végéig, amikor akárhányszor a tanulók 30—40%-a nem jött iskolába. A járvány azonban enyhe lefolyású volt. Ezenkívül szórványosan az egész tanéven keresztül voltak bárányhimlő-, kanyaró-, vörheny- és diftériamegbetegedések.

A városi tisztiorvos az I. osztályos tanulókat okt. 14-én beoltotta diftéria ellen, okt. 19-én szemvizsgálatot tartott, április 17-én megnézte a Központi és április 19-én a Deáktéri iskolát. Az újraoltás június 3-án történt.

A tanítótestület egészségi állapota sem volt kielégítő. Betegség miatt hosszabb ideig nem taníthatott *Amminger Kálmán* és *Tasch Pál*. *Amminger Kálmán* idegkimerülés miatt január elején hatheti szabadságot kért és kapott. Betegsége alatt az énekórákat a kartársak tartották meg. A templomi szolgálatot ezen idő alatt *dr. Gárdonyi Zoltán* tanítóképzőint. zenetanár végezte, a temetőben *Kastner Samu* tanító helyettesítette. *Tasch Pál* kénytelen volt gégeoperációnak magát alávetni és ezért nov. 28-tól dec. 16-ig nem taníthatott. Őt is a kartársak helyettesítették. Háromnapos, vagy ennél hosszabb ideig tartó betegségen mentek keresztül a tanév folyamán még a következő kartársak: *Früh-*

wirth Margit (márc. 1—4-ig), *Gats Sándor* (február 17—22-ig és március 1—4-ig), *Gottschling Károly* (január 13—21-ig), *Kastner Samu* (nov. 30-tól dec. 10-ig), *Neubauer János* (szept. 26—29-ig), *Nitschinger János* (jan. 7—14-ig), *Tasch Pál* (jan. 31-től február 2-ig), *Tompa Géza* (dec. 11—13-ig), *Wallentin Sámuel* (jan. 31-től febr. 6-ig). A helyettesítést a kartársak, továbbá *Major László*, *Hanzmann Stefi* és *Kiss Ilonka* okl. tanítók, ill. tanítónők végezték, amiért nekik ezen a helyen is köszönetet mondok.

Az iskolai mulasztások száma a lefolyt tanévben elég nagy volt. Ennek oka a tanulóiifjúság egészségének nem kielégítő voltában, valamint cipő- és ruhahiányban keresendő. Nagyon kívánatos volna, ha a város illetékes hatóságai a városi inségesek gyermekeinek a cipőt és ruhát nem december végén, hanem a hideg idő beálltával osztanák ki. A novemberi és decemberi iskolamulasztások jórészének ezzel elejét lehetne venni.

Igazolatlan mulasztás nem volt sok, a mindennapi iskola alsó osztályaiban úgyszólván nincs is. Számottevő igazolatlan iskolai mulasztás csak a továbbképző iskolában van. Itt több esetben feljelentéssel is kellett élni. Nem egy esetben az iskolai mulasztásokat igazolni kellett, mivel az iskolát mulasztó tanuló heti 4—6 pengős keresetével az egyedüli kereső a családban, vagy ruha- és cipőhiány miatt nem mehetett iskolába.

Vallásos és hazafias nevelés.

A vallásos és hazafias érzés ápolása. A tanítóttestület — áthatva attól az igazságtól, hogy tanítói és oktatói munkássága csak akkor jár sikerrel, ha az párhuzamosan halad nevelői munkájával — a tanterv értelmében az egyéni becsületnek, a vallási, állampolgári és hazafiúi élet erényeinek legalább a csiráit akarja a tanulók lelkébe ültetni.

Mintthogy az erkölcsi nevelés alapja és legerősebb eszköze a vallás, a tantestület nagy súlyt helyez a vallásos érzés ápolására és mélyítésére. Ennek az eszmének a szolgálatába állítja az összes tantárgyakat — amire az állami tanterv is módot ad —, elsősorban a vallásórákat. Vasárnapokon a IV., V. és VI. osztályok tanulói tanítóik felügyelete alatt résztvesznek a rendes istentiszteleteken, az V. és VI. osztályok tanulói pedig felváltva a gyermekistentiszteleteken is. A III. osztályok tanulói vasárnaponként a teológiai fakultáson rendezett gyermekistentisztele-

teken vesznek részt. Az I. és II. osztályos tanulókat buzdítjuk, hogy szüleikkel menjenek a templomba.

A tanítás mindig egyházi énekkel (korállal), imával, biblia- és bibliai naptárolvasással kezdődik és imával, egyházi énekkel végződik.

A vallásos és hazafias nevelés szolgálatában állanak még többé-kevésbé a különféle ünnepek, a színelőadások, a gyermekkar, az ifjúsági vöröskereszt, a jótékony célú gyűjtések, a különféle rendezések, mint p. o. az Anyák napja, Madarak és fák napja stb.

A Felföld és Kárpátalja visszatérése. A lefolyt tanév legfontosabb és legkiemelkedőbb eseménye kétségen kívül édes hazánk két elszakadt gyermekének visszatérése. Húsz évvel ezelőtt elragadták tőle ellenségei és húsz éven át szenvedve és reménykedve viselték a mostohagyermek szomorú sorsát. A visszacsatolás hírére iskolánk is szívvel-lélekkel résztvevett az általános országos megmozdulásban. Nov. 3-án 12 órakor megjelentünk a TESZ. által rendezett örömnüpen, nov. 4-én a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr rádiószózatára iskolai ünnepelet rendeztünk. Nov. 10-én a visszacsatolás öröme iskolai szünet volt.

A visszacsatolás öröme iskolánk tanulóifjúsága gyűjtést rendezett és az összegyűjtött pénzen az egyik visszacsatolt magyar község evang. iskolájának, a felsőszei-i evang. népiskolának szép címeres zászlót, az alsószei-i evang. népiskola szegény tanulóinak 15 db. meséskönyvet vett, a nemeskajáli evang. iskola két szegény tanulója részére pedig a folyó évre megrendelte a „Jó Pajtás” című gyermeklapot két példányban.

A Felsőszeibe küldött zászlótól a tanulóifjúság szép, fel-emelő ünnepség keretében nov. 13-án búcsúzott a Központi iskola udvarán. Az egyetemes közgyűlésen Budapesten időző igazgató helyett Kiss József igazgató-tanító szép beszédben méltatta a nemzeti lobogó jelentőségét, mint a magyar testvéri szeretet, a legszebb honfiúi erények és a nemzeti becsület látható jelvényét.

Kárpátalja visszatérésének jelentőségét a tanítói kar márc. 20-án méltatta.

Ezen nagyjelentőségű és nagyhorderejű események és az ezekkel kapcsolatban rendezett ünnepek kétségen kívül megtermékenyítőleg hatnak a fogékony gyermeklélekre és megkönynyítik a tanító vallásos és hazafias munkáját. Hiszen az isteni igazságszolgáltatás megrázó példái peregnek le a gyermek lelki

szemei előtt. Nem minden generációnak jut osztályrészül ilyen közvetlenül bepillantást nyerni a történelemnek, ennek a nagy tanítómesternek munkájába, és úgyszólván részese lenni az örök igazságok érvényesülésének, melynek folytatását reménykedő lélekkel várjuk.

Kapcsolatok keresése a visszacsatolt Felvidékkel. Iskolánk tehát szintén bekapcsolódott abba az országos mozgalomba, melynek célja egyrészt a Felvidék szegényeinek segélyezése (lásd „A tanulóifjúság a jövékonyaság szolgálatában” című fejezetet!), másrészt — mint egy hazának a gyermekei — munkaközösséget kerestünk a hasonló jellegű iskolák tanítóival és tanulóival. Így levelezésben állottam a felső- és alsószeli-i, valamint a nemeskajáli evangélikus népiskola igazgatóságával és egyes tanítóival. Iskolánk és a felsőszeli-i evang. népiskola VI. és VII. leányosztályainak tanulói között pedig a tanév folyamán élénk levélváltás folyt. Hogy ezirányú kezdeményezésünk sikerrel járt és eredményes volt, azt a felsőszeli-i evang. népiskola igazgatóságának, továbbá *Vaskó Lenke* és *Forgács Béla* felsőszeli-i kartársaknak köszönhetjük, amiért nekik e helyen is hála köszönetet mondok.

Ezen nagy eseményeken kívül a vallásos és hazafias nevelés szolgálatában álltak még az egyéb iskolai ünnepek, a színelőadások, a gyermekkar, az ifjúsági vöröskereszt, a jótékonyági gyűjtések, a különféle rendezések, mint p. o. az Anyák napja, a Madarak és fák napja, a Hősök napja stb.

Iskolai ünnepélyek és rendezések. A tanévmegnyitó gyermekistentisztelet szept. 4-én volt. Okt. 6-án a felsőbb osztályok tanulói a gyászistentiszteleten vettek részt. Okt. 15-én „Szép vagy, gyönyörű vagy, Magyarország” cím alatt hazafias és ismeretterjesztő filmelőadást rendeztünk. Október 31-én, a reformáció emléknapján, a tanulóifjúság részére gyermekistentisztelet volt. A gondjainkra bízott 51 hősi sírt a sopronbánfalvai katonatemetőben október és május hó folyamán rendbe hoztuk és virágokkal díszítettük. Nov. 17-én és 18-án tanulóifjúságunk részt vett a Felvidék visszacsatolásával kapcsolatos eseményekről szóló filmelőadásokon. Dec. 6-án, a Kormányzó Úr Öföméltóságának névnapján szünetelt a tanítás. Előző este az Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület műsoros ünnepélyt rendezett. Dec. 18-án a városházán rendezett népszavazási emlékűnnepen jelentünk meg. Dec. 21-én az Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület és a Cser-

készapródcsapat rendezte karácsonyfaünnepélyét a Deáktéri iskola tornacsarnokában, dec. 22-én délután 2 órakor tartotta meg karácsonyfaünnepélyét az Evangélikus Nőegylet a templomban, utána pedig a kiosztást a vizsgateremben. Dec. 18-án és 26-án a tanulóifjúság karácsonyi színdarabot adott elő a Protestáns Egyesületben. Főrendező ebben az évben *Wallentin Sámuel* volt. Március 15-én hazafias ünnepélyt rendeztünk, az ünnepi beszédet *Nitschinger János* tanító tartotta. Márc. 20-án megemlékeztünk Kárpátalja visszatéréséről. Május 14-én megtartottuk az Anyák napját, mely alkalommal az igazgató tartotta az ünnepi beszédet. Május 26-án virágokkal díszítettük a hősök sírjait. Május 31-én tartottuk a Madarak és fák napját. Minthogy június 4-e vasárnap volt, előző nap megemlékeztünk a trianoni békeparancsról és tiltakoztunk hazánk feldarabolása ellen.

Iskolai gyülekezetek. A vallásos nevelésnek egy hathatós eszköze az iskolai gyülekezetek intézménye, azért a felsőbb osztályok legtöbb tanítója az idén is megalakította az iskolai gyülekezeteket osztályában. A leányosztályokban főleg leány- és nőegyletek alakultak meg. Az egyes osztályokban elért eredményről a gyűlésekről felvett jegyzőkönyvek is tanuskodnak. Az eddigi eredmények után ítélve az iskolai gyülekezetek jó vezetés és helyettes irányítás mellett a vallásos és evang. öntudatra való nevelésnek becses és fontos eszközévé válhatnak.

A Missziói Gyermekszövetség munkájával arra törekszik, hogy a gyermekek számára az evangélium ne legyen csupán megúnt tantárgy és tanulni való ismeret, hanem állandóan üdítő, bátorító és vigasztaló örömhír, melynek befogadása kedvező esetekben egyesek győzelmes életmódját eredményezheti. Az eddigi foglalkozások mellett az elmúlt iskolaévben néhányszor valóságostárgyú vetítettképes előadásban volt részük az érdeklődő gyermekeknek. Ez előadások rendezését a teológus egyetemi ifjak áldozatkészsége tette lehetővé, munkájukért ezúton is hála köszönetet mondunk. Tavalyi felhívásunkhoz hasonlóan hangsúlyozzuk, hogy a gyermekevangélizáció munkájában nemcsak okleveles, hivatásos egyének vehetnek részt, hanem bármelyik gyülekezeti tag, akinek van mit tovább adnia apró hittestvérei számára. A tanítók semmiképp nem győzhetik azt a sokoldalú gyermekmentő tevékenységet, amit a M. Gy. Sz. programjában felölel az énekevangélizációtól kezdve a nincstelen gyermekek önellátó munkáltatásáig. Újból munkásokat hívunk tehát az aratásba. Máté 9, 38. A szövetség vezetője *Nitschinger János*.

Az Ifjúsági Vöröskereszt Egylet csoportjának az 1938–39. tanévben 68 tagja volt. Összejöveleleit hetenként egyszer, kedden délután tartotta két csoportban *dr. Trostl Rezsóné* és *Sziz Ella* tanítónők vezetése alatt. Jó időben séták és tornagyakorlatok volt a délutánok programja. Később a munkadélutánokon kézimunkával, olvasással és társasjátékokkal foglalkoztatták a tagokat. November hónapban előkészületek folytak a Mikulás-ünnepélyre, amelyet december 5-én tartottak meg nagyszámú közönség jelenlétében. A tiszta jövedelmet szegény tanulók felruházására fordították. December 21-én volt a karácsonyfaünnepély, mely alkalommal 18 tanulót ajándékoztunk meg kis karácsonyfával és ruhaneművel. A csoport megünnepelte március 15-ét. Május 14-én megtartotta az Anyák napját egy kedves műsoros előadás keretében. Az egylet működését május végén fejezte be. Adományok az Ifjúsági Vöröskereszt Egyletnek: Rimler Pál 5 P, Hartmann Kálmánné kis karácsonyfák részére cukorka, ifj. Schneeberger Nándorné 20 gyermek részére kolbász.

A tanulóifjúság a jótékonyág szolgálatában. Egyes jótékonyági és emberbaráti intézmények gyámolításában tanulóifjúságunk is segítségünkre volt. A karácsonyi gyermekszínielőadás tiszta jövedelmét következőképpen osztottuk meg: Inséges tanulók alapjának 30 P, Segélyegyesületnek 30 P, Rendezési alapra 15'33 P, A bibliai leszakítós naptárak részére befolyt 20'34 P, Gyűjtés egy felvidéki (felsőszeli-i) evang. iskolának adományozandó zászlóra 57'12 P, szívjelvényeket vettek 10 P-ért. A novemberi iskolai gyűjtés eredménye 230'42 P. Ebből az Inségálapnak jutott 109'24 P, Segélyegyesületnek 100 P, Rákoscsabai templom részére 7 P, Nyomorék gyermekek otthonára 7 P. A május havi gyűjtés eredménye 228'27 P. Ebből kapott a G. A. Gyámintézet 80'24 P-t, az Inségálap 74 P-t, a Segélyegyesület 74 P-t.

Itt megemlítem, hogy a tanítótestület a „Magyar a magyarért” mozgalom részére 200 P-t, a „Horthy Repülő Alap” céljaira 50 P-t adott és a Légoltalmi Egyesületbe pártoló tagnak lépett be és évi 20 P tagsági díj fizetésére kötelezte magát.

A tanulóifjúság nagy segítségére volt a tanítótestületnek használt cipők és ruhák gyűjtésénél, amivel sok szegény tanulónak lehetővé tettük az iskolabajárást. Erről részletesen „Szegény tanulók segélyezése” című fejezetben számolunk be. Sokan megosztották tízórai és ozsonnakenyerüket szegény tanulótar-sakkal.

A **Soproni Magyar Férfiakör** is támogattott minket erkölcsi és hazafias nevelői munkánkban, midőn az általa létesített dr. Thurner Mihály-alapból az idén is 12 német anyanyelvű tanulóknak adott jutalomkönyvet a magyar nyelvben tanúsított szép előmenetelükért. A jutalomkönyveket dr. Sopronyi-Thurner Mihály polgármester a december hó 18-án a városháza nagytermében tartott népszavazási ünnepen adta át a kitüntetett tanulóknak szép beszéd kíséretében.

A jutalomkönyvekkel kitüntetett tanulók a következők: Dahner Samu, Röck Samu, Wolf Irma, Tschürtz Katalin, Ringhofer Vilma V. oszt.; Bruckner Nándor, Hammel Vilmos, Unger Erzsébet VI. oszt.; Knabel Mátyás, Peischl Erzsébet, Reitter Mária VII. oszt. és Schwenk Károly VIII. oszt. tanulók.

Az **Állatvédő Egyesület pályázatán** 12 tanulónk kapott jutalmat, dícséretben pedig 30 tanulónk részesült és ezek június 3-án az Erzsébetkertben mint az Állatvédő Egyesület vendégei ozsonnát kaptak.

Értelmi nevelés.

Az értelmi nevelés nehézségei iskolánknál. Kétnyelvűség.
A vallásos és hazafias nevelés mellett az értelmi nevelés képezi a népiskola főfeladatát. E téren is nagy nehézségekkel kell megküzdenünk. Főleg a kétnyelvűség nehezíti meg munkánkat. Ezért különösen nagy gondot kell fordítanunk a tananyag helyes kiválasztására és csoportosítására, valamint a módszeres eljárásra. Arra kell törekednünk, hogy ne csak szélesítsük, hanem mélyítsük is a tanulók tudását és hogy a gyakorlati életre neveljük őket. E célból az új tanterv és utasítás szellemében, a helyi és evang. népünk különleges viszonyait mérlegelve, állítottuk össze az egyes osztályok tanmenetét. Ezen munkában mindig az iskola egységét és a közös célt tartottuk szem előtt.

Mínthogy iskolánk kisebbségi tanítási nyelvű iskola, munkánkat a vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1938. évi aug. hó 30-án 111.110/938. IX. számú rendeletével kiadott kisebbségi tanítási nyelvű elemi iskolák tanterve szabályozza. Erről a tantervről, valamint az ennek alapján összeállított órarendről a következő fejezetben lesz szó. Az értelmi neveléssel szorosan összefügg az iskolatípus, a tannyelv, a tanítási idő. Szolgálatában áll a továbbképző iskola, mely természetesen a vallás- és erkölcsi nevelést is szolgálja, továbbá a kislétszámú osztály, az iskolakert, a könyv- és tanszertárak.

Iskolatípus, tannyelv. Amint az értesítő végén levő statisztikai kimutatásból látható, iskolánknak a tanév végén 1061 mindennapos tanulója volt. Ezek között 173 magyar anyanyelvű, ami a tanulók 16,3%-ának felel meg. A tanulók 83,7%-a német anyanyelvű. Így volt ez nagyjában a múltban is, minek alapján az egyháztanács iskolánkat annak idején a b) típusú iskolák csoportjába sorozta, a 11.000/935. M. E. és az annak végrehajtása végett kiadott 760/1936. eln. és 115.085/1937. IX. számú rendeletek megjelenése után pedig *egységes* típusú iskolának nyilvánította. Ezt a határozatot a szülők kívánságára az 1938. évi szept. 11-ére összehívott szülői értekezlet is helyeslően vette tudomásul.

Az egységes osztályok mellett azonban vannak magyar tannyelvű osztályok is a magyar anyanyelvű gyermekek részére. Nem magyar anyanyelvű tanulókat ezekbe az osztályokba csak akkor veszünk fel, ha a szülők ezt a beiratáskor határozottan kívánják és az illetékes tanítók meggyőződtek arról, hogy az illető gyermek tényleg jól tud magyarul. Viszont magyar anyanyelvű gyermekeket az egységes típusú osztályokba szintén csakis a szülők határozott kívánságára veszünk fel, amennyiben az illető gyermek jól bírja a német nyelvet is. A különleges soproni viszonyokra való tekintettel azonban a magyar tannyelvű osztályokban is tanítják a németet mint tantárgyat és pedig már az I. osztálytól fogva a beszéd- és értelemgyakorlatok keretében, a II. osztálytól fogva a német írást és olvasást is. A választ törvényeink értelmében a tanulók anyanyelvükön tanulják.

Iskolánk 24 osztálya közül a lefolyt tanévben 16 egységes típusú és 8 magyar tannyelvű volt.

Tanterv a kisebbségi népiskolák és Utasítás és Tanterv az evangélikus iskolák számára. Fentebb említettem, hogy a m. kir. minisztérium 11.000/1935. M. E. számú rendeletével a kisebbségi népiskolák A), B) és C) típusát megszüntette és ezek helyett az említett iskolákban egységes kisebbségi oktatási rendszer bevezetését rendelte el. Ennek a rendeletnek a végrehajtására jelentek meg a 760/1936. eln. és a 115.085/1937. IX. számú rendeletek. E szerint az anyanyelvi és szülőföldismereti, valamint a számtani és gazdasági ismeretek tanítása a tanuló anyanyelvén, a magyarnyelvi és nemzetismereti tantárgyak, valamint a testnevelés tanítása magyar nyelven történik, de a IV.—VI. osztályokban a számtani, természeti és gazdasági ismereteket

magyar nyelven, a földrajzi, történeti és állampolgári ismereteket anyanyelven kell ismételni és számonkérni.

A tanév folyamán megjelent az Utasítás és Tanterv az evangélikus népiskolák számára is, mely az Egyetemes Egyház elnökségének intézkedése folytán 1939. évi szept. 1-től, tehát a jövő tanévtől fogva a magyarországi evangélikus mindennapi és továbbképző népiskolákban kötelező.

Ennek a két tantervnek tanulmányozása, összehasonlítása és viszonyainkra való alkalmazása foglalkoztatta tantestületünket az e célból összehívott öt rendkívüli értekezleten. Az ezen értekezletekről felvett jegyzőkönyvek beszámolnak erről a munkáról és tartalmazzák egyszersmind elgondolásainkat és javaslatainkat.

A miniszter úr rendelete szerint a lefolyt tanév a kisebbségi iskolákban átmeneti évnek tekintendő és megkívánja, hogy a tanterv végrehajtása a tantestületi üléseken „állandóan szakszerű megbeszélés tárgyává tétessék”. Megbeszélés tárgyát képezte — mint fentebb jeleztem — az egyetemes egyház által kiadott evangélikus tanterv is. Megállapodásaink röviden összefoglalva a következők: 1. Minthogy a kisebbségi tanterv osztott népiskolákra nézve „a teljesítmény legkisebb mértékét jelenti”, vagyis minimális tanterv, a soproni evangélikus népiskola, mely teljesen osztott iskola, melynek kiegészítő osztálya és óvodája van: nem elégedhetik meg az országosan megállapított „legkisebb mértékkel”. 2. Ennélfogva a kisebbségi tanterv anyagát az 1467/1925. eln. sz. Vkm. rendelettel kiadott állami és az 1938-ban kiadott Evangélikus Tanterv anyagával, ill. egyházi vonatkozásokkal bővíti, mely szempontok figyelembevételével készültek eddigi tananyagbeosztási naplóink is. 3. Ezen tantervek alapján állítottuk össze a számolás és mérés anyagát is. Az első osztályokban nem 10-ig, hanem 20-ig számolunk, ami nehézségekbe nem ütközik, mivel a számolás az alsó osztályokban a gyermek anyanyelvén történik. 4. Az evangélikus tanterv szerinti 50 perces óráknak bevezetése a népiskola felsőbb osztályaiban a hét két tanítási napján a reáltantárgyak tanítási idejének csökkentését jelenti. Ezt úgy lehet némileg pótolni, hogy az alsóbb osztályokban nem csökkentjük a heti óraszámot, hanem megtartjuk az eddigit. Erre annyival is inkább szükség van, mert a felsőbb osztályokban az eddig magyarul tanult anyagot német nyelven, az eddig német nyelven tanult anyagot magyar nyelven kell összevonni. Csökkentett óraszámokkal fokozottabb kö-

vetelményeket teljesíteni lehetetlenség. 5. A heti 1—1 félóránban megállapított magyar és német írás, fogalmazás, helyesírás az alsóbb osztályokban előreláthatólag nem lesz elegendő arra, hogy a tanulók kellőképpen előkészítve lépjenek a IV., ill. V. osztályba. Kevés a heti félórás rajz-, ének- és kézimunkatanítás is. Ha az ezen tantervek megjelenése előtti és a 62.800/1925. VIII. a. számú miniszteri rendelet által megállapított heti óraszám megmarad, a most felsorolt tantárgyaknak heti fél óra helyett egy óra jut, ami a sikeres írás-, ének- stb. tanításhoz feltétlenül szükséges és a felső osztályokban most még nehezebb körülmények között működő kartársakat némileg tehermentesíti. Az eddig előírt heti óraszámra a német nyelv tanítása miatt szükség van a magyar osztályokban is. Azért a következő órabeosztásban állapotunk meg:

Osztály	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII. VIII.
1. Vallás	3	3	4	4	4	4	4
2. Magyar nyelv	5	5	5	5	5	5	5
3. Német nyelv	7	7	6	6	5	5	5
4. Számolás és mérés	5	5	5	5	4	4	4
5. Földrajz	—	—	—	2	2	2	2
6. Történelem és polg. jogok	—	—	—	—	3	2	2
7. Természeti és gazd. ism.	—	—	2	2	3	4	4
8. Rajz	—	1	1	1	1	1	1
9. Ének	1	1	1	1	1	1	1
10. Kézimunka	—	1	1	1	1	1	1
11. Testgyakorlás	3	3	3	3	3	3	3
	24	26	28	30	32	32	32

Az V., VI. és VII.—VIII. osztályokban hetenként két napon 50 perces órákban tanítunk, úgyhogy a heti óraszám itt is 30 és nem 32. Így írja ezt elő az Evangélikus Tanterv.

Továbbképző iskola. A továbbképző- vagy ismételőiskola az idén is 6 osztályból állott és pedig 3 fiú- és 3 leányosztályból. A fiúosztályokban Kastner Samu, Tompa Géza és Gottschling Károly tanítottak, a leányosztályokban Feiler Rezső, Lagler József és Wallentin Sámuel.

Kislétszámú (kisegítő) osztály. Az 1935. évi január 7-én Sopron szab. kir. város támogatásával megnyílt kislétszámú osztály a lefolyt tanévben is szép eredményt mutatott fel. Az

igazgató a tanítói kar javaslatára az első évfolyamba 5 (3 fiú, 2 leány), a másodikba 13 (8 fiú, 5 leány) tanulót utalt át. Ezek közül a jövő 1939—40. tanévben a népiskola II. osztályába visszahelyezhető 2, a III. osztályba 9 tanuló. Az osztály vezetője az idén is Friedrich Árpád tanító volt.

Nyelvtanfolyamok. Magyar anyanyelvű tanulóink számára az idén német nyelvtanfolyamot szerveztünk. A tanfolyamon 15 tanuló vett részt, akik hetenként kétszer, 2—2 órában gyakorolták a német beszélgetést és írást. Játékos módon, rajzolás és dramatizálás által sajátították el a résztvevők azokat a nyelvi ismereteket, melyekre az iskolában és a szülői házban naponta szükségük van. A szebb tavaszi napok beálltával sétálás keretében gyakoroltuk a német nyelvet. A németnyelvű tanfolyammal párhuzamosan egy magyar nyelvtanfolyam szervezését is tervbe vettük; a kevés jelentkező miatt azonban erre sor nem kerülhetett. Amennyiben a magyar tanfolyam iránt a jövő évben elég érdeklődő lesz, ezt is megnyitjuk. A német tanfolyam vezetője Mühl Alfréd volt.

Iskolakert. Felső osztályaink gyakorlati gazdasági kiképzésüket az iskolakertben nyerik, ami az őszi és tavaszi hónapokban történik. A lefolyt tanévben, főleg most tavasszal, az időjárás oly kedvezőtlen volt, hogy az iskolakerti munkák elvégzése a tanulók egészségének veszélyeztetése nélkül nem volt lehetséges. Így a tervbe vett iskolakerti munkák nagy része elmaradt.

Iskolakertünk tekintélyes része most faiskola, ahol viszonyainknak megfelelő gyümölcsfákat nevelünk. Főképpen alma-, körte-, cseresznye- és diófaból van nagy választékunk és a szülőknek alkalmuk van, gyümölcsfaszükségüket kedvezményes áron kertünkben beszerezni.

Schranz Mihály nyug. igazgató-tanító — mint már jeleztem — szépfekvésű, 1 katasztrális hold nagyságú lövérkertjét az egyházközségre, ill. iskolai célokra hagyományozta. Tervünk, ezt a lövert iskolakertnek felhasználni, a mostani iskolakertet pedig más célokra való felhasználásra az egyházközségnek visszaadni, mivel a faiskola fenntartása újabb törvényeink szerint amúgy is szinte leküzdhetetlen nehézségekbe ütközik.

Tanítói és ifjúsági könyvtár. Tanszergyűjtemény. A tanítói könyvtár a lefolyt tanévben is Gats Sándor, az ifjúsági könyvtárt pedig Eisele Frigyes kezelte. Az ifjúsági könyvtárban jelenleg 802 magyar és 848 német, összesen 1650 kötet van.

A tanulóifjúság ezt a könyvtárt a IV. osztálytól felfelé szorgalmasan használja. A tanítói könyvtár állománya 1378 kötet. Eből van 549 pedagógiai, 493 egyéb tudományos és 336 szépirodalmi mű. Mult évi szaporulat 28 kötet. Ehhez jön a Schranz Mihály-féle hagyatékból 531 kötet, és pedig 141 pedagógiai, 390 egyéb tudományos és 27 évfolyam Kosmos folyóirat à 12 füzetel. Ezenkívül 86 db különféle tankönyv. Ezt a hagyatékot a Schranz Mihálytól örökölt könyvesszekerényben mint Schranz Mihály-féle könyvtárt külön kezeljük. Ennek, valamint a lefolyt tanévben beszerzett könyvek jegyzékét jelen Értesítő utolsó lapjain közöljük. Kérjük iskolánk barátait, hogy könyvtárainkat ajándékkönyvekkel gyarapítani szíveskedjenek.

A lefolyt tanévben a következő folyóiratokat járattuk: Evangélikus Népiskola, Evangélikus Élet, Keresztyén Igazság, Magyar Ünnepe, Dunántúli Tanítók Lapja, Tanítók Lapja, Harangszó, Kis Harangszó, Protestánsok Lapja, Hivatalos Közlöny, Néptanítók Lapja, Növényvédelem, Gyakorlati pedagógia, Természet- és Állatvédelem.

Az iskola leltára. Felszerelésünket nagyban gyarapították a Schranz-féle hagyatékból az iskola tulajdonába jutott ingóságok. A Schranz-féle könyvtárról már beszámoltunk „Tanítói könyvtár“ cím alatt. Egyéb ingóságok: 2 asztal, 4 szék, 3 váza (igazgatói irodában), 1 szekrény (cserkészeknél), 1 szekrény (ifjúsági egyesületben), 1 üvegszekrény (tanítói szobában), 2 hosszú télikabát, 1 rövid kabát, 2 sötét öltöny, 1 zakó. (Ev. Nőegyletnél elajándékozás céljából), 1 divány, 2 ágy, 2 éjjeliszekrény, 2 mosdószekrény, 18 különféle kép, 1 függőlámpa, 3 ruhakosár, 1 prés, 8 ruhafogas, 2 függőnytartó, különféle konyhaedény és különféle fehérnemű. (Ezeket a tárgyakat a szegényakciónak adjuk át, hogy a végrendelet értelmében szegény házaspárnak ossza ki.) Eladtunk: 3 db matracot és 1 db ágycetétet. Az ezekért befolyt 65 pengőt a Schranz-alapítványhoz csatoltuk. — *Hamar Gyula* igazgató 1 db Turcsányi-féle Rotary sokszorosítógépet teljes felszereléssel, 1 német bibliát, 1 magyar újtestamentumot és 1 énekeskönyvet ajándékozott az iskolának; *Laehne Vilmosné* pedig 1 lexikont. — *Vétel útján:* 4 db szemléltető kép kartónra húzva, 4 kötet „Der große Duden“, 1 Horthy Miklós arckép, 1 vöröskeresztszekrény, 1 széntartó lapáttal, 1 kötet Révai Kis Lexikón, 1 Utasítás 1935. évi VI. t.-c. végrehajtására, 1 Tanterv és Utasítás 1932, 24 Kisebbségi tanterv, 24 Evang. tanterv, 1 Zergényi Jenő dr. olajfestménye, 1 tolotábla.

A leltári tárgyak száma a Központi iskolában (a tanítói, ifjúsági és kölcsönkönyvtárt nem számítva) 6451, értéke 17.416 pengő 86 fill.; a Deáktéri iskolában (a tornacsarnokot is beleszámítva) 7143, értéke 15.187 P 70 fill.; összesen 13.594 darab 32.604 P 56 fill. értékben.

Esztétikai nevelés.

Az esztétikai nevelés eszközei. A népiskolában rendszeres esztétikai nevelésről és tanításról természetesen nem lehet szó, hanem — amint a vallási, erkölcsi és hazafias elveket minden tantárgy keretébe beleillesztjük — úgy a szép, a művészet szeretetét is észrevétlenül kell gyermekeink szívébe csepegtetni. Az új tanterv, nagyon helyesen, az esztétikai nevelés fontos eszközének tartja az iskolaépület, az udvar, az iskolakert és a tantermek tisztántartását, csinosítását és díszítését, valamint a tanulók munkáinak rendjét és csinoságát. Ezekre különösen nagy súlyt helyeztünk az idén is és különösen az új iskolánk és annak környéke alkalmas arra, hogy esztétikai érzéseket fakasszon tanulóink szívében.

A tantermeket élő virágokkal, továbbá a szemléltető- és egyéb képek ízléses elrendezése által akarjuk barátságossá tenni, hogy tanító és tanuló jól érezze magát ott és hogy a tanulók példát lássanak, hogy lehet egy különben rideg termet kevés költséggel kedvessé, barátságossá tenni.

A szépírási és rajzórák különösen alkalmasak a szép iránti érzék fejlesztésére és fontos eszközei az esztétikai nevelésnek. A szépíráásra mindig nagy súlyt helyeztünk. Minthogy a szépírás, de különösen a rajztanítás bizonyos képességeket és készségeket tételez fel, amelyekkel nem minden tanító rendelkezik, ezen tárgyak tanítását több osztályban azon tanítók vállalták, kiknek erre különös képességük van. Így a Központi iskolában Mühl Alfréd, a Deáktéri iskolában Gats Sándor tanítja több osztályban a rajzot.

Kézimunkatanfolyam. A törvényileg előírt kézimunkatanításban iskolánk minden tanulója részesül. Emellett az idén is volt külön kézimunkatanfolyam azok részére, akik a kézimunkában tovább akarják magukat képezni. A külön női kézimunkatanfolyamot Stráner Márta kézimunkatanítónő vezeti.

Gyermekkar. Amminger Kálmán énektanító az iskola jóhallású és jóhangú gyermekeiből a lefolyt tanévben is gyermek-

kart állított össze, mely úgy a templomban, mint különféle iskolai ünnepélyeken sikerrel szerepelt.

Slőjdtanfolyamok. A Deáktéri iskolának egyik termét slőjdiskolának rendeztük be. A berendezés legnagyobb része volt kartársunk, Schranz Mihály, nyug. igazgató-tanító ajándéka, akinek tehát elsősorban köszönhetjük, hogy ezen hasznos és sok nemes élvezetet nyújtó foglalkozást rendszeresen taníthatjuk. A törvényileg a tantervben előírt kézügyességi oktatásban népiskolánk minden tanulója részesül. Emellett azonban van még két külön slőjdtanfolyamunk, ahol azok, akiknek erre különös tehetségük és kedvük van, továbbképezhetik magukat. Ezen tanfolyamok felállítását Schranz Mihály áldozatkészége tette lehetővé. Alapítványának kamataiból díjazhatjuk a tanfolyamok vezetőit és beszerezhetjük a legszükségesebb anyagot és eszközöket.

A tanfolyam november havában nyílt meg. Megismertettük a különféle szerszámokat és a tanulók gyakorolták magukat azok használatában. Favágókéssel gyakorolták a hegyezést, hossz- és keresztvágást, élek levágását, domborító- és síkvágást. A különböző fanemek megismertetését nagyban elősegítette a Gottschling Károly által készített és a slőjdtanteremben elhelyezett erdei- és gyümölcsfagyűjtemény. A gyakorlati kiképzés súlypontja a fafaragáson volt.

Felszerelésünket a Schranz-féle hagyatékból 149 tárggyal gyarapítottuk. A hagyatékból átvett és a leltárba felvett eszközök és tárgyak jegyzékét „Az iskola leltára” cím alatt közöltük. — A slőjdtanfolyam vezetői Wallentin Sámuel és Gottschling Károly.

Testnevelés.

A tervszerű és rendszeres testnevelés a gyermek egészséges fejlődését előmozdítja, erejét és ügyességét fejleszti. Emellett még nagy étikai értéke van: szilárdítja a jellemet és acélozza az akaratot.

A testnevelés legfontosabb eszközei a testgyakorlás, a játékok, versenyek, menetelések, a cserkészlet, mely természetesen az erkölcsi nevelés szolgálatában is áll és a nagyobb kirándulások.

Testgyakorlás. A mult tanév óta a rendszeres testgyakorlásnak első és legfontosabb feltétele, a megfelelő tornaterem, már rendelkezésünkre áll. Sajnos, a tetemes távolság miatt a Köz-

ponti iskola osztályai különösen kedvezőtlen idő esetén, a Deák-téri iskola pompás tornatermét nem vehetik mindig igénybe. Azért az iskolaigazgató felvetette a kérdést, hogy a színházutcai épületben levő és 1885-től 1913-ig használatban volt tornacsarnokot a modern technika vívmányainak segítségével nem lehetne-e ismét használható állapotba helyezni? Minthogy azonban az ezen kérdés megoldására összehívott vegyesbizottság egységes állásfoglalásra még nem jutott, végleges döntés ez ügyben még nem történt.

Iskolafürdő. Nagy megértéssel és szeretettel javasolta azonban a bizottság egy iskolai fürdő létesítését a színházutcai iskolaépület alagsorában. Minden remény megvan arra, hogy ez a fürdő 1939. szeptember elején meg is nyílik és így aztán iskolánk egy igazi barátjának, Heimler Károly dr.-nak és e sorok írójának egy régi kedves terve megvalósul.

Az egyházközségi elnökség és a pénzügyi bizottság elnökének jóindulata és a jelen kor higiénikus követelményeinek felismerése és méltánylása lehetővé teszi az iskola elavult felszerelésének és bútorzatának kicserélését. Még a nyáron két osztály új padlót és egy osztály új modern padokat fog kapni.

Játékok, kirándulások. A gyermek legtermészetesebb és legkedvesebb testgyakorlása és egyszersmind szórakozása a játék. Az iskola komoly munkája mellett nagyon szépen megfér a játék is. Sőt arra van hivatva, hogy a rendszeres, testet, lelket igénybe vevő iskolai munkába minél több derűt, változatosságot és szellemi pihenést hozzon. Az óráközi szünetek legnagyobb része játékkal telik el, de még a séták és kirándulások fénypontja is a játék szokott lenni. Az alsóbb osztályok óra-rendszerű testgyakorlási órája is főleg játékos tornából áll. Mind a két iskola udvara akkora, hogy a tanulók kedvük szerint játszhatnak, a Központi iskola osztályainak kedves játszóhelye ezenkívül a Bécsi-domb.

Minden osztálytanító köteles tanítványait hetenként legalább egyszer a délutáni órákban sétára vagy kirándulásra vinni. Ezenkívül a felsőbb osztályok évenként legalább egyszer egésznapos kirándulást is szoktak rendezni Sopron szép környékére. A felsőbb osztályok tanulmányi kirándulást is rendeztek. Így a IV. a) fiúosztály június 3-án Győrben volt, a IV. b) fiúosztály pedig Répcelakon. Az V. b) fiúosztály, valamint a VI.—VII. leányosztály a tanév végén Kőszegre terveznek kirándulást.

A 383. sz. Berzsenyi Dániel cserkészapródcsapat jelentése.

Az 1938—39. tanév elején az újonnan belépett cserkészapródokkal a csapat létszáma 58-ra szaporodott. Az őszi történelmi események hatása alatt sokat beszélgettünk a légoltalomról, hadseregünkről és a Felvidék visszavételéről. A dal és játék főfoglalkozási anyag maradt továbbra is. December 21-én avattuk fel újoncainkat és tartottuk meg hagyományos karácsonyfaünnepélyünket, amelynek keretében megajándékoztunk 30 szegény gyermeket 98 db, főként fehérneművel 110 P értékben. A télen át sokat tornáztunk és játszottunk. A Ruszinföld hazajövetele alkalmával az ott lejátszódott eseményekről beszélgettünk. Résztvettünk az iskolai márciusi ünnepélyen. Április 23-án résztvettünk a Szentgyörgy-napi cserkészszemlén és este az Egeredi-dombon a közös tábortűzön. Anyák napjáról és a világháború hőseiről sem feledkeztünk meg. Június 3-án újabb három cserkészapródot avattunk fel. Havonként missziós órát tartott Nitschinger J. tanító. Parancsnok: Gottschling Károly.

Szegény tanulók segélyezése

Evangélikus Nőegylet. A szegény tanulók egyik legnagyobb jötevője a múlt évben is az Evangélikus Nőegylet volt. A december 22-én tartott karácsonyfaünnepélyen kiosztott 25 pár új cipőt, 3 leánykabátot, 5 fiúnadrágot, 7 leányruhát, használt cipőket és ruhákat, süteményt és élelmiszert és 49 swettert kötött. Az anyagot a Horthy-alapból kaptuk. Szegény konfirmandusoknak 200 P-ért vett cipőt. Összesen 896 P-t fordított szegény tanulók segélyezésére.

A helyi Gyámintézeti Nőegylet szegény konfirmandusoknak adott 59 bibliát, 4 újtestamentumot és 4 konfirmációi kátét 165 P értékben.

Az Egyetemes Gyámintézettől a konfirmandusok 5 újtestamentumot kaptak 750 P értékben.

A helyi Gyámintézettől valamennyi konfirmandus kapott konfirmációi emléklapot 120 P értékben.

A soproni evangélikus egyházközségtől 74 tanuló kapott énekeskönyvet 185 P értékben.

Sopron szab. kir. város közönsége a szegénygondozó hivatal útján szegény tanulóinknak adott 92 pár gyermekcipőt, 15 talpalást, 80 fiúöltönyt és 30 méter szövetet. Továbbá 1938. nov. 7-től március 11-ig 189 tanuló kapott reggelit (2'5 l tejet és 1 db zsemlyét) és népkonyhai ebédet. Kiosztásra került ezen idő alatt 4656 l tej 931'20 P, 18.333 zsemlye 733'32 P és 18.333 ebéd

4216'59 P értékben. A város által nyújtott segélyek összege 7661'11 P.

A magyar kir. belügyminiszter úr a soproni m. kir. tisztifőorvosi hivatal útján iskolánk 70 szegény és gyengeszervezetű tanulójának két hónapon át havi—1 kg ingyencukrot engedélyezett 152'20 P értékben.

Az Evangélikus Ifjúsági Egyesület legidősebb csoportja 11 tanulónak adott karácsonyi csomagot 66 P értékben.

Ifjúsági Vöröskeresztegyletünk karácsonykor 18 tanulót ajándékozott meg kis karácsonyfával, ruhával és szeretetcsomaggal 165 P értékben.

Cserkészapródcsapatunk 32 tanulónak adott ruhaneműt 100 P értékben. A gyűjtött adományok kimutatását lásd „a tanulóifjúság gyűjtése” című fejezetben.

Az Állami Leánygimnázium Vöröskeresztegylete karácsonyra 7 tanulónak adott ozsonnát, ruhaneműt, élelmiszert és húsvétkor 1—1 húsvéti nyulat összesen 70 P értékben.

A Tüzek Bajtársi Körétől karácsonykor 10 gyermek kapott szeretetcsomagot 20 P értékben.

Népiskolai inségalap. I. Természetbeni adományok: *Özv. dr. Zergényi Jenőné, Lebenits János* és a *Népiskolai Inségalap* egész éven át ebédet, *Újhelyi Kálmánné* reggelit adott 1—1 szegény tanulónak. *Stauffer Sándorné* 2 pár új cipőt, 2 kötényt, 3 nadrágot, 20 zsebkendőt, 2 meleg inget, 4 bugyit; *Evangélikus Segélyakció* 2 fiúkabátot; *dr. Laehne Vilmosné* 4 pár cipőt és 1 leánykabátot; *Forster Gusztávné* 1 énekeskönyvet; *Névtelen* egy szegény konfirmandus részére egy öltönyt, kalapot, fehérneműt és 2 pár cipőt; *Vöslai fésűsfonalgyár* 3 kg gyapjúfonalat; *Leyrer Nándor* 60 db süteményt; *Hamar Gyula* 1 bibliát, 1 újtestamentumot és 1 énekeskönyvet; *Graf Samuné* 1 pár cipőt és ruhát; *a gyakorlóiskola* a II. b) vegyesosztálynak 1 pár cipőt, harisnyát, hócipőt, leányruhát, sapkát küldött; *Fink Rezső* 1 pár cipőt, gyermekjátékot, meséskönyvet és 3 pár korcsolyát; *Magyar Asszonyok Szövetsége* a Széchenyi-ünnepélyen öt szegény tanulónak ebédet adott. A IV. b) fiúosztályt répcelaki kirándulása alkalmával a *Stauffer-sajtgyár* megvendégelte. Ezen természetbeni adományok értéke 360 P. — II. Készpénz-adományok: Iskolai gyűjtések 81 P, 109'24 P, 74 P; *dr. Horváth Dezsőné* 2 P, *N. N.* 20 P, *Állatvédő Egyesület* 15 P, *Kiss Pálné* 70 P, *Fritz Matild* 3 P, *Mozieladás jövedelme* 26'20 P, *özv. Benes Emilné* 2'50 P, *dr. Schoeller Leó* 100 P, *Krautt*

Rezsőné 10 P, dr. Töpler Kálmánné 5 P, Hamar Gyula 5 P, dr. Heimler Károly 10 P, Karácsonyi színelőadás jövedelméből 30 P, Morvay Károly 40 P és pedig 20 P-t a IV. a) fiúosztály utazási alapjára, 20 P-t jóelőmenetelű tanulók jutalmazására. Hozzáadva 19'14 P készpénzmaradványt az 1937—38. tanévről, rendelkezésünkre állott összesen 622'08 P. Ezen összegből a tanév folyamán kiadtunk cipőtálpalásra, ruhavarrásra, talpbőrre, cipőkre, ruhafélékre, irkákra, írószerekre, élelmiszerekre stb.-re 425'36 P-t. Készpénzmaradvány 1939. május 31-én 196'72 P. (A részletes elszámolást lásd a konventi pénztárban.)

A tanulóifjúság gyűjtése. A tanítói kar a tanulóifjúság útján felhívást bocsátott ki a jobbmódú szülőkhöz, az iskola és a tanulóifjúság barátaihoz, hogy szegénysorsú tanulók nyomorának enyhítésére használt cipőt, ruha- és fehérneműt adományozzanak. A felhívásra a gyermekek az itt felsorolt természetbeni adományokat hozták:

Központi iskola.

I. a) vegyesosztály. Andrásfalvy Bertalan: nadrág, sapka; Grosz Gyula: 2 sapka, nadrág, kötény; Milley Judit: kötények, 1 ruha; Nagy József: fehérnemű, sapka, nadrágtartó.

II. a) vegyesosztály. Dávidházy Erzsébet: fiúcipő, harisnya; Fleischhacker Terézia: 1 pár félcipő; Hoffer Egon: 4 pár félcipő, 2 pár szokni, 1 pár kesztyű, 1 szvetter; Hartmann Zsuzsánna: leánykaruha, mellény, bugyi, szandál; Pap Géza: fiúnadrág, kabát; Pogány Judit: 2 pár kesztyű, 1 pár harisnya; Stieger Károly: fiúnadrág, kabát, sárcipő; Szemző Róza: 1 leánysapka; Szívós Friderika: leánykaruha, kötény; Hartmann Kálmán könyvkereskedő ez évben is beköttette a II. a) vegyesosztály szegény tanulóinak olvasókönyveit.

III. leányosztály. Schneeberger Kriszta: 2 pár cipő; Schnell Márta: 1 ruha; Mohr Margit: 1 télikabát; Herzberger Márta: 1 pár tornacipő; Marton Margit: 3 sapka, 1 alsóruha, 1 kötény; Feiler Edit: 1 pár cipő; Sefcsik Irén: 2 nadrág, 1 kiskabát; Grosz Lujza: 1 ruha.

IV. a) fiúosztály. Feigl Lajos: 1 kabát; Lagler Sándor: 1 pár cipő; Mulzer János: 1 kabát, 1 nadrág, 1 pár cipő; Benedek Zoltán: 4 nadrág, 2 sapka, 1 matrózkruha, 1 blúz, 1 kötött kabát; Kiss Jenő: 1 pár cipő, 2 pár papucs, 1 pár sárcipő, 3 pár harisnya, 2 sál, 1 sapka; Kiss Sándor: 1 pár cipő.

IV. leányosztály. Hartmann Gitta: 1 kötény, 1 ruha, 1 pár hócipő, 1 kötényre való anyag; Jákó Luci: 1 kötény, alsónemű; Perl Edit: 1 ruhára való anyag; Schneeberger Margit: 1 ruha, 1 pár cipő, 1 pár harisnya. Az osztály gyűjtése: 1 ruhaanyag és fehérneműanyag.

V.—VI. leányosztály. Felix Paula (V.): 1 télikabát; Holzmann Erzsébet (VI.): 1 leánysapka; Hohlweg Mária (VI.): 2 leánysapka; Unger Erzsébet (VI.): 1 fiúsapka; Arthofer Mária (VI.): 1 mesekönyv.

VI.—VII. *leányosztály*. N. N.: 1 télikabát, 2 pár harisnya, 1 kötény, 2 pár érmelegítő, 1 pár használt cipő; Unger Erzsébet: 1 ruha, 2 szoknya, 1 kötény; Graf Samuné: 1 pár használt cipő, 1 pár harisnya, 1 tanulónak iskolai felszerelés.

Deákteri iskola.

I. *a) vegyesosztály*. Gats Sándor: 1 pár cipő; Böhm Etelka: 1 pár kesztyű; Muhr Margit: 1 pár hócipő, 1 irkatartó; Lakatos Éva: 1 tolltartó; Molnár Aranka: 1 sapka, 1 pár harisnya, 1 pár cipő; Peischl Erzsébet: 1 kötött kabát, 1 pár harisnya, 1 alsónadrág, 1 kötény, 2 pár cipő; Pekovics: 2 pár cipő, 1 pár harisnya; Karner Ilus: 1 pár cipő, 1 pár harisnya; Diboky Miklós: 1 pár cipő; Magassy Sándor: 1 pár cipő, 1 pár kesztyű; Trogmayer Erzsébet: 4 leányruha, 5 pár harisnya, 1 pár cipő.

II. *a) vegyesosztály*. Csizmadia Miklós: 1 pár harisnya; Faragó József: 2 nadrág; Haramia Sándor: 1 pár cipő, 1 kabát, 1 nadrág; Haffner Tamás: 1 kabát, 1 pár harisnya; Horváth Zsuzsanna: 1 pár cipő; Kneffel Pál: 1 pár hócipő, 1 ruha; Marx Margit: ruha, kötény, alj, sapka, harisnya.

Kislétszámú osztály. Friedrich Nándorné: 1 télikabát, 1 szoknya, 3 pár harisnya, 2 sapka; Frühwirth Károlyné: 5 fiúing, 5 alsónadrág, 5 harisnya, 1 fiúruha, 1 pár kesztyű; Ladits Lajosné: 1 leánytélkabát.

II. *b) vegyesosztály*. Deákkúti Teréz: 3 ruha, 1 szvetter; Gyakorlóiskolából: 2 pár cipő, 2 pár hócipő, 3 nyári ruha, 4 kötény, 8 kötött sapka, 2 pár kesztyű és sok fehérnemű.

III. *leányosztály*. Birnbaum Róza: 1 tábla; Fiedler Terézia: 1 pár cipő, 1 pár harisnya; Fliegenschnee Erzsébet: 1 télikabát, 1 pár tornacipő, 1 pár félcipő, 1 számológép, 3 könyv; Foki Ilona: 1 olvasókönyv; Hammel Margit: 1 táska, 1 olvasókönyv, 1 tábla; Hauer Katalin: 2 kötény; Huber Helga: 1 télikabát, 2 pár cipő, 2 sapka, 1 iron; Illés Lenke: 1 tolltartó; Hauer Margit: 1 tolltartó; Komjáthy Emilia: 1 tábla, 1 pár tornacipő; Magassy Vilma: 1 tábla, 1 palavessző; Marx Irén: 1 tábla; Obisch Piroska: 1 olvasókönyv; Pasztler Frida: 1 tábla; Pohl Éva: 2 tábla; Schey Gertrud: 2 tolltartó; Tölgyesi Piroska: 1 kötény, 2 ruha, 1 pár harisnya, 1 tábla, 1 táska; Tremmel Katalin: 2 olvasókönyv; Veiland Gertrud: 1 tolltartó. Az osztály gyűjtése: 12 kg cukor az Ijúsági Vöröskereszt karácsonyáira.

III. *a) fiúosztály*. Dr. Schoeller Leoné: fehérneműek, cipők, fiú- és leányruhák, harisnyák, kesztyűk, gyermekjátékok.

IV. *leányosztály*. Magassy Kató: ruhaféle; Kneffel Márta: ruhaféle; Zergényi Margit: ruhaféle s pamut; Feiler Irma: cipő; Walter Hedvig: cipő; Nitsch Irma: hócipő.

V. *leányosztály*. Salamon Karolin: 1 sapka; Schranz Teréz: 1 pár cipő; Nagy Teréz: 1 ruha; Zethner Teréz: 1 ruha.

Cserkészapródok gyűjtése.

Friedrich Árpád: 1 új gyermeking és 1 alsónadrág; Haffner Zoltáné: 1 öltöny, 1 sapka, 1 ing, 1 pár cipő és 2 pár harisnya; Hoffer Ottóné: 1 pár cipő, 2 pár hócipő; Kaiserfeld Rezsőné: 1 télikabát, 1 szvetter, 3 pár harisnya; Kastner Samuné: 1 új ing, 1 pár harisnya; Lagler József: 1 cser-

készíng, 2 nyakkendő; Leicht Józsefné: 1 öltöny, 1 sapka, 1 pár szandál, 1 pár harisnya; Menyés Jánosné: 2 szveter, 2 ing, 1 pár tornacipő, 2 pár harisnya; Mór Istvánné: 1 télikabát; Rápolthy Károlyné: 2 ing, 2 pár kesztyű, 1 pár cipő, 1 pár harisnya; Rejtő Henrikné: 2 sapka, 1 télikabát, 1 pár cipő; Török Béláné: 1 télikabát; Ujhelyi Szilárdné: 1 cserkészíng, 1 cserkésznadrág; Völgyes Lajosné: 3 sál, 3 zsebkendő; Wischy Lajosné: 1 öltöny, 1 nadrág, 1 ing, 1 pár cipő, 1 pár harisnya.

A tanulók gyűjtésének értéke 360 P.

Bírságpénzekből a lefolyt tanévben június 1-ig befolyt 83'12 P, maradvány a múlt tanévről 13'29 P, összesen 96'35 P. A bírságpénzekből tanszereket és cipőt veszünk a szegény tanulóknak és a tanév végén a közigazgatási bizottságnak számolunk el.

A kölcsönkönyvtár állományából a tanév elején 136 darabot kellett selejtezni. Beszereztünk a tanév folyamán 348 könyvet, úgyhogy a könyvtár jelenleg 2194 kötetből áll és a lefolyt tanévben 363 tanulót láttunk el ingyenkönyvekkel. A lefolyt évben 756 P értékben vettünk ingyenkönyveket. A kölcsönkönyvtár könyveinek értéke 4388 P.

A Dr. Zergényi Jenő-alapítvány kamataiból 4 jómagaviseletű és jóelőmenetelű szegény tanuló kap a tanév végén egyenként 14'40 P-t. Az osztóbizottság f. é. június hó 2-án tartott ülésén az 1938/39. tanévre ezen alap kamatait (57'60 P-t) Schmickl Irma IV., Rosenmayer Vilmos és Ringhofer Vilmos V. oszt. és Schmidt György VII. oszt. tanulóknak ítélte oda. t

A 18-as Honvédek Bajtársi Köre a vitéz Takách Jenő-alapítvány kamataiból 12'50 P-t Artner Tófor VII. oszt. tanulóknak juttatott.

Az inséges tanulók segélyezésére fordított természetbeni adományok értéke a segélyezés céljaira befolyt készpénzzel együtt a fenti kimutatás szerint tehát 11.531'36 P.

Miután a most kimutatott adományokért hálás köszönetet mondok, szegénysorsú tanulóinkat továbbra is iskolánk barátainak és a jótékony egyletek szíves jóindulatába ajánlom.

Ezzel jelentésem végéhez értem. Hálát adok az Isteni Gondviselésnek, hogy iskolánkat, annak tanítóit és tanulóit minden nagyobb bajtól és veszélytől megóvta. Hálás köszönetet mondok mindazoknak, akik a tanítói kart nehéz munkájában támogatták és kérem őket, hogy őrizték meg az iskolánk iránt tanúsított érdeklődésüket, rokonszenvüket és szeretetüket a jövőben is.

És most búcsúzom. A lefolyt tanévvel letelt tanítói szolgálatom. 40 évet töltöttem a tanítói pályán, ebből 35 évet iskolánknál, a legutolsó 15 évet mint iskolánknak az igazgatója. A búcsúzás pillanata mindig fájdalmas érzelmeket vált ki szívünkből, kivált ha attól búcsúzunk, mi szívünknek, lelkünknek kedves volt és sok boldogító öröme volt a kútforrása.

Búcsúzó szavam szól felettes hatóságomnak, kartársaimnak, a szülőknek és a sok-sok tanulóknak, kiknek valaha tanítója voltam. Köszönöm nekik a sok boldog percet és órát, a sok örömet, amiben hosszú tanítói és igazgatói működésem alatt részem volt.

Isten áldása legyen továbbra is iskolánkon és mindazokon, kik abban tanítanak és tanulnak.

Sopron, 1939. június hó 8-án.

Graf Samu.

Iskolai hatóság. — Schulbehörde.

Az iskola feletti közvetlen felügyeletet az iskolaszék (iskolai bizottság), a főfelügyeletet pedig az egyháztanács gyakorolja.

Iskolaszéki elnökség.

Egyházi elnök: *Ziermann Lajos* esperes-lelkész, kormányfőtanácsos.

Világi elnök: *Rimler Pál* másodfelügyelő, gazdasági főtanácsos.

Hivatalból tagjai.

Dr. Stráner Gyula tb. felügyelő, egészségügyi főtanácsos, *dr. Töpler Kálmán* tb. felügyelő, kormányfőtanácsos, *Hanzmann Károly* lelkész, *Budaker Oszkár* lelkész, *Prickler János* felügyelő, bankigazgató, *Graf Samu* népiskolai igazgató, *Polster Rezső* iskolabizottsági jegyző, *Wojtech Vilmos* konventi ellenőr, *Mühl Nándor* konventi pénztáros, *Németh Sámuel* reálgymnáziumi igazgató, *Rozsondai Károly* tanítóképzőintézeti igazgató, *Spanner Géza* és *Szabó Kálmán* az evang. reálgymnáziumi tanári kar képviselői, *Kiss József* és *Kastner Samu* a tanítói kar képviselői.

Választott tagok.

Dr. Brunner Emil városi tiszti főügyész, *Bognár Károly* nyug. tanítóképzőintézeti tanár, *Hamar Gyula* tanügyi főtanácsos, nyug. tanítóképzőintézeti igazgató, *dr. Heimler Károly* nyug. városi főjegyző, *dr. Horváth Dezső* tiszti főorvos, *Karner Lajos* kereskedő, *Krug Lajos* nyug. népiskolai igazgató, az óvodabizottság elnöke, *Lomniczy Géza* vallástanár, *Martini Róbert* nyug. ezredes, *Neubauer János* c. népiskolai igazgató, *dr. Poszvék Gyula* orvos, *D. dr. Pröhle Károly* egyetemi tanár, *Pum Géza* kereskedő, *Reisch Samu* gazdapolgár, *dr. Schindler András* polgármesterhelyettes, *dr. Schreiner Kálmán* ügyvéd, *dr. Walter Károly* orvos, *dr. Zergényi Tibor* kórházi főorvos.

A tanítói kar tagjainak az egyházban és társadalomban viselt tisztségei.

Amminger Kálmán egyházközségi orgonista és gyülekezeti kar-nagy, hivatalból a konvent és egyháztanács tagja.

Eisele Frigyes. A Soproni Felső Evang. Egyházmegyei Tanítóegyesület pénztárosa, a Sopronmegyei Általános és a Dunántúli Egyházkerületi Tanítóegyesület ellenőre, a Protestáns Szövetség és a D. T. E. háznagya, a cserkészapródcsoport csapatszervező bizottságának tagja, konventtag.

Feiler Rezső. A Protestáns Szövetségben csoportvezető és könyvtáros.

Gats Sándor. A cserkészcsoporthoz csapatszervező bizottságának tagja, konventtag, patronázsegyesületi pártfogó.

Gottschling Károly. A Soproni Tornaegylet választmányi tagja, a Protestáns Egyesület 368. Lackner Kristóf cserkészcsapat öregcserkészrajának vezetője, a Protestáns Egyesület titkára. A vármegyei cserkészszerv öregcserkész és légoltalmi előadója. Patronázsegyesületi pártfogó.

Graf Samu. A Soproni Felső Evang. Egyházmegyei Tanítóegyesület és a Sopronmegyei Általános Tanítóegyesület elnöke, a Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetsége igazgatótanácsának és külügyi bizottságának tagja, a magyarországi evang. tanintézeti tanárok, tanítók és egyéb alkalmazottak szabályszerű elbánás alá vonására kiküldött háromtagú bizottság tagja, egyházmegyei világi aljegyző, az egyházkerületi törvényszék, pénzügyi és tanügyi bizottság tagja, a soproni evang. egyházközség egyháztanácsának és bizottsá-

Sorszám	A tanító neve	Hány éve tanító		Melyik osztályt tanította?
		összesen	iskolánk-nál	
R e n d e s				
1	Amminger Kálmán	16	14	énektanító
2	Egész Margit	26	26	IV. b) leányoszt.
3	Eisele Frigyes	27	19 ^{1/2}	I. vegyesosztály
4	Feiler Rezső	14	7 ^{1/2}	V. a) fiúosztály
5	Felkl Irén	27	27	III. a) leányoszt.
6	Friedrich Árpád	5	4 ^{1/2}	kislétszámú oszt.
7	Frühwirth Margit	26	26	IV. a) leányoszt.
8	Gats Sándor	30	14	I. a) vegyes o.
9	Graf Samu	40	35	VI./VII. leányoszt.
10	Gottschling Károly	14	9	IV. b) fiúoszt.
11	Kastner Samu	15	13	VII./VIII. fiúoszt.
12	Kindler Mihály	33	26	IV. a) fiúoszt.
13	Kiss József	40	32 ^{1/2}	II. a) vegyes o.
14	Lagler József	21	13	II. b) vegyes o.
15	Mühl Alfréd	17	17	V./VI. leányoszt.
16	Neubauer János	39	18	III. a) fiúosztály
17	Nitschinger János	25	6	III. b) fiúosztály
18	Polster Rezső	35	10	V. b) leányoszt.
19	Szij Ella	27	27	II. a) vegyes oszt.
20	Tasch Pál	13	7 ^{1/2}	VI. fiúoszt.
21	Tompa Géza	21	15	II. b) vegyes o.
22	Dr. Trosztl Rezsőné	27	27	I. a) vegyes o.
23	Wallentin Sámuel	16	12	I. b) vegyes o.
24	Ziermann Márta	10	10	III. b) leányoszt.

Megbízott tanító: *Preidl Lajos*, aki a lefolyt tanévben megbízást

Iskolaszolgák: Schützenhofer János a Színház-utcai iskolában 40 éve,
Templom-utcai iskola-

Heti óra-szám	Melyik iskolaépületben tanított?	A tanító egyéb iskolai elfoglaltsága
---------------	----------------------------------	--------------------------------------

t a n í t ó k

20	Központi és Deáktéri iskola	A gyermekkar vezetője.
29	Templom-u. 10	
24	Színház-u. 27	Az ifjúsági könyvtár őre. A VI. leányosztályban tanít magyar olvasást heti egy órában.
29	"	A Központi iskola szertárának őre. A továbbképző-iskolában tanít.
28	Deák-tér 53	A pedagógiai lapok rendezője a Deáktéri iskolában.
27	"	Tanítótestületi jegyző.
29	"	
24	"	A tanítói könyvtár őre. A III. a) és IV. a) leányosztályokban tanít rajzot.
18	Színház-u. 27	Népiskolánk igazgatója.
29	Deák-tér 53	A cserkészcsapat vezetője. A szlőjdntanfolyam I. csoportjának vezetője. A továbbképző-iskolában tanít.
29	"	A továbbképző-iskolában tanít. A Deáktéri iskola szertárának őre.
29	Színház-u. 27	
27	"	Címz. igazgató. Az igazgató helyettese a Közp. iskolában. Tanít magy. helyesírást az V. a) és a VI—VII. leányosztályban.
27	Deák-tér 53	A továbbképző-iskolában tanít. A VI./VII. leányosztályban német helyesírást tanít.
29	Templom-u. 10	A VI./VII. leány- és II. vegyesosztályban tanítja a rajzot, vezeti a német tanfolyamot.
27	Deák-tér 53	Címzetes igazgató. Az igazgató helyettese a Deáktéri iskolában.
27	Színház-u. 27	A Missziói Gyermekszövetség vezetője. A pedagógiai lapok rendezője a Központi iskolában.
29	Deák-tér 53	Az iskolakert vezetője.
27	"	A kölcsönkönyvtár kezelője. Tanít kézimunkát az V. a) leányosztályban és tornát a VI./VII. leányosztályban. Az Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület II. csoportjának vezetője.
29	Színház-u. 27	
27	"	Tanít a továbbképző-iskolában és a VI./VII. leányosztályban alkotmánytant.
25	Templom-u. 10.	Az iskolai leltár kezelője. Kézimunkát tanít az V./VI. és a VI./VII. leányosztályokban. Az Ifjus. Vöröskereszt Egylet I. csoportjának vezetője.
25	Deák-tér 53.	Tanít gazdaságtant a VI. leányosztályban és a továbbképzőiskolában. A szlőjdntanfolyam II. csoportjának vezetője. A kölcsönkönyvtár kezelője.
27	Templom-u. 10.	

kapott az V. b) fiúosztály vezetésére.

Báthge János a Deáktéri iskolánál 6½ éve szolgál; Karner Gottlieb a épületben kiségitő szolgál.

gainak tagja, Sopron szab. kir. város törvényhatóságának választott tagja, Sopron vármegye törvényhatóságának hivatalból tagja, a Dunántúli Turista Egyesület alelnöke, az Idegenforgalmi R. T. igazgatósági tagja, a Soproni Fogyasztási Szövetkezet felügyelő bizottsági tagja, a városi múzeum tiszteletbeli öre, a Gazdapolgárok Férfidalegyesületének dísztagja, az Országos Luther Szövetség és a Kalász választmányi tagja, egyházmegyei iskolavizsgálóbizottsági tag, patronázsegyesületi pártfogó. Írt cikkeket a helyi lapokban és az Evang. Népiskolában.

Kastner Samu. A Gazdapolgárok Férfidalegyesületének karnagya. A tanítótestület egyik képviselője az iskolabizottságban, az áll. felső kereskedelmi iskola énekkarának karnagya.

Kindler Mihály. A Protestáns Szövetség választmányi tagja. A Gazdapolgárok Férfidalegyesületének tb. karnagya, az egyháztanács és konvent tagja.

Kiss József. Az Egyházmegyei Tanítóegyesület főjegyzője, a tanítótestület férfikarának karnagya, a tanítótestület egyik képviselője az iskolabizottságban, az egyháztanács és konvent tagja, patronázsegyesületi pártfogó.

Lagler József. A Nemzeti Sportújság tudósítója, a Kansz. jegyzője, a „18-as Bajtársi Kör” titkára.

Mühl Alfréd. A Protestáns Szövetség harsonakarának karnagya, a Képzőművészeti Kör, a Zeneegyesület és a Fotóegyesület választmányi és működő tagja, a Fotóegyesületben több előadást tartott, ezen egyesület állandó zsűrijének is tagja.

Neubauer János. Az egyháztanács és konvent tagja, a Gazdapolgárok Férfidalegyesületének titkára, az „Oedenburger Zeitung” és a „Wehr und Waffe” főmunkatársa, a Protestáns Szövetség választmányi tagja. Írt cikkeket a helyi lapokban. Az erdei iskola felügyelőbizottságának tagja. A soproni ev. tanítóképző tankép. vizsgálóbizottságának tagja. A „Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetsége” külügyi bizottságának tagja.

Polster Rezső. Pedagógiai szemináriumi előadó, a Soproni Felső Evang. Egyházmegye iskolabizottságának tagja, soproni patronázsegyesületi pártfogó.

Tasch Pál. A Magyar Ornithológusok Szövetségének országos alelnöke. A Soproni Városszépítő Egyesület természet- és állatvédő szakosztályának főtitkára. A „Természet- és Állatvédelem” c. folyóirat főszerkesztője.

Tompa Géza. A D. T. E. főtitkára, a Segélyzőegyesület pénztárosa, cserkészcsapat szervezőbizottsági és konventi tag.

A legtöbb tanító ezenfelül tagja a templomi énekkarnak és jegyzője valamely konventi bizottságnak.

Az 1939—40. iskolai évre vonatkozó értesítések.

A) A tanulók felvétele és beiratása.

A beiratásokat a jövő tanévre június 19-én és 20-án délelőtt 8—12-ig, a pótbeiratásokat pedig szeptember 1-én és 2-án délelőtt 8—12-ig tartjuk meg. Szeptember 4-én délelőtt 8 óra-kor ünnepélyes gyermekistentisztelet lesz offertóriummal az Evang. Gyámintézet javára. A rendes oktatás szeptember 5-én kezdődik.

Újonnan belépő gyermekek kötelesek a beiratásnál himlőoltási bizonyítványt felmutatni, az anyakönyvi kivonatokat az anyakönyvi hivatal már kiadta az igazgatóságunk. Kívánatos, hogy a beiratásokra a szülők kísérik el gyermekeiket.

Tandíjat csak idegenek és másvallású gyermekek fizetnek. Ez jelenleg 10 pengő egy évre.

A beiratások alkalmával minden gyermek beiratási díj címén 1 P-t, könyvtárjárulék címén szintén 1 P-t fizet. Ezen díjak fizetése alól csak azon tanulók menthetők fel, akik szegénységi bizonyítványt tudnak felmutatni. Ezeken kívül minden tan-köteles 50 fillért fizet értesítőre.

Más iskolából jövő, avagy magántanulók csak hiteles bizonyítvány bemutatása mellett írhatók be. Ennek hiányában felvételi, ill. magánvizsgát kötelesek tenni, melynek díja 15 pengő.

A pótbeiratás a továbbképzőiskolába folyó évi szeptember hó 3-án történik. A továbbképzőiskolába kötelesek jární a 12. évet betöltött gyermekek 15 éves korukig, amennyiben más tanintézetbe nem járnak. Beiratási díj címén 50 fillért fizetnek, ha szegénységi bizonyítványt nem tudnak felmutatni. A beiratási kötelezettség a magántanulóokra is kiterjed.

A jövő tanévben a leányok részére újból megnyílik a VII., a fiúk részére a VII. és VIII. osztály. A VII. és VIII. népiskolai osztály nagy jelentőségét és fontosságát külön kiemelünk nem

kell. A tankötelezettség kiterjesztése nemcsak az általános műveltség emelését célozza, hanem a gyakorlati életben is különféle előnyöket biztosít. Azért kérjük a szülőket, hogy a 6. osztályt végzett gyermekeiket lehetőleg járasság a VII., ill. VIII. osztályba is.

B) A gyermekek tankötelezettségét illető törvények és rendeletek.

Az 1921. XXX. törvénycikk az iskoláztatási kötelezettség teljesítésének biztosításáról. (Kivonat.)

1. §. Minden gyermek gondviselője (szülő, gyám, gazda) — amennyiben ezen törvény kivételt nem tesz — köteles a gondviselése alatt álló gyermeket a gyermek hatodik életévének betöltését követő kilenc tanéven át nyilvános iskolai oktatásban, még pedig hat éven át elemi iskolai, továbbá három tanéven át továbbképző- (ismétlő-) népiskolai oktatásban részesíttetni. Az iskoláztatás kötelezettsége magában foglalja a vásár- és ünnepnap-i istentisztelet látogatásának kötelezettségét is.

3. §. Az oktatás időtartama tanévenként tíz hónap.

6. §. A gondviselők kérelmére a tanítótestület előterjesztésére és az iskolaszék javaslatára a kir. tanfelügyelő fölmentheti a gyermeket a nyilvános iskolabajárás alól, ha 1. otthon vagy magánintézetben megfelelő oktatásban részesül; 2. testileg vagy szellemileg hátramaradt; 3. az iskolabajárás a gyermek egészségét vagy biztonságát veszélyezteti. Az otthon vagy magánintézetben tanított gyermek azonban köteles évenként valamely nyilvános iskolában vizsgálatot tenni.

9. §. Ha a gyermek a tanév folyamán igazolatlanul mulaszt, az elsőfokú iskolai hatóság első alkalommal a következőkre való utalással sürgősen megintí és írásban felhívja a gyermek gondviselőjét, hogy a gyermek rendes iskolabajárásáról gondoskodjék. Ha az intés és felhívás hatástalan marad, a gondviselőt a községi előljárással pénzbírsággal büntetheti.

10. §. Az a gondviselő, akinek gondozására bízott gyermeke a mulasztási kimutatásba negyedszer is felvétetik, kihágást követ el és a pénzbüntetés behajthatatlanság esetén elzárásra is átváltoztatható.

C) A kötelező oktatás tartamának meghosszabbítása.

130.700/VII. a) 1933. számú rendelet.

41. §. Ha a törvény rendelkezésének megfelelően hat tanéven át mindennapi oktatásban részesített tanköteles a tanítási tervben kitűzött ismereteket nem sajátította el, a kötelező mindennapi oktatásnak tartama egy, esetleg két évvel meghosszabbítható.

42. §. A kötelező oktatás tartamát meg kell hosszabbítani:

1. Ha azt a tanköteles gondviselője is kéri, illetve nem ellenzi;

2. ha a tankötelesség tanulmányukban való elmaradását igazolatlan mulasztásnak lehet tulajdonítani.

A tanulók névsora Namensverzeichnis der Schüler.

Jelmagyarázat: elk. = elköltözött.

k. = konfirmálkodott.

kim. = kimaradt.

† = meghalt.

* = ingyen könyveket kapott.

A) Központi iskola.

I. a) vegyesosztály: 43 tanuló.

Osztálytanító: dr. Trostl Rezsöné.

Fiúk: 18.	Schmidt Antal	Juhász Gizella
Andrásfalvy Bertalan	Tremmel Gyula	Karner Gertrud
Bruckner Károly	Tschürtz Pál	Karner Terézia
Drescher Károly		15. Kaszás Erzsébet
Feiler József Erik	Lányok: 26.	Leyrer Erzsébet
5. Grosz Gyula	Birnbaum Lujza	Milley Judit
Handler Mihály	Birnbaum Terézia	Pieler Irma
Karner Lajos	Dorn Terézia	Reisch Katalin
Kiss Vilmos	Exler Mária	20. Rieger Eleonora
Kogler Lajos	5. Feldinger Erzsébet	Schrödl Erika
10. Mészáros Adorján	Fiedler Róza	Schrödl Terézia
Nagy József	Györkös Margit	Sieger Margit
Puskás Ferenc elk.	Hammerl Gertrud*	Tschürtz Lujza
Puskás Lajos	Hammerl Mária	25. Weiland Anna
Ringhofer Adolf	10. Hegedüs Piroska*	Zax Irma
15. Ringhofer Alfréd	Joó Jolán	

I. b) vegyesosztály: 54 tanuló.

Osztálytanító: Eisele Frigyes.

Fiúk: 36.	Koth József	Lányok: 18.
Artner Nándor	20. Kranixfeld Rezső*	Dahner Paula
Balaskó Ferenc*	Kreisz Lajos	Felix Rozália
Boór József*	Kremszner Róbert*	Görtl Erzsébet
Fass János*	Lichtl János*	Göschl Zsófia
5. Feldinger Lajos	Müllner Mihály	5. Hohlweg Zsófia
Görtl Károly	25. Nagy Sándor	Horváth Margit
Grosz Károly	Preidl Nándor	Kerling Emilia*
Hammerl Lajos	Salamon György	Knabel Edit
Handler Lajos	Salamon Pál	Leitner Terézia
10. Handler Nándor	Schey György	10. Lichtl Erzsébet
Heissenberger Lajos	30. Schey Károly*	Moderer Erzsébet*
Heuwald Nándor	Schranz Mihály	Schmitzhofer Karolin
Hohlweg János	Simon Ede	Schranz Terézia
Holndonner János*	Taschner Ferenc*	Sommer Terézia
15. Holzmann Lajos	35. Wolfbeisz Pál*	15. Tschürtz Mária
Holzmann Miklós	Zeberer Mihály	Tschürtz Zsuzsanna*
Hotz Károly		Voljenik Ottilia
Kastner Nándor		Weiszbeck Erzsébet

II. a) vegyesosztály: 43 tanuló.

Osztálytanító: Kiss József.

Fiúk: 16.	Völgyes Alfréd	Lichtl Mária*
Baán László	Lányok: 27.	15. Kraxner Erzsébet
Fiedler Pál		Max Erzsébet*
Hoffer Egon	Bauer Lujza elk.	Pecz Emma
Holzmann Lajos	Dávidházy Erzsébet	Pogány Judit
5. Kastner Károly*	Binder Borbála*	Reisch Erzsébet
Lengyel István	Deimel Karolin	20. Reisch Terézia
Max András	5. Fleischhacker Terézia	Rosenmayer Margit*
Móderer Károly	Fischl Gabriella	Schneeberger Erzsébet
Nitsch László	Galambos Ibolya	Szemző Róza
10. Papp László	Handler Terézia	Szivós Friderika
Pap Géza	Hartmann Zsuzsanna	25. Varga Erzsébet
Prattinger Mihály	10. Heuwald Katalin	Wolfbeisz Erzsébet
Ritter Ottó	Iby Hermina	Zügn Irma*
Stieger Károly	Klausz Mária	
15. Tiefbrunner Jenő	Kern Anna	

II. b) vegyesosztály: 41 tanuló.

Osztálytanító: Tompa Géza.

Fiúk: 21.	Fickert Károly	Knabel Henrik
Bauer Nándor	Fleischhacker Károly	Köppel Tófor
Dahner Lajos	5. Holzmann Ede	Krug Róbert

Kröllér Henrik*	Tschürtz Antal	10. Kastner Terézia
10. Leitner Mihály	Lányok: 20.	Lerner Katalin
Lichtl Mihály	Bschaden Irén	Limberger Erzsébet
Linzer Nándor	Fass Hilda*	Malzl Mária
Rosenmayer Károly*	Feldinger Karolina	Schey Mária
Rosenmayer Pál*	Fiedler Lujza	15. Schmidhoffer Éva
15. Schárfy Károly	5. Friedl Mária	Steinhoffer Irma
Schranz Mihály	Holzmann Margit*	Stubenvoll Terézia*
Schranz Nándor	Huber Zsófia*	Weissbeck Irén
Schöll András	Jacobi Krisztina	Wolfbeisz Mária
Sefcsik István	Karner Margit*	20. Zeberer Vilma*
20. Szukits Lajos		

III. b) fiúosztály: 51 tanuló.

Osztálytanító: Nitschinger János.

Bauer Nándor*	Kerling Gusztáv*	35. Schrantz Gyula k.*
Birnbaum Lajos*	Koth Vilmos*	Schrantz Károly*
Boór Ferenc*	20. Leitner Károly a)	Schrantz Lajos*
Brand Frigyes*	Leitner Károly b)	Somogyi Jenő
5. Dahner Samu*	Ley Imre	Steeg Richárd
Fiedler Gyula	Lichtl Gyula*	40. Szukits Károly
Finsinger István	Malzl Miklós	Tremmel Lajos*
Friedl Károly elk.	25. Marx Mihály	Tschürtz Nándor
Fürst András	Meláth Ferenc	Weissbeck Samu*
10. Götl Tófor*	Motzer Károly*	Wolf Samu
Graf Lajos*	Motzer Nándor	45. Wolfbeisz Károly*
Grosz Gyula*	Piller Mihály*	Wolfbeisz Samu*
Hohlweg Ferenc	30. Posch Pál	Wölfl Pál*
Holndonner Hermann*	Reiszner Vilmos*	Wurm Gottlieb*
15. Huber Nándor*	Salamon Károly	Zeberer Viktor
Kampits Viktor*	Schmidt Ferenc*	50. Zehner Károly
Kastner Lajos	Schottner Nándor	Zergényi Pál*

III. b) leányosztály: 58 tanuló.

Osztálytanító: Ziermann Márta.

Bauer Anna	Fleischhacker Anna*	25. Kastner Terézia*
Bauer Mária elk.	Fleischhacker Terézia	Kerling Terézia*
Bernhardt Erzsébet	15. Göschl Margit	Kertész Mária
Bierbaum Terézia	Graf Karolina	Kogler Paula*
5. Birnbaum Margit	Grosz Lujza*	Kövesdi Margit
Csányi Olga	Hammel Karolina	30. Lang Katalin*
Dorn Terézia*	Handler Erzsébet	Lang Terézia*
Dorn Zsófia	20. Heissenberger Irma	Leitner Emilia
Eszler Margit	Herzberger Márta	Marton Margit
10. Feiler Edit	Jung Mária	Mór Margit
Fickert Gertrud	Kappel Katalin*	35. Mulzer Katalin*
Finsinger Frida	Karner Zsuzsanna	Pfeiffer Hedwig*

Preidl Lujza*	45. Sefcsik Irén	Zeberer Zsófia*
Reisch Karolina*	Steeg Katalin	Zehntner Gizella
Sátory Matild	Steiner Lujza*	55. Zehntner Zsófia*
40. Schmidt Mária*	Steinhofer Irén*	Zettl Ida*
Schneeberger Kriszta	Tschürtz Zsuzsanna	Ziller Erzsébet*
Schöell Márta	50. Tremmel Zsuzsanna	Ziller Margit*
Schranz Hilda*	Völker Paula	
Schranz Karolina*	Weisz Lujza	

IV. a) fiúosztály: 50 tanuló

Osztálytanító: **Kindler Mihály.**

Andrásfalvy András	Kappel Samu	35. Mulzer Erich
Benedek István	Karner János*	Nagy Elemér
Bierbaum Károly	20. Kiglics Rezső*	Pál László
Burján Ferenc elk.	Kiss Jenő	Patzer Károly
5. Drescher Tófor*	Kiss Miklós*	Preiszingner Samu*
Feigl Ferenc	Kiss Zoltán	40. Salamon Károly
Fekete István*	Kovács István	Tamás György
Fiedler Vilmos*	25. Lagler Sándor	Tiefbrunner Gyula
Fleischhacker Vilmos	Lang Ottó*	Trakl Pál
10. Gazda János	Leitner Lajos	Tremmel Tófor
Gmeiner János	Lőrinc István*	45. Tschürtz Pál
Grosz Mihály	Manninger György	Unger Mihály
Györkös Sándor*	30. Marx Mihály*	Vértyi Gyula
Havasi Mihály	Menyes Pál	Völker Mihály*
5. Heuwald Károly	Menyhárt Sándor	Wischy Ferenc
Honti Alfréd	Moderer András*	50. Zehntner Mihály
Joó Ferenc	Mór László	

IV. leányosztály: 48 tanuló.

Osztálytanító: **Egész Margit.**

Balaskó Margit*	Horváth Erzsébet	Salamon Lujza
Bierbaum Hedwig*	Huber Erzsébet* k.	Salamon Margit
Breuer Margit	Huber Mária*	35. Schneeberger Margit
Dahner Karolina*	20. Jákó Lujza elk.	Schöll Hilda*
5. Dorn Margit	Kertai Anna	Schöll Katalin
Dorner Mária	Knabel Elvira	Schöll Lujza
Dubek Terézia*	Knabel Paula	Seidl Margit*
Ernst Margit	Lichtl Lujza	40. Schmickl Irina*
Göttl Erzsébet	25. Lichtl Terézia*	Schranz Róza*
10. Göttl Terézia	Motzer Róza	Steeg Katalin
Göschl Terézia*	Mulzer Karolina	Steiger Paula
Grosz Zsófia	Perl Edit	Stubenvoll Lujza
Hartmann Margit	Puskás Éva*	45. Temesi Margit
Heissenberger Erzsébet	30. Rosenmayer Hedvig	Tschürtz Terézia*
15. Holzmann Etelka	Rosenmayer Terézia*	Zettl Terézia*
Holzmann Anna* k.	Salamon Erzsébet	Zwaller Terézia

V. a) fiúosztály: 51 rendes és 1 magántanuló.

Osztálytanító: Feiler Rezső.

Bauer Károly	Hotz Lajos	Schranz Lipót* k.
Bierbaum Lajos	20. Joó István*	Schranz Mihály*
Bierbaum Mihály k.	Karner Károly*	Schranz Róbert*
Binder Károly	Kertai Lajos	40. Schuh Pál
5. Bruckner Samu	Király Ferenc*	Steeg Tóbiás
Csete Lajos	Köppel Frigyes	Stubenvoll Péter
Dahner Samu*	25. Lagler Róbert	Theuerweckl Mátyás*
Erősvári Mátyás	Lang Rezső k.	Tschürtz Gyula
Fass Károly	Mulzer József	45. Tschürtz Tóbiás* k.
10. Feigl Károly	Mulzer János	Völker István* k.
Feiler Tamás	Neubauer Károly	Wiesinger Pál
Fiedler Nándor	30. Pohl Kurt	Wollner János
Fiedler Pál	Pruzsinszky Rezső	Wurm Mihály* k.
Gabriel Samu	Reisner Nándor*	50. Zeberer Alfréd
15. Gmeiner Lajos elk.	Rejtő Henrik	Zeberer Lipót
Gross Pál*	Rosenmayer Vilmos*	
Hammerl Henrik*	35. Salamon Mihály	Magántanuló:
Hauer Mihály	Schranz György k.	Boros Mihály

V. b) fiúosztály: 40 tanuló.

Osztálytanító: Preidl Lajos.

Arthofer Antal*	Huber József* k.	Schelly András*
Bauer Nándor*	15. Joó Gyula*	Schmickl Márton*
Binder András*	Kampits Gusztáv*	30. Schmidt József
Brinner Samu	Kastner Károly	Schulz Walter elk.
5. Feldinger Nándor*	Láng Károly	Seidl Károly
Finsinger Károly	Lenk Károly*	Sieger Alfréd*
Fleischhacker Lajos	20. Lerner Mihály*	Stalovits Róbert
Fleischhacker Tófor*	Lerner Nándor*	35. Stubenvoll Nándor*
Fürst János	Ley Károly	Tschürtz Gyula
10. Graf Lajos*	Marx Ernő*	Völgyes Gusztáv
Halvax János	Moderer Nándor*	Zenger Nándor*
Hammel Lajos*	25. Patzer Károly	Zergényi János*
Holzmann Tófor*	Rath Lajos* k.	40. Zwaller György
	Röck Samu	

V.—VI. leányosztály: 40 tanuló.

Osztálytanító: Mühl Alfréd.

V. osztály: 22.	Deimel Margit	Juhász Mária*
Bauer Terézia	Dorn Karolin	Lenk Mária*
Bierbaum Lujza k.	Feigl Terézia	Leyrer Katalin
Boros Irén* k.	Fekete Erzsébet*	15. Motzer Erzsébet*
Brujmann Margit	10. Felix Paula	Patzer Margit*
5. Bscheiden Katalin	Graf Karolina	Schranz Erzsébet

Stuhl Edit	Bauer Katalin k.	Scharfy Lujza k.
Schwenk Margit*	Domnanovits Hilda k.	Schranz Anna k.
20. Wolf Irma	5. Fleischhacker M. k.	Steinhofer Anna*
Wolfbeisz Erzsébet* k.	Hohlweg Mária k.	15. Szigethy Rozália k.
Zeberer Terézia	Holzmann Erzsébet k.	Szombat Margit
VI. osztály: 18.	Kapppel Margit k.	Tiefbrunner Paula k.
Arnhold Karolin k.	Kastner Katalin k.	Unger Erzsébet k.
Arthofer Mária k.	10. Pruzsinszky Éva	
	Scharfy Erzsébet k.	

VI. fiúosztály: 49 tanuló.

Osztálytanító: **Tasch Pál.**

Artner Károly k.	Hammel Vilmos k.	Moderer Nándor k.
Bierbaum Mihály k.	Handler Károly k.	35. Papp János
Bierbaum Lajos k.	Holzmann Mihály* k.	Polák Endre* k.
Boór Károly	20. Jung József* k.	Rath Lajos
5. Bruckner Nándor k.	Kappel Ferenc k.	Reisner Rezső*
Deimel Lajos	Kappel János*	Ringhofer Károly* k.
Fiedler Károly	Kánay László k.	40. Salamon Ferenc* k.
Fiedler Samu	Kerling Mihály	Schárffy Samu k.
Fleck János k.	25. Kogler Vilmos	Sichera István k.
10. Fleischhacker Rich.*	Koth Ferenc* k.	Sieger Pál* k.
Fürst Waldemar k.	Krausz János k.	Steinhofer Gusztáv
Görtl Gusztáv* k.	Krausz Károly k.	45. Tscheki Nándor
Görtl Károly	Krug Nándor* k.	Tschürtz Mihály* k.
Göschl József k.	30. Lagler Gyula*	Wöfl Mihály k.
15. Gross Gyula k.	Lagler Károly k.	Zeberer Gyula k.
Györkök Iván* k.	Lehelvári Pál	Zügn Nándor* k.
	Marx Henrik	

VI.—VII. leányosztály: 41 tanuló.

Osztálytanító: **Graf Samu.**

VI. osztály: 29.	15. Marx Zsófia* k.	VII. osztály: 12.
Baán Margit* k.	Pál Mária k.	Bernhardt Lujza
Balogh Margit	Peischl Margit k.	Bernhardt Terézia a)
Dahner Zsuzsanna*	Pohl Gertrud k.	Bernhardt Terézia b)
Fieck Lujza k.	Preisinger Margit k.	Bruckner Paula
5. Gallai Katalin* k.	20. Rath Emma* k.	5. Holzmann Lujza*
Görtl Ilona k.	Reisner Lujza* k.	Kaiser Zsuzsanna
Göschl Zsófia	Schelly Erzsébet	Peischl Erzsébet
Haas Margit k.	Steiner Katalin	Preidl Éva
Hammer Terézia k.	Strammer Teréz k.	Reitter Mária*
10. Handler Katalin k.	25. Strassner Mária* k.	10. Schöll Margit
Heissenberger Katalin	Taschner Teréz* k.	Unger Erzsébet k.
Keledi Erzsébet k.	Tiefbrunner Margit k.	Wendelin Lujza.
Knabel Margit k.	Unger Katalin k.	
Leitner Mária k.	Zeberer Zsuzsana k.	

B) Deáktéri iskola.

I. a) vegyesosztály: 43 tanuló.

Osztálytanító: Gats Sándor.

Fiúk: 17.	Tiefbrunner Kálmán	Molnár Etelka
Biró Dénes	Timár Oszkár	Muhr Margit
Csokonai Tibor	Vig Ferenc	Pántis Olga*
Diboky Miklós		Peischl Erzsébet
Gats Sándor	Lányok: 25.	15. Pekovits Éva
5. Gellért Sándor*	Bakk Anna	Poszel Ilona*
Graf András*	Böhm Etelka*	Rozmán Márta
Halwax György	Bratl Vilma	Sárosi Mária
Kovács István*	Hauer Teréz	Seidl Edit
Köppel Lajos	5. Holzmann Erzsébet	20. Stalovits Mária
10. Magassy Sándor	Karner Ilona	Steiger Margit
Rátz Nándor	Lackner Teréz*	Strassner Vilma*
Samu Károly elk.*	Lakatos Éva*	Trogmayer Erzsébet
Schaul István*	May Gertrud	Zergényi Erzsébet
Schneemann Ferenc	May Gertrud	25. Zethner Zsuzsanna
15. Szanyi Ferenc*	10. Molnár Aranka	

I. b) vegyesosztály: 54 tanuló.

Osztálytanító: Wallentin Sámuel.

Bierbaum Nándor*	20. Moderer Kristóf	Brand Olga
Böhm János	Payer Ottó	Feichtinger Katalin
Bruckner Nándor	Pfandler Károly	5. Fleischhacker Zsófia
Fleischhacker Károly	Reinecker Alajos*	Gabriel Katalin
5. Fleischhacker Nándor	Reiszner Imre	Göschl Teréz
Friedl Nándor	25. Ringhofer Ferenc	Graf Katalin
Geyer Károly* elk.	Scharfy Ferenc	Holndonner Mária*
Griechisch Vilmos	Schöll Károly*	10. Jung Janka
Grosz Nándor	Schöll János elk.	Kastner Erzsébet*
10. Hainer Ernő*	Steeß Mihály	Lichtl Vilma
Hainer Vilmos	30. Straszner Mihály*	Pfandler Hermina
Hegedüs György elk.	Weisz Károly*	Rath Hermina*
Holzmann Lajos*	Wilfing Károly*	15. Rath Teréz
Karner Nándor	Wolfbeisz Károly	Salamon Katalin
15. Kerling Mihály*	Zethner Lajos	Schranz Borbála*
Kogler Vilmos		Unger Margit
Kurtz Mihály	Leányok: 20.	Wurm Erzsébet
Lerner Győző	Brand Éva	20. Zeitz Anna*
Lux Tóbiás	Brand Gertrud	

Kislétszámú osztály: 18 tanuló.

Osztálytanító: Friedrich Árpád.

I. osztály	II. osztály.	
Fleischhacker József*	Kerling Gyula*	Schwenk Jenő*
Hohlweg János*	Kovács József*	Straszner Károly*
Pfandler Lajos*	Lang Gusztáv*	Heiner Margit*
Hammel Adél*	Pasztler János*	15. Kastner Zsófia*
5. Schranz Katalin*	10. Rath Ferenc*	Kheim Erzsébet
	Schöll Ferenc elk.	Krölller Teréz*
		Weisz Katalin*

II. a) vegyesosztály: 40 tanuló.

Osztálytanító: Szij Ella.

Fiúk: 19.	Kiss Sándor	Feiler Zsuzsanna
Bernhardt Lajos	15. Kneffel Pál	Graf Hermina*
Biró Győző	Marx András*	10. Horváth Zsuzsanna
Csizmadia Miklós	Patzer András	Kocsis Terézia
Faragó József	Schuh Mátyás	Komjáthy Ida
5. Feimann László	Somogyi Sándor	Kovács Éva
Görtl Alajos*		Kummert Erika
Haffner Tamás	Lányok: 21.	15. Lovas Elza
Haramia Sándor	Arthofer Anna*	Marx Margit
Hauer Gyula	Balogh Klára	Polstermüller Erzsébet.
10. Heuwald Károly	Binder Mária*	Reisinger Terézia
Horváth János	Böndicz Erzsébet*	Reisner Erzsébet*
Illés Gyula	5. Bratl Paula	Ringhofer Mária*
Kastner András	Burján Ágnes elk.	Tuider Judit
	Drescher Mária elk.	

II. b) vegyesosztály: 45 tanuló.

Osztálytanító: Lagler József.

Fiúk: 25.	Posch Helmuth	5. Bruckner Lujza
Bauer János	Salamon Rudolf*	Dahner Vilma*
Binder Jenő*	Schöll Ignác	Deákküti Terézia
Fruhmann József	Schwenk István*	Fiedler Erzsébet
Geyer János elk.*	20. Steiner Károly	Fiedler Mária*
5. Görtl Nándor*	Steiner Oszkár elk.	10. Gallai Zsuzsanna*
Göschl György	Szanyi György*	Görtl Lujza
Hammerl Richard*	Weiszbeck Frigyes*	Haliczka Karolina*
Heindl Samu*	Wolfbeisz Gyula	Huber Terézia*
Holzmann Samu*	25. Zenger Adolf	Lagler Lujza*
10. Karner Lajos		15. Nehrer Erzsébet*
Kurtz József	Lányok: 20.	Steiner Erzsébet
Lagler Nándor*	Ballada Katalin	Tremmel Terézia
Leitner Tóbiás	Bauer Lujza*	Wahlen Johanna
May Rezső	Bierbaum Margit a)*	Wahlen Trude
15. Nehrer László*	Birbaum Margit b)	20. Zwaller Katalin*

III. a) fiúosztály: 46 tanuló. Osztálytanító: **Neubauer János.**

Baán Károly	Karner Vilmos*	Scharfy Lajos*
Bauer Nándor*	Kastner Károly*	Schey Nándor* elk.
Bierbaum János	Kern Rezső	35. Schey Richárd* elk.
Binder Kálmán	20. Kiss Gyula	Schöll Béla*
5. Bscheiden Samu	László Károly	Szukits Ede*
Csikár József	Marechal Károly	Takács Gyula
Drescher János*	Moderer Samu	Trackl Gyula
Graf Gyula	Pántis József*	40. Tremmel Nándor*
Graf Károly*	25. Potyondy Pál	Unger Gottlieb
10. Grafl Károly*	Ratz Lajos*	Világos Jenő
Göttl Lajos*	Ravasz Endre	Wendelin Lajos*
Göschl Gyula*	Reisch Henrik*	Wolf István*
Haretter Nándor*	Reisner Lajos	45. Wolfbeisz Károly
Heindl János*	30. Reisner Nándor*	Wolfbeisz Mihály
15. Heinz János	Ringhofer János	
Jákó Kristóf kim.	Sárossy Miklós*	

III. leányosztály: 54 tanuló. Osztálytanító: **Felkl Irén.**

Arthofer Paula*	Hoffmann Hilda elk.	Pasztler Frida*
Bauer Augusztá	20. Holzmann Margit*	Pohl Éva
Binder Róza*	Huber Helga	Pohl Irma
Birnbaum Katalin*	Illés Lenke	40. Polstermüller Anna
5. Birnbaum Róza	Kalcher Erzsébet	Röck Emilia
Farkas Ibolyka	Karner Margit	Schelly Lujza
Feigl Irma	25. Kogler Terézia*	Schey Gertrud
Fiedler Irma	Komjáthy Emilia	Schwenk Terézia
Fiedler Terézia	Köppel Erzsébet	45. Solymári Matild
10. Fleischhacker Márta*	Lenk Emilia*	Sommer Zsuzsanna
Fliegenschnee Erzsébet	Lichtl Ilona	Szalay Piroska
Foki Ilona	30. Magassy Vilma	Tóth Gyöngyi
Fürst Edit	Malek Gertrud	Tölgyesi Piroska
Gmeiner Gizella*	Marx Hildegard	50. Tremmel Katalin
15. Gönye Irén elk.	Marx Irén	Tschürtz Zsófia
Grosz Terézia*	Marx Zsófia	Veiland Gertrud
Hammel Margit	35. Muhr Erzsébet	Völker Erzsébet*
Hauer Katalin	Obisch Piroska	Wolfbeisz Erzsébet

IV. fiúosztály: 47 tanuló. Osztálytanító: **Gottschling Károly.**

Arthofer János*	5. Dorn Károly* k.	Fleischhacker Károly*
Bruckner Lipót*	Essler Ottó*	10. Geeb Nándor
Bruckner Mihály	Feldinger Tófor	Göschl Nándor
Dahner Lajos* k.	Finsinger Károly	Gritsch András

Guttman Károly	25. Ley Ferenc*	Schranz György*
Hauer Nándor	Lichtl Károly*	Schuh Mihály
15. Heiner József*	Motzer Tófor*	Schwarz Ottó
Holndonner Lajos*	Patzer Sándor*	40. Sommer János*
Holzmann Mihály*	Reisner Tóbiás	Steiner Pál
Holzmann Róbert	30. Ringhofer Mihály*	Strassner Lajos*
Jung Károly	Schárfy Ede*	Unger Ernő
20. Kastner Károly	Schárfy Lajos	Wendelin Pál
Kastner Lipót*	Schárfy Mihály*	45. Winter Lajos
Kern Mihály	Schey Lajos	Zax Mátyás
König Ferenc*	35. Schmidt Károly	Zeberer Lajos*
Köppel Károly	Schmidt Mihály*	

IV. leányosztály: 47 rendes és 1 magántanuló.

Osztálytanító: Fröhwrth Margit.

Arnhold Katalin*	Kiss Kornélia	35. Salamon Paula
Bauer Erzsébet*	Kneffel Márta	Scheibel Katalin*
Balogh Irén	20. Koloszar Róza	Schneemann Zsófia*
Bernhardt Terézia	Kóth Mária*	Sieger Terézia
5. Böndicz Anna*	Lackner Margit*	Sommer Lujza* k.
Brenner Hermina	Lichtl Karolina	40. Steiner Vilma*
Dahner Terézia* k.	Lichtenecker Karolina*	Stubenvoll Karolina*
Feiler Irma	25. Magassy Katalin	Szoínoki Lenke
Fleck Mária	Marton Ilona	Walter Hedvig
10. Gösi Gabriella*	Mattauch Iboly*	Wilfing Zsófia* k.
Gosztola Margit	Németh Ilona	45. Zámori Paula
Hamara Ilona	Nitsch Irma	Zeberer Lujza
Hoffmann Ilona* elk.	30. Pál Ilonka	Zergényi Margit
Hohlweg Katalin*	Piniel Magdolna	
15. Holndonner Terézia* k.	Pószel Katalin*	Magántanuló:
Holzmann Terézia*	Preidl Erzsébet	Patzenhofer Dóra
Kappel Ilona*	Ritter Erzsébet	

V. leányosztály: 46 tanuló.

Osztálytanító: Polster Rezső.

Binder Ilona*	Huber Paula*	25. Ringhofer Vilma
Brand Anna	Kheim Katalin k.	Röck Irma
Bruckner Katalin*	15. Lajosi Gizella	Salamon Karolina
Edlinger Katalin	Maurer Éva	Salamon Terézia
5. Ernst Lujza k.	May Katalin	Schneemann Mária
Eszler Ilona*	Moderer Zsófia	30. Schottner Zsófia
Feiler Margit	Moderer Szuzsanna*	Schöll Katalin* kim.
Fürst Terézia	20. Nagy Terézia	Schranz Terézia
Göschl Vilma* k.	Pfandler Emilia	Steiner Emilia
10. Graf Karolina*	Posch Gertrud	Steiner Terézia
Holzmann Margit	Reisner Gizella a)*	35. Steiningner Terézia
Huber Erzsébet* k.	Reisner Gizella b)*	Strassner Terézia*

Stubenvoll Zsófia	Tschürtz Katalin	45. Zeberer Erzsébet*
Szukits Anna*	Unger Lujza*	Zehntner Terézia
Tama Éva	Wolf Terézia	
40. Török Anna	Wolfbeisz Terézia	

VII.—VIII. fiúosztály: 35 tanuló.

Osztálytanító: **Kastner Samu.**

VII. osztály: 18.	Schranz Alfréd	Göttl Károly
Artner Gottlieb	Schranz Lajos k.	Holzer Vilmos
Fiedler Vilmos	15. Schuh József	Jakob Nándor
Féiler Rezső	Stagl Károly k.	Kappel Károly
Forster Herbert	Widlhofer József*	10. Karner Károly
5. Hohlweg Nándor* k.	Zenger Lajos*	Krenn Róbert
Kerling Károly		Krúg János
Knabel Kálmán	VIII. osztály: 17.	Salamon Nándor
Knabel Mátyás	Aradi Pál	Schwenk Károly
Leyrer Mihály k.	Bauer Samu	15. Stubenvoll Róbert
10. Preidl Albert k.	Binder Albert*	Trackl György
Salamon Alfréd* k.	Feigl Lajos	Wurm Károly
Schmidt György	5. Fiedler Gyula	

A továbbképző iskola I. fiúosztálya: 46 tanuló.

Osztálytanító: **Gottschling Károly.**

Artner Ferenc	Kerling Nándor	Ringhofer Nándor
Bauer Lajos	Kheim Pál	Schiller Nándor
Exler János	Kocsis Ferenc	Schöll Vilmos k.
Frank Mihály	Kraxner Nándor	35. Schranz József
5. Göschl Mihály	20. Leitner Gyula	Schranz Richárd
Haas Károly	Lenk Mihály	Schranz Richárd
Hammel Károly	Lerner Gottfried	Schwenk Alfréd
Holzmann Károly	Lichtl Gottfried	Stubenvoll Mihály
Holzmann Károly	Lichtl Nándor	40. Szukits András
10. Joó József	25. Marton György	Völker Gusztáv
Kastner János	Piller Károly	Weber István k.
Karner Frigyes k.	Prinner Károly	Wohlmuth Mihály
Karner Nándor k.	Rath Henrik	Wolfbeisz Gyula
Kerling György k.	Rath Márton	45. Zeberer Károly
15. Kerling Károly	30. Reinecker János	Zettl Pál
	Reisner József	

A továbbképző iskola I. leányosztálya: 53 tanuló.

Osztálytanító: **Wallentin Sámuel.**

Balogh Ida	5. Böhm Viktória	Drescher Janka
Balaskó Mária	Bönditz Katalin	10. Edlinger Erzsébet
Bierbaum Katalin	Dorn Katalin	Fass Lujza
Bierbaum Terézia	Drescher Gizella	Feik Terézia

Fleischhacker Mária	Kerling Lujza	Scheibel Lujza
Frank Alojzia	Kern Margit	Schneeberger Katalin
15. Halwax Margit	Kreisz Erzsébet	Schranz Terézia
Hammel Terézia	30. Lang Margit	Sefcsik Erzsébet
Haasz Lujza	Lelkesi Zsuzsanna	45. Steiner Terézia
Heissenberger Erzsébet	Leyrer Terézia	Strassner Terézia
Holndonner Zsuzsanna	Lackner Róza	Tschürtz Katalin
20. Holzmann Mária	Mahr Mária	Varga Irma
Huber Mária	35. Mulzer Amália	Wolfbeisz Zsófia
Jung Mária	Piller Zsuzsanna	50. Wolfbeisz Erzsébet
Jung Irma	Reisner Margit	Zeberer Paula
Kasper Terézia	Ringhofer Terézia	Zwaller Hilda
25. Kastner Terézia	Rosenmayer Mária	Zwaller Terézia
Kerling Erzsébet	40. Scharfy Terézia	

A továbbképző iskola II. fiúosztálya: 49 tanuló.

Osztálytanító: Tompa Géza.

Amtmann Lajos	Huber Lajos	35. Szalay Konrád
Baán József	Kara József	Schárffy Károly
Birnbaum Nándor	20. Karner Tófor	Trittremmel N. elk.
Brenner János	Kremszner Henrik	Trittremmel K. elk.
5. Bruckner Nándor	Kheim Lajos	Tiefbrunner Lajos
Domnanovits Ferenc	Lackner Márton	40. Tschürtz Nándor
Doppler János	Lerner Henrik	Weissbeck József
Feigl Samu	25. Ley Lajos	Wolf Mihály
Fiedler Frigyes	Lichtl Nándor	Wolfbeisz Nándor
10. Fiedler Károly	Marx Ernő elk.	Wurm Nándor
Fleischhacker S. elk.	Marx Mihály	45. Wurm Pál
Frank András	May Károly elk.	Zenger György
Göschl András	30. Moderer Samu	Zenger Nándor
Grosz Lajos	Preidl Mihály	Zettl János
15. Grosz Mihály	Rath Károly	Zügn Nándor
Hauer Károly	Rosenmeyer Ferenc	
Holzmann Lajos	Schranz Lajos	

A továbbképző iskola II. leányosztálya: 54 tanuló.

Osztálytanító: Lagler József.

Arnhold Mária	Dorn Karolin b)	Horváth Lujza
Bauer Mária	Drescher Zsófia	Kastner Karolina
Bauer Zsófia	Fiedler Gizella	Kastner Mária
Binder Paula	Geeb Lujza	Kastner Zsófia
5. Boór Mária	15. Göttl Erzsébet	25. Köppel Mária
Bratl Emma	Göttl Terézia	Krenn Mária
Bruckner Terézia	Graf Zsófia	Kerling Lujza
Brujmann Lujza	Hauer Karolina	Kogler Irén
Dezső Katalin	Heissenberger Gabr.	Lagler Zsófia
10. Dorn Karolin a)	20. Herbich Katalin elk.	30. Lichtl Emilia

Limberger, Emma	Prinner Katalin elk.	Schneeberger Katalin
Marton Irén	40. Prujmann Hermina	Tiefbrunner Zsuzsanna
Marx Terézia	Rosenmayer Vilma	Tremmel Eleonóra
Max Katalin	Röck Katalin	50. Tremmel Terézia k.
35. Max Treézia	Schärfy Karolina	Unger Mária
Motzer Karolina	Schmidt Zsófia a)	Wurm Frida
Motzer Zsófia	45. Schmidt Zsófia b)	Zergényi Karolina
Nehrer Vilma	Schmickl Hermina	Zehtner Paula

A továbbképző iskola III. fiúosztálya: 50 tanuló.

Osztálytanító: **Kastner Samu.**

Bauer Károly	Kastner Rezső	35. Schranz Lajos
Bruckner Nándor	Kertai Ferenc	Schranz Mihály
Brujmann Nándor	20. Kocsis József	Schwenk Károly
Fiedler Károly a)	Kremszner Ernő	Steiner Samu
5. Fiedler Károly b)	Kröllér Ferenc	Steinhofer Pál
Fiedler Lajos	Ley János	40. Szukits Gyula
Fleischhacker Károly	Lichtl Vilmos	Szukits Rezső
Geyer Rezső	25. Marx János	Taschner Lajos
Görtl Károly	Marx Károly	Wurm Lajos
10. Graf Lipót	Moderer Károly	Zeberer Károly
Graf Nándor	Mulzer Károly	45. Zeberer Samu
Graf Pál	Preidl Károly	Zehtner András
Grosz Lajos	30. Reisch Károly	Zehtner Nándor
Holzmann Samu	Reisner Rezső	Zenger Lajos
15. Kappel Vilmos	Salamon Nándor	Zergényi Gusztáv
Karner Nándor	Scheibel Lajos	50. Zwaller Henrik
Kastner Lajos	Schranz Károly	

A továbbképző iskola III. leányosztálya: 55 tanuló.

Osztálytanító: **Feiler Rezső.**

Artner Terézia	20. Kappel Zsófia	Preidl Karolina
Baán Anna	Karner Karolina	40. Preidl Zsófia
Bauer Katalin	Kerling Karolina	Röck Margit
Bartha Terézia k.	Kerling Mária	Sipőcz Mária
5. Bierbaum Margit	Kertai Erzsébet	Sommer Hermina
Bruckner Erzsébet	25. Kheim Zsófia	Schwartz Viktória elk.
Boór Terézia	Kladler Vilma	45. Schwartz Margit
Feiler Eleonóra	Kovács Mária	Schranz Mária
Feiler Hermina k.	Kreisz Terézia	Schneemann Margit
10. Görtl Erzsébet	Kronixfeld Hermina	Steiner Terézia
Graf Erzsébet	30. Leyrer Vilmos	Steiner Zsuzsanna
Grafl Terézia	Lichtl Terézia	50. Steiner Erzsébet
Hauer Mária	Marx Katalin	Temesi Erzsébet
Handler Erzsébet	Marx Erzsébet	Tama Ilona
15. Handler Paula	Müllner Katalin	Unger Lujza
Herczeg Gizella elk.	35. Mulzer Terézia	Widlhofer Katalin
Holzmann Anna	Németh Irén	55. Zügn Katalin
Horváth Klára	Pfandler Irén	
Hammel Margit	Pfandler Terézia	

Michael Schranz †

Am 9. Juli 1938 verschied im 90. Lebensjahre der in seinem Löwer in stiller Zurückgezogenheit lebende pensionierte Lehrer und Honorardirektor unserer Schule, *Michael Schranz*. 68 Jahre sind im Meere der Vergangenheit versunken, seit dem er seine Lehrtätigkeit an unserer Schule begann, an der er bis zum Jahre 1904 mit großem Erfolg segensreich wirkte.

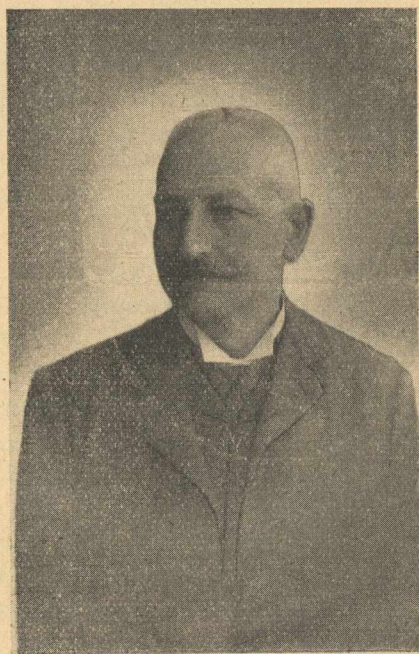
Als großer Kinderfreund gründete er im Jahre 1871 in unserer Stadt den ersten Kindergarten und als Apostel und anerkannt erster Fachmann auf dem Gebiete des Handfertigkeitsunterrichtes rief er im Jahre 1874 den Soproner Hausindustrieverein und die Hausindustrieschule ins Leben. Er wurde nicht müde, durch Wort und Schrift und durch sein eigenes Beispiel darauf hinzuweisen, daß die körperliche Arbeit keine Schande ist, sondern die Würze des Lebens; daß die Arbeit nicht erniedrigt, sondern adelt und vielfachen Segen bringt.

Er war ein typischer Sohn jenes kleinen, aber uralten Volksstammes, der unserem Vaterlande und unserer Kirche viele hervorragende Lehrer gegeben hat. In seinem Wesen vereinigte er die Tugenden und Fehler desselben. Er konnte und wollte nicht jedem recht tun. Seine kämpfende Natur kannte die Nachsicht nicht, verlangte aber für sich auch keine. Er war ein geschworener Feind jeder Halbheit, jedes Zögerns, jedes Zauderns und Zagens. Das Ziel, das er sich gesteckt hatte, verlor er nie aus den Augen.

Die sorglose Kindeszeit kannte er nicht, er hatte eine harte Jugend. Dieselbe war eine endlose Reihe schwerer Entbehrungen und bitterer Enttäuschungen. Er duldete und hungerte und ertrug alle erdenklichen körperlichen und seelischen Leiden, um Lehrer werden zu können. Und als er mit Gottes

und mitleidiger Menschen Hilfe dies sein Lebensziel erreicht hatte, schwang er sich dank seiner erstaunlichen Willenskraft und der in ihm wohnenden unverwüstlichen Urkraft in die Reihe der Ersten hinauf.

Aber gerade als er seine sehnlichsten Wünsche verwirklicht zu sehen glaubte, traf ihn ein Schicksalsschlag nach dem andern. Gebrochen an Leib und Seele zog er sich in die Einsamkeit seines Löwers zurück. Hier verbrachte er als Einsiedler im buchstäblichen Sinne des Wortes die letzten 34 Jahre seines

Michael Schranz.

langen Lebens, nur seinem Gotte und der Leben spendenden und Leben verlängernden Arbeit lebend. Als ihm dann auch noch seine Ehegattin starb, hatte er für die Welt nichts mehr übrig und auch die Welt vergaß seiner.

Jener vergaß er aber auch am Ende seiner irdischen Laufbahn nicht, denen er sein ganzes Leben widmete. Sein ganzes Vermögen, das er sich durch Fleiß und Sparsamkeit erwarb, hinterließ er unserer Kirchengemeinde für Schulzwecke. Der Ertrag dieser Stiftung soll der Förderung des Handfertigkeitsunterrichtes und der Unterstützung armer Schulkinder dienen.

Michael Schranz wurde am 3. Dezember des Jahres 1848 in Villámos (Willersdorf) im Vaser Komitat als Sohn eines Bauern geboren. Durch eine Reihe von Unglücksfällen verarmten seine Eltern. Die Familie geriet in bittere Not, als sein Vater frühzeitig starb. Er mußte das Vieh hüten und mit 14 Jahren verdingte er sich als Bauernknecht bei seinem Bruder. In seiner freien Zeit studierte er, was zu Zwistigkeiten mit seinem Bruder führte. Nach 2 Jahren konnte er die Aufnahmeprüfung für die Vorbereitungsklasse des Lehrerseminars in Oberschützen ablegen. Unter großen Entbehrungen gelang es ihm, seine Studien zu vollenden und sich das Lehrerdiplom im Jahre 1867 zu erwerben. Zuerst war er Lehrer zu Skt. Ruprecht bei Villach in Kärnten, wo er vom 1. Oktober 1867 bis zum 1. September 1868 wirkte. Dann war er ein Jahr lang Hilfslehrer in Oberschützen. Er strebte aber nach Höherem. Es gelang ihm, soviel Geld zusammenzusparen, daß er im darauf folgenden Jahr sich in das Pädagogium in Wien aufnehmen lassen konnte. Hier war er ein Schüler des berühmten Pädagogen Dittes. Im Jahre 1870 kam er an die evangelische Pfarrhauptschule nach Prag. Ein Jahr später berief ihn die evangelische Kirchengemeinde an die evangelische Mädchenschule in Sopron, wo er durch seine Ambition, seinen Fleiß und durch seine Fachkenntnisse die Aufmerksamkeit der leitenden Kreise der Kirchengemeinde und der Stadt gar bald auf sich lenkte. Im Jahre 1873 wurde er vom Kultus- und Unterrichtsministerium mit dem Studium der schweizer Volksschulen und Lehrerseminare betraut. Er widmete sich besonders dem Studium der Lehrerbildungsanstalten, der Fröbel'schen Kindergärten und des Handfertigkeitsunterrichtes in der Schweiz und in Deutschland.

Als er nach Sopron zurückkehrte, gründete er hier den Verein der Kinderfreunde, mit dessen Hilfe er im Jahre 1874 den ersten Kindergarten Soprons errichtete.

Michael Schranz erkannte frühzeitig den hohen sittlichen Wert der manuellen Fertigkeit und war in diesem Fache nach seinen vielseitigen Erfahrungen, die er in den Handfertigkeitschulen und Kursen in Deutschland, Dänemark und Schweden sammelte, der anerkannt erste Fachmann Ungarns.

Im Jahre 1877 gründete er die zwei Jahrzehnte hindurch blühende Hausindustrieschule (später Handfertigkeitschule) in Sopron. Mit seiner erstaunlichen Organisationsfähigkeit gelang es ihm, fast alle leitenden Persönlichkeiten der Stadt für diese

Idee zu gewinnen. Und dem Beispiel Soprons folgten viele andere Städte Ungarns.

Auch schriftstellerisch war er tätig. Er war ein fleißiger Mitarbeiter in- und ausländischer pädagogischer Blätter und der hiesigen Tageszeitungen, in denen im Interesse des Kindergartens und der Handfertigkeitsschule zahlreiche Artikel erschienen. Mit Reinhard Bünker gab er das Werk „A kézügyességi oktatás fejlődéstörténete“ und mit Gustav Laschober „Kleine Anleitung“ und „Módszertani utasítás“ heraus. Er war der Verfasser der Jausz'schen Fibel.

Im Jahre 1896 wurde Schranz anlässlich der Milleniumsausstellung vom Handelsministerium eingeladen, die Arbeiten der Soproner Handfertigkeitsschule im Rahmen der Milleniumsausstellung auszustellen und einen Handfertigkeitsskurs zu leiten. Schranz und seine Schule hatte den größten Erfolg aufzuweisen, denn der höchste Preis, der zur Auszeichnung der Handfertigkeitsschulen bestimmt war, wurde ihm zuerkannt und die Preisverteilungskommission stellte fest, daß „die Soproner Handfertigkeitsschule die vollkommenste Handfertigkeitsschule Ungarns ist“.

Durch diese Ausstellung wurde sein Name im In- und Auslande bekannt und das hohe Ministerium betraute ihn, das ungarische Handfertigkeitsschulwesen auf der Ausstellung in Brüssel und auf der Weltausstellung in Paris durch die Modelle und Arbeiten der Soproner Handfertigkeitsschule zu vertreten. Hiedurch wurde aber sowohl Schranz, wie auch die hiesige Handfertigkeitsschule vor unlösbare Aufgaben gestellt. Sowohl Schranz, der Direktor der Schule, als auch die übrigen Lehrer hatten einen andern Hauptberuf. Sie waren Lehrer an unserer Volksschule. Die Handfertigkeitsschule hatte also nur Aushilfskräfte, die an unsere Stadt gebunden waren und so die Arbeiten, die mit den Ausstellungen in anderen Ländern verbunden waren, nicht übernehmen konnten, ohne ihren Hauptberuf zu vernachlässigen.

Der Handfertigungsverein suchte aus diesen Gründen um eine Erhöhung der Staatshilfe und um die Errichtung einer Direktorstelle für die Handfertigkeitsschule an. Die Verhandlungen mit dem Ministerium aber führten zu Meinungsverschiedenheiten und das Resultat derselben war, daß das Ministerium auch die bisherige Staatsunterstützung einstellte, worauf der

Verein am 11. Mai 1898 seine Auflösung, sowie auch die Auflösung der Schule beschloß.

Schranz war damals 50 Jahre alt. Die Auflösung der Schule erschütterte ihn aufs tiefste. Dies, wie auch die Schadenfreude und fortwährenden Angriffe seiner Gegner zerrütteten seine Nerven. Er lebte jetzt nur mehr der Volksschule bis ihn im Jahre 1904 sein immer weiter zunehmendes Nervenleiden zwang, in den Ruhestand zu treten.

Daß er aber seines Vaterlandes, seiner Kirche und der bedürftigen Schuljugend nicht vergaß, bezeugt die Tatsache, daß er dem Schreiber dieser Zeilen alljährlich 200—300 P zur Unterstützung bedürftiger Schulkinder und zur Weiterführung des Slöjdunderrichtes an unserer Schule gab.

Von seiner hohen Gesinnung zeugt ferner sein Testament, wonach er sein ganzes Vermögen, namentlich seinen 1 Katastraljoch umfassenden Löwergarten mit einem vierzimmerigen Wohnhaus, sowie 7485'58 P Bargeld der Kirchengemeinde für Schulzwecke vermachte.

Michael Schranz! Wir danken Dir für dieses Erbe und danken Dir für alles, was Du zur Hebung unseres Schulwesens und für die zeitgemäße Ausgestaltung des Unterrichtes und der Erziehung getan hast. Das teuerste Erbe aber, dessen wir durch Dein Leben und Wirken teilhaftig wurden, ist das von Dir stets betonte Prinzip der Adelung durch Arbeit und das Hohelied auf die Arbeit.

Gottes Segen ruhe auf Deinem Werke, auf Deinem Erbe und auf Deinem Namen.

Unsere Schule, dessen Lehrer und Schüler werden Dir stets ein treues Andenken bewahren.

Geschichte des Schuljahres 1938--39.

Einschreibungen. Die Einschreibungen für das jetzt abgelaufene Schuljahr wurden am 18. und 20. Juni, die Nacheinschreibungen am 1. und 2. September abgehalten. Es wurden in die Alltagschule zu Beginn des Schuljahres 1074, während des Schuljahres 15, zusammen also 1089 Kinder eingeschrieben. Während des Schuljahres traten 29 Kinder aus und so betrug

die Schülerzahl am Ende des Schuljahres 1060, u. zw. 552 Knaben und 508 Mädchen und 2 Privatschüler.

In die Wiederholungsschule wurden 304 Schüler eingeschrieben, u. zw. 145 Knaben und 159 Mädchen. Das Namensverzeichnis der Schüler ist nach der Geschichte des Schuljahres, der statistische Ausweis aber auf der letzten Seite dieses Jahresberichtes zu finden.

Eröffnung des Schuljahres. Das Schuljahr wurde am 4. September mit einem feierlichen Kindergottesdienst eröffnet, der regelmäßige Unterricht begann am 6. September.

Einschulung der Kinder. Unsere Kirchengemeinde hat zwei Schulen: die innere Stadtschule (Zentralschule), die aus dem Hauptgebäude in der Theatergasse und aus dem Schulhaus Kirchgasse Nr. 10 besteht und die Schule am Deákplatz. In ersterer sind 13, in letzterer 11 Klassen untergebracht. In die innere Stadtschule gingen 610, in die Schule am Deákplatz 479 Kinder. Die 6 Klassen der Fortbildungsschule (Wiederholungsschule) wurden in der inneren Stadtschule untergebracht. Hier ist auch die Kanzlei des Direktors, u. zw. im Schulgebäude Theatergasse 27. I. Stock. Amtsstunden täglich von 12—1 Uhr.

Klasseneinteilung. Von den 1089 Schülern der Alltagsschule gingen 200 in die erste, 182 in die zweite, 209 in die dritte, 192 in die vierte, 159 in die fünfte, 96 in die sechste, 34 in die siebente und 17 in die achte Klasse.

Da im verflossenen Schuljahr die VII. Mädchen- und VIII. Knabenklasse eröffnet wurde, hatten wir 4 erste, 4 zweite, 4 dritte, 4 vierte, 3 fünfte, 1 fünfte-sechste, 1 sechste, 1 sechste-siebente, 1 siebente-achte und 1 Aushilfsklasse, zusammen 24 Klassen. Im Durchschnitt kommen 45 Kinder auf eine Klasse, abgesehen von der Aushilfsklasse, wo nur 18 Kinder sind.

Veränderungen im Lehrkörper. In die V. Knabenklasse ließen sich 91 Kinder einschreiben und so mußte diese Klasse im Interesse eines erfolgreichen Unterrichtes geteilt werden. Da uns kein anderes Schullokal zur Verfügung stand, mußte das Lehrmittelmuseum ausgeräumt und die Lehrmittel in die einzelnen Klassen verteilt werden. Mit der provisorischen Leitung der so entstandenen 24. Klasse, der V. b) Knabenklasse, wurde auf ein Jahr der diplomierte Lehrer *Ludwig Preidl* betraut. In der am 18. Dezember 1938 abgehaltenen Konventssitzung erfolgte die definitive Anstellung des Leiters der Aushilfsklasse, *Árpád Friedrichs*, nachdem derselbe schon 4 Jahre hindurch

zur vollen Zufriedenheit seiner Vorgesetzten diese Klasse betreute. Zugleich wurde um Flüssigmachung einer 20%-igen Staatshilfe für genannten Lehrer angesucht. Leider wurde unser diesbezügliches Gesuch noch nicht erledigt.

Personalangelegenheiten. Am 9. Juli 1938 starb der pensionierte Lehrer und Honorar-Direktor unserer Schule, *Michael Schranz* im 90. Lebensjahre, Seinem Andenken widmen wir die ersten Seiten dieses Jahresberichtes. Am 11. Juli begruben wir ihn an Seite seiner ihm im Tode vorangegangenen Gattin. Im Namen unserer Schule nahm der Schuldirektor Abschied von dem namhaften Pädagogen und großen Wohltäter der bedürftigen Schuljugend. — Am 18. September feierte Senior *Ludwig Ziermann* die 40. Jahreswende seiner Pfarrerrinstallation und zugleich die 25. Jahreswende seines Dienstantrittes in Sopron. In der ihm zu Ehren abgehaltenen feierlichen Konventssitzung übermittelte der Schuldirektor die herzlichen Glückwünsche der Lehrer und Schüler unserer Schule. Anlässlich der im Herbst angeordneten teilweisen Mobilisierung wurden die Lehrer *Johann Nitschinger* und *Ludwig Preidl* einberufen. Johann Nitschinger wurde bald darauf beurlaubt, Ludwig Preidl aber leistete vom 12. Oktober bis 15. Dezember Militärdienst und wurde während dieser Zeit vom diplomierten Lehrer *Ladislau Major* vertreten.

Honorar-Schuldirektor *Josef Kiss* und Schuldirektor *S. Graf* beendigten mit dem verflossenen Schuljahr ihr 40. Dienstjahr und sind somit am Ende ihrer Dienstzeit angelangt. *Rudolf Polster* steht seit 35, *Alexander Gats* seit 30 und *Johann Nitschinger* seit 25 Jahren im Schuldienst. Den Jubilanten sei auch an dieser Stelle in Anerkennung und Liebe gedacht.

Friedrich Eisele erhielt vom Julianverein ein Anerkennungsdiplom, welches ihm in der am 2. Juni abgehaltenen Schulkommissionssitzung vom Gemeindeinspektor im Rahmen einer herzlichen Ansprache überreicht wurde.

Schuldienner *Johann Schützenhofer* feierte im verflossenen Schuljahr sein 40jähriges Dienstjubiläum. In der am 26. April abgehaltenen Lehrerkonferenz begrüßte ihn der Schuldirektor anlässlich der 40. Jahreswende seines Dienstantrittes und überreichte ihm als Zeichen der Anerkennung im Namen des Lehrkörpers ein Ehrengeschenk.

Selbst- und Fortbildung der Lehrer. Die Mitglieder des Lehrkörpers ergriffen auch im verflossenen Schuljahr jede Ge-

legenheit, um durch Selbst- und Weiterbildung ihr Wissen zu bereichern und zu vertiefen. In den Lehrerkonferenzen wurden außer den laufenden Angelegenheiten auch didaktische und methodische Fragen behandelt und die Abhandlungen der pädagogischen Blätter besprochen. Im Brennpunkt dieser Besprechungen aber stand der zu Beginn dieses Schuljahres erschienene Lehrplan für Minderheitsschulen, sowie auch der im Laufe des Schuljahres herausgegebene Lehrplan für die evangelischen Volks- und Fortbildungsschulen.

Die Lehrer Friedrich Eisele, A. Gats, A. Mühl, J. Nitschinger, R. Polster und der Schuldirektor übernahmen auf Ersuchen des Schulinspektors im Unterrichtsministerium, Dr. Eduard Beyer, die Zusammenstellung eines Handbuchs für Minderheitsschulen. Der Generalinspektor unserer Kirche beauftragte den Schuldirektor mit der Neubearbeitung des evangelischen Anhangs für die deutschen Lesebücher, ferner mit der Anfertigung eines Statutes für die Schulinspektion in den evangelischen Volksschulen Ungarns. Am 17. November nahmen die Mitglieder des Lehrkörpers teil an den Vorträgen, die die Entsendeten des christlichen Jugendverbandes in unserer Schule für den Lehrkörper hielten. Desgleichen auch an den Vorträgen, die Ignaz Luttor im Interesse der Reformschrift vom 16—18. März hier in Sopron hielt.

Infolge der Erkrankung unseres Bischofs konnten die Frühjahrskonferenzen, zu unserem Bedauern, heuer nicht abgehalten werden und wurden auf den Herbst verschoben.

Der Lehrkörper nahm an der Frühjahrskonferenz des Oberödenburger evang. Senioratslehrervereines, sowie an dem vom königlichen Schulinspektor in Sopron abgehaltenen pädagogischen Seminar vollzählig teil.

Schulvisitation. Der königliche Schulinspektor besuchte unsere Schule am 23., 25., 26. und 27. Jänner, die Senioratschulkommission am 9., 11. und 15. Mai. Der Schuldirektor besuchte die Klassen im Laufe des Jahres zweimal. Vor Weihnachten und im Monate Jänner überprüfte er die Kataloge und Journale der Klassenlehrer, ferner die schriftlichen Arbeiten und Zeichnungen der Schüler. Seine Wahrnehmungen teilte er dem Lehrkörper in einer außerordentlichen Konferenz mit. Sowohl die Schulvisitationskommission, als auch der königl. Schulinspektor äußerten sich über die in unserer Schule geleisteten

erfolgreichen und gewissenhaften Arbeit in anerkennender Weise.

Im Laufe des Schuljahres hospitierten in den einzelnen Klassen die Zöglinge des hiesigen evangelischen Lehrerseminars, vorzüglich diejenigen, die sich auch die Befähigung zum Unterricht für Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache erwerben wollen.

Gesundheitszustand der Schuljugend und des Lehrkörpers. Schulversäumnisse. Der Gesundheitszustand unserer Schuljugend war im verflossenen Schuljahr nicht günstig. Die Influenzaepidemie im Jänner verschonte auch unsere Schule nicht. Besonders viel Erkrankungen hatten wir in den zwei letzten Dritteln des Monats Jänner zu verzeichnen, wo zeitweise 40% der Schüler die Schule nicht besuchen konnte. Zum Glück hatten die Erkrankungen einen milden Verlauf. Vereinzelte Masern- und Scharlachfälle hatten wir das ganze Jahr hindurch zu verzeichnen. Trotz des milden Winters kamen infolge der dürftigen Kleidung und der mangelhaften Fußbekleidung vieler Kinder auch zahlreiche Verkühlungen vor.

Die alljährliche Augenvisitation unserer Schulkinder wurde am 19. Oktober, die Impfung der siebenjährigen Schulkinder gegen Diphtheritis am 14. Oktober und die zweite Schutzpockenimpfung am 3. Juni vorgenommen. Die städtische Sanitätsbehörde inspizierte am 17. April die innere Stadtschule und am 19. April die Schule am Deákplatz.

Der Gesundheitszustand des Lehrkörpers war auch nicht zufriedenstellend. Krankheitshalber mußten die Lehrer K. Amminger und P. Tasch längere Zeit hindurch vertreten werden. K. Amminger bekam seiner angegriffenen Nerven wegen einen sechswöchentlichen Urlaub. P. Tasch mußte sich einer Rachenoperation unterziehen und konnte vom 28. November bis 16. Dezember keinen Unterricht erteilen. Amminger wurde in der Schule von seinen Kollegen, als Kantor aber von Seminarprofessor Dr. G. Gárdonyi und Lehrer S. Kastner, P. Tasch von den Kollegen vertreten.

Erkrankt waren noch die Lehrer, resp. Lehrerinnen M. Frühwirth (1.—4. März), A. Gats (17.—22. Februar und 1.—4. März), K. Gottschling (13.—21. Jänner), S. Kastner (30. November—10. Dez.), J. Neubauer (26.—29. Sept.), J. Nitschinger (7.—14. Jan.), P. Tasch (31. Jan.—2. Febr.), G. Tompa (11.—13. Dez.), S. Wallentin (1.—6. Febr.). Die Vertretung besorgten die

Kollegen, ferner die diplomierten Lehrer, resp. Lehrerinnen Ladislaus Major, Stefi Hanzmann und Ilona Kiss, wofür ich ihnen auch an dieser Stelle herzlich danke.

Die Zahl der Schulversäumnisse war im verflossenen Schuljahr ziemlich groß. Die Ursache lag einerseits im ungünstigen Gesundheitszustand der Schuljugend, andererseits in der unzulänglichen Bekleidung vieler Kinder. Es wäre sehr zu begrüßen, wenn das städtische Armenamt die Austeilung der Kleider und Schuhe für bedürftige Kinder nicht Ende Dezember, sondern im Herbst vornehmen würde. Unentschuldigte Schulversäumnisse waren in der Alltagsschule nur sehr wenige zu verzeichnen. Solche kamen fast ausschließlich nur in der Wiederholungsschule vor. Doch mußte in vielen Fällen von einer weiteren Amtshandlung abgesehen werden, da es sich herausstellte, daß der die Schule versäumende Fortbildungsschüler mit seinem Verdienst von 4—6 P wöchentlich der einzige Broterwerber der Familie war, oder wegen Kleider- und Schuhmangel nicht in die Schule gehen konnte.

Religiös-sittliche und patriotische Erziehung.

Pflege des religiösen und patriotischen Gefühles. Der Lehrkörper — durchdrungen von der Wahrheit, daß die Lehrtätigkeit des Lehrers nur dann von Erfolg begleitet ist, wenn sie mit seiner Tätigkeit als Erzieher parallel läuft — will im Geiste des neuen Lehrplanes, wenigstens die Keime der persönlichen Ehre, des religiösen, staatsbürgerlichen und patriotischen Lebens in die Herzen der Kinder pflanzen und pflegen.

Da die sicherste Grundlage und das wertvollste Mittel der moralischen Erziehung die Religion bildet, legt der Lehrkörper das größte Gewicht auf die Pflege und Vertiefung des religiösen Gefühles. Im Dienste dieses Prinzips stehen alle Lehrgegenstände — wozu der staatliche Lehrplan reichlich Gelegenheit bietet — in erster Linie aber der Religionsunterricht. An Sonn- und Feiertagen nehmen die Schüler der IV., V. und VI. Klassen unter der Aufsicht ihrer Lehrer an den ordentlichen Gottesdiensten, die Schüler der V. und VI. Klassen auch an den Kindergottesdiensten teil. Viele Schüler aus unseren III. Klassen besuchen die Kindergottesdienste in der theologischen Fakultät. Den Schülern der I. und II. Klassen wird nahegelegt, mit ihren Eltern den Gottesdienst zu besuchen. Der Unterricht beginnt

immer mit Gesang (Choral), Gebet und Bibellesen und schließt mit Gesang und Gebet.

Im Dienste der religiösen und patriotischen Erziehung stehen noch mehr oder weniger die verschiedenen Schulfeste und Schulfeyerlichkeiten, der Kinderchor, der Jugend-Rotkreuzverein, die Sammlungen für wohltätige Zwecke, mancherlei Veranstaltungen, wie der Muttertag, die Heldengräberpflege, der Tag der Vögel und Bäume usw.

Die Heimkehr Oberungarns und Ruszinskos. Das wichtigste Ereignis des verflossenen Schuljahres ist zweifellos die Heimkehr dieser beiden entrissenen Kinder unseres geliebten Vaterlandes. 20 Jahre lebten sie unter der drückenden Herrschaft der Feinde und trugen das traurige Los der Stiefkinder. Die Nachricht der Wiedervereinigung wurde auch von unserer Schule begeistert begrüßt. Am 3. November erschienen wir am Freudenfest des „Tesz“, am 4. November hielten wir dem Radioaufruf des Kultus- und Unterrichtsministers gemäß eine Schulfeyer. Der 10. November war aus Freude über die Wiedervereinigung schulfrei.

Aus Freude über die Wiedervereinigung veranstaltete unsere Schuljugend auch eine Sammlung. Von diesem Geld spendeten wir der evang. Schule der heimgekehrten Gemeinde Felsőszeli eine schöne Nationalfahne mit Wappen, armen Schülern der evang. Schule in Alsószeli 15 Märchenbücher und bestellten für zwei arme Schüler der evang. Schule zu Nemeskajál das Jugendblatt „Jó Pajtás“ für dieses Schuljahr.

Am 13. November nahm die Schuljugend in einer erhebenden Feierlichkeit im Schulhofe Abschied von der für Felsőszeli gespendeten Fahne. Anstatt des amtlich abwesenden Schuldirektors würdigte Direktor Josef Kiss in einer schwungvollen Rede die Bedeutung der Nationalfahne als Zeichen der ungarischen brüderlichen Liebe, als sichtbares Symbol der patriotischen Tugenden und der nationalen Ehre.

Mit der Wichtigkeit der Heimkehr Ruszinskos befaßte sich der Lehrkörper am 20. März.

Diese bedeutsamen geschichtlichen Ereignisse und die sich daran knüpfenden Feierlichkeiten wirkten befruchtend auf die empfindliche Kinderseele und erleichtern die patriotische und religiöse Erziehung der Kinder. Sie sehen ja erschütternd Gottes Gerechtigkeit walten vor ihren geistigen Augen. Nicht jede Generation erlebt es, daß sie unmittelbar Einblick gewinnt in

die Arbeit der Geschichte, dieses großen Lehrmeisters, wie jetzt, da die göttliche Gerechtigkeit in Kraft tritt, deren Fortsetzung wir mit hoffender Seele erwarten.

Verbindungen mit dem rückgegliederten Oberland. Unsere Schule schloß sich auch der großen Bewegung des Landes an, die Armen des Oberlandes zu unterstützen, andererseits mit den Schülern und Lehrern in ähnlichen Schulen des Oberlandes Arbeitsgemeinschaft zu suchen. So standen wir in Briefwechsel mit den Lehrkräften der evang. Volksschulen zu Felsőszeli, Alsószeli und Nemeskajál. Auch war ein reger Briefverkehr zwischen den Mädchen der VI. und VII. Klasse unserer und der Mädchen der evang. Schule in Felsőszeli. Daß dieser Versuch gelang und mit Erfolg gekrönt wurde, dafür danken wir den Lehrkräften in Felsőszeli auch an dieser Stelle:

Im Dienste der religiösen und patriotischen Erziehung standen außer diesen großen Ereignissen noch andere Schulfeierlichkeiten, Theatervorstellungen, der Kinderchor, der Jugend Rotkreuzverein, Wohltätigkeitssammlungen, verschiedene Arrangierungen, z. B. der Muttertag, Tag der Vögel und Bäume, der Heldentag usw.

Schulfeierlichkeiten und Veranstaltungen. Das Schuljahr wurde am 4. September mit einem Kindergottesdienst eröffnet. Am 6. Oktober nahmen die Schüler der Oberklassen an dem Trauergottesdienst teil. Am 15. Oktober veranstalteten wir patriotische und populärwissenschaftliche Filmvortrüge. Am 30. Oktober am Reformationsfest wurde für die Schuljugend ein Kindergottesdienst gehalten. Die uns anvertrauten Heldengräber im Militärfriedhof zu Bánfalva pflegten und schmückten wir mit Blumen im Oktober und Mai. Der 6. Dezember, der Namenstag Seiner Durchlaucht des Reichsverwesers war schulfrei. Am Abend vorher veranstaltete der Jugend-Rotkreuzverein einen Vortragsabend. Am 18. Dez. war die Volksabstimmungsfeier im Rathaus. Am 21. Dez. veranstaltete der Jugend-Rotkreuzverein gemeinsam mit der Pfadfindergruppe eine Christbaumfeier in der Turnhalle, am 22. aber hielt der Frauenverein in der Kirche seine Christbaumfeier mit nachfolgender Austeilung im Prüfungssaale. Das übliche Weihnachtsstück wurde am 18. und 26. Dez. aufgeführt. Spielleiter war diesmal Samuel Wallentin. Am 15. März feierten wir im Prüfungssaale ein patriotisches Fest, Festredner war Johann Nitschinger. Am 20. März gedachten wir der Heimkehr Ruszinskos. Am 14. Mai feierten wir den

Muttertag, bei welcher Gelegenheit der Direktor die Festrede hielt. Am 26. Mai schmückten wir die Heldengräber, am 31. Mai, 3. und 6. Juni hielten wir den Tag der Vögel und Bäume. Da der 4. Juni auf einen Sonntag fiel, erinnerten wir die Schuljugend am 3. Juni an den Gewaltfrieden von Trianon.

Schulgemeinden. Die Schulgemeinden haben den Zweck, die Schuljugend in das Leben der Kirchengemeinde, dessen Mitglieder sie werden sollen, einzuführen. Diese Institution hat sich hauptsächlich in den oberen Klassen bewährt. Demzufolge haben die Klassenlehrer in fast allen Klassen der Oberstufe auch heuer Schulgemeinden gebildet, in den Mädchenklassen Frauen- und Mädchenvereine. Von ihrer Tätigkeit zeugen die in den Sitzungen aufgenommenen Protokolle.

Der Kinderverband für Mission erstrebt mit seiner Wirksamkeit, daß die Kinder das Evangelium nicht bloß als einen Schulgegenstand, oder als eine Lehre betrachten sollen, deren man auch überdrüssig werden darf, sondern sie mögen das Wort von Christus stets als eine stärkende, ermutigende und tröstende Freudenbotschaft empfinden, deren Entgegennahme in günstigen Fällen einen sieghaften Lebenswandel einzelner zur Folge haben kann. Außer den bisherigen Beschäftigungen nahmen im verflossenen Schuljahr die Kinder, die ein Interesse dafür hatten, an religiösen Vorträgen teil, die mit Projektion verbunden waren. Für diese Vorträge sagen wir herzlichen Dank den Universitätshörern der theologischen Fakultät. Wie wir es im vorigen Jahr taten, rufen wir noch mehr freiwillige Arbeiter ins Werk der Kinderevangelisation, wo nicht nur Diplomirte und Berufspersonen Platz haben. Die aber selbst nicht ans Werk treten können, rufen wir mit dem Wort Matth. 9, 38. zum Gebet für unsere Arbeit auf, denn all die Arbeiten, die zur Rettung der Kinderseelen in der Gegenwart nötig sind, können die Lehrer keineswegs allein — ohne Eltern und ohne bewußte Gemeindemitglieder — besorgen. Johann Nitschinger, Leiter des Verbandes.

Rotes Kreuz. Die Jugendgruppe des Rotkreuz-Vereines hatte im abgelaufenen Schuljahr 68 Mitglieder. Die Zusammenkünfte fanden jeden Dienstag in den Nachmittagsstunden statt, geleitet von den Lehrerinnen Frau Dr. Trostl und Ella Szij. Bei gutem Wetter wurden Ausflüge unternommen, in den Wintermonaten aber wurden Handarbeiten gemacht oder gelesen. Am 5. Dezember wurde der übliche Nikolo-Abend abgehalten,

dessen Reinertragnis zur Bekleidung bedürftiger Schulkinder verwendet wurde. Bei der Christbaumfeier am 21. Dezember erhielten 18 Schüler einen kleinen Christbaum und Kleidungsstücke. Die Gruppe feierte auch den 15. März und veranstaltete am 14. Mai den Muttertag. Die diesjährige Wirksamkeit fand Ende Mai ihren Abschluß.

An Spenden für den Verein flossen ein: Paul Rimler 5 P, Frau K. Hartmann Bäckerei für die kleinen Christbäume, Frau F. Schneeberger jun. für 20 bedürftige Kinder Wurstwaren.

Die Schuljugend im Dienste der Wohltätigkeit. Zur Unterstützung wohltätiger Vereine und bedürftiger Kinder hat auch die Schuljugend nach Möglichkeit mitgeholfen. Das Reinertragnis des Weihnachtsspieles wurde folgendermaßen aufgeteilt: der Notstandsfonds für arme Kinder erhielt 30 P, der Defizientenfonds 30 P, der Verwaltungsfonds 15'33 P. Für die evang. Abreißkalender wurde 20'34 P gesammelt, zur Anschaffung einer Nationalfahne für die evang. Schule in Felsöszeli 57'12 P, Herzabzeichen wurden um 10 P gekauft. Die Schulsammlung im November ergab 230'42 P. Davon erhielt der Notstandsfonds 109'24 P, der Defizientenfonds 100 P, Rákoscsuba für Kirchenbau 7 P, das Kinderheim für Krüppel 7 P. Im Mai wurden 228'27 P gesammelt. Davon bekam die G.-A.-Hilfsanstalt 80 P 24 Heller, der Notstandsfonds 74 P, der Defizientenfonds 74 P.

Hier muß ich erwähnen, daß der Lehrkörper für die Notleidenden des zurückgekehrten Oberlandes 200 P und für die Horthy-Fliegeraktion 50 P spendete. Auch trat er in den Luftschutzverein als gründendes Mitglied mit einem Jahresbeitrag von 20 P ein.

Der *Magyar Férfidalkör* unterstützte uns auch heuer in unserer erzieherischen und patriotischen Tätigkeit, indem er aus der Dr.-Michael-Thurner-Stiftung 14 fleißigen Kindern wertvolle Bücher spendete.

Der *Tierschutzverein* schrieb auch heuer Preise für Schulkinder aus. Die besten Arbeiten wurden mit Preisen bedacht oder belobt. Die Preisverteilung fand im Kiosk des Elisabeth-Parkes im Rahmen einer Jause statt, wobei 30 Schüler unserer Schule belobt und bewirtet, und 12 Kinder außerdem noch Preise erhielten.

Intellektuelle Erziehung.

Schwierigkeiten bei der intellektuellen Erziehung. Zweisprachigkeit. Neben der religiösen und moralischen Erziehung bildet die intellektuelle Erziehung die Hauptaufgabe der Volksschule. Auch auf diesem Gebiet haben wir mit großen Schwierigkeiten zu kämpfen. Besonders die Zweisprachigkeit erschwert unsere Arbeit. Dieser Schwierigkeiten können wir nur durch eine richtige Auswahl und Gruppierung des Stoffes und durch Anwendung einer entsprechenden Lehrmethode Herr werden. Wir waren nicht nur bestrebt, das Wissen unserer Schüler zu erweitern, sondern dasselbe auch zu vertiefen und sie dabei für das praktische Leben zu erziehen. Zu diesem Zweck wurde der Lehrplan für die einzelnen Klassen nicht nur auf Grund des neuen Lehrplanes, sondern auch mit besonderer Rücksichtnahme auf die Bedürfnisse unseres Volkes und der lokalen Verhältnisse zusammengestellt. Bei allen unseren Arbeiten schwebte uns stets die Einheit unserer Schule und das gemeinsame Ziel vor Augen.

Da unsere Schulen sogenannte Minderheitsschulen sind, ist für uns der unter Zahl 111.110/938. IX. herausgegebene Minderheitsschul-Lehrplan maßgebend, worüber weiter unten ausführlicher die Rede sein wird. Im engen Zusammenhang mit der intellektuellen Erziehung steht der von den Eltern bestimmte Schultypus, die Unterrichtssprache und die Unterrichtszeit. In ihrem Dienste steht ferner die Wiederholungsschule, die selbstverständlich auch im Dienste der religiös-sittlichen Erziehung steht, ferner der Schulgarten, die Aushilfsklasse, die Bücher- und Lehrmittelsammlung.

Schultypus und Unterrichtssprache. Seinerzeit wurde unsere Schule durch das löbliche Presbyterium als eine sogenannte B) Typusschule erklärt. Durch die unter Zahl 11.000/935. M. E. herausgegebene Ministerialverordnung wurden die sogenannten A), B) und C) Typusschulen eingestellt und auf Grund der Ministerialerlässe 760/1936. eln. und 115.085/1937. IX. eine *einheitliche* (egységés) Minderheitsschule geschaffen, so daß es vom jetzigen Schuljahre an nur mehr ungarische Schulen und einheitliche Minderheitsschulen gibt. Letztere entsprechen im großen und ganzen dem früheren B) Typus, und sind also sogenannte gemischtsprachige Schulen, in denen der Unterricht selbstverständlich in der Muttersprache begonnen wird. Über

die Unterrichtssprache in den verschiedenen Fächern wird weiter unten die Rede sein.

In der für den 11. September einberufenen Elternversammlung stimmten die Eltern der deutschsprachigen Kinder einmütig für die einheitliche Minderheitsschule. Es sind also an unseren Schulen, und zwar sowohl in der inneren Stadt- als auch in der Deákplatz-Schule Einheitsklassen für die deutschsprachigen und ungarische Klassen für die Kinder ungarischer Muttersprache.

Kinder mit deutscher Muttersprache können die ungarischen Klassen nur auf ausdrücklichen Wunsch der Eltern besuchen, aber nur dann, wenn sich der betreffende Lehrer davon überzeugt hat, daß das Kind über die notwendigen Sprachkenntnisse verfügt. Und umgekehrt, Kinder mit ungarischer Muttersprache werden ebenfalls nur dann in eine Minderheitsklasse aufgenommen, wenn das Kind entsprechend deutsch kann und die Eltern die Aufnahme in eine solche Klasse verlangen.

Den eigenartigen Soproner Verhältnissen Rechnung tragend, wird aber auch in den ungarischen Klassen Deutsch als Gegenstand unterrichtet, und zwar in der I. Klasse im Rahmen des Anschauungsunterrichtes, von der II. Klasse angefangen deutsch Lesen und Schreiben. Der Religionsunterricht erfolgt in der Muttersprache. Wir haben derzeit 16 einheitliche Minderheits- und 8 ungarische Klassen.

Der neue Lehrplan für Minderheitsschulen und der evangelische Lehrplan. Sowohl der unter Zahl 111.110/938. IX. vom Kultusministerium herausgegebene Minderheitslehrplan, als auch der vom Generalkonvent der evangelischen Kirche herausgegebene Lehrplan enthält über die Unterrichtssprache in den einzelnen Lehrgegenständen folgende Bestimmungen: In der Muttersprache sind zu unterrichten: Deutscher Anschauungsunterricht, Lesen, Schreiben, Aufsatz und Sprachlehre, ferner Rechnen, Geometrie, Naturgeschichte, Naturlehre, Wirtschafts- und Haushaltungslehre, Gesundheitslehre, Zeichnen und Handarbeit.

In der ungarischen Sprache: Ungarischer Anschauungsunterricht, Lesen, Schreiben, Aufsatz, Sprachlehre und Rechtschreiben, Geographie, Geschichte, Verfassungslehre, Gesang und Turnen. In der IV.—VI. Klasse werden aber Rechnen und die naturwissenschaftlichen Fächer in ungarischer Sprache, Geographie und Geschichte in deutscher Sprache wiederholt und zusammengefaßt.

Im verflossenen Schuljahr befaßte sich der Lehrkörper fast

das ganze Schuljahr hindurch mit dem Studium, mit der Vergleichung und mit der probeweisen Anwendung dieser Lehrpläne. Das Resultat dieses Studiums, sowie auch unsere Vorschläge — die Anwendung und Durchführung der in den Lehrplänen enthaltenen Bestimmungen betreffend — sind in den Protokollen der fünf außerordentlichen Lehrerkonferenzen enthalten.

Zum Schlusse wird in diesen festgestellt, daß wir uns, da unsere Schule eine vollständig geteilte und eine Stadtschule ist, mit den dort festgelegten Mindestforderungen nicht begnügen dürfen, sondern — was das Stoffausmaß und die wöchentliche Stundenzahl betrifft — wir mindestens am jetzigen Stoffausmaß und an der jetzt bestehenden Stundenzahl festhalten müssen. Wir beantragen demnach folgende Lehrgegenstands- und Stundeneinteilung:

	Klasse	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII. VIII.
Religion		3	3	4	4	4	4	4
Ungarische Sprache		5	5	5	5	5	5	5
Deutsche Sprache		7	7	6	6	5	5	5
Rechnen und Geometrie		5	5	5	5	4	4	4
Geographie		—	—	—	2	2	2	2
Geschichte u. Verfassungslehre		—	—	—	—	3	2	2
Naturwissenschaftliche Fächer		—	—	2	2	3	4	4
Zeichnen		—	1	1	1	1	1	1
Gesang		1	1	1	1	1	1	1
Handarbeit		—	1	1	1	1	1	1
Turnen		3	3	3	3	3	3	3
		24	26	28	30	32	32	32

In der IV., V., VI. und VII.—VIII. Klasse werden die Stunden zweimal in der Woche mit 50 Minuten gerechnet, so daß in diesen Klassen die Stundenzahl in der Wirklichkeit auch 30 und nicht 32 beträgt. So wird dies durch den evangelischen Lehrplan vorgeschrieben, resp. empfohlen.

Die Fortbildungsschule (Wiederholungsschule) bestand auch heuer aus 6 Klassen, u. zw. aus 3 Knaben- und 3 Mädchenklassen. In den Knabenklassen unterrichteten S. Kastner, G. Tompa und K. Gottschling; in den Mädchenklassen R. Feiler, J. Lagler und S. Wallentin. Die Eltern werden auch auf diesem Wege ersucht, ihre schulpflichtigen Kinder (die Wiederholungs-

schule dauert drei Jahre!) zum regelmäßigen Besuch der Wiederholungsschule anzuhalten, da unentschuldigte Versäumnisse von der zuständigen Behörde streng bestraft werden.

Aushilfsklasse (Klasse mit verminderter Schülerzahl). Die vor drei Jahren mit Unterstützung der Stadtgemeinde errichtete Aushilfsklasse wirkte auch im verflossenen Schuljahr erfolgreich. Auf Vorschlag des Lehrkörpers hat der Schuldirektor dieser Klasse 18 Schüler zugewiesen, u. zw. 5 Schüler für den I. und 13 Schüler für den II. Jahrgang. Von diesen werden im Schuljahre 1939/40 11 Schüler in die Normalklassen rückversetzt. Klassenlehrer war auch im vorigen Jahr Árpád Friedrich.

Sprachkurse. An dem deutschen Sprachkurs nahmen 15 Kinder teil. Kursleiter war Lehrer Alfred Mühl. Der ungarische Sprachkurs mußte unterbleiben, da keine Anmeldungen vorlagen.

Schulgarten. Die Kinder der Oberklassen unserer Schule erhalten ihre praktische landwirtschaftliche Ausbildung im Schulgarten. Dies geschieht in den Herbst- und Frühlingsmonaten. Da aber das Wetter in diesen Monaten heuer außerordentlich ungünstig war, hauptsächlich im Frühling, mußten diese Arbeiten zum großen Teil unterbleiben.

Der größte Teil unseres Schulgartens ist derzeit Baumschule, wo wir den hiesigen Bodenverhältnissen und dem hiesigen Klima entsprechende Bäume ziehen. Besonders an schönen Äpfel-, Birn-, Kirsch- und Nußbäumen haben wir eine große Auswahl und die Eltern haben hier Gelegenheit, ihren Bedarf an Obstbäumen bei herabgesetzten Preisen zu decken.

Der im vorigen Sommer verstorbene Schuldirektor in P., Michael Schranz hat — wie ich schon eingangs erwähnte — seinen schön gelegenen, ein Katastraljoch großen Löwer der Kirchengemeinde für Schulzwecke hinterlassen. Es ist geplant, diesen Löwer zu teilen, den vorderen Teil mit dem Haus zu verpachten — was auch schon geschehen ist — und den hinteren, größeren Teil als Schulgarten zu verwenden, den jetzigen Schulgarten zwecks anderer Verwendung der Kirchengemeinde zurückzugeben, da die Aufrechterhaltung einer kleinen Baumschule nach den diesbezüglichen neuen Gesetzen sowie so auf fast unüberwindliche Schwierigkeiten stößt.

Lehrer- und Jugendbibliothek. Die Lehrerbibliothek wurde auch im verflossenen Schuljahr durch Lehrer A. Gats, die Jugendbibliothek durch Lehrer Friedrich Eisele verwaltet. Die

Jugendbibliothek zählt 802 ungarische und 848 deutsche, zusammen 1650 Bücher. Sie wird von den Schülern der oberen Klassen fleißig benützt. Die Lehrerbibliothek umfaßt 1378 Bände, Zuwachs im Schuljahre 1938/39 28 Bände. Hiezu kommen noch aus der Schranz'schen Verlassenschaft 531 Bände, u. zw. 141 pädagogische, 390 verschiedene wissenschaftliche Werke und 27 Jahrgänge der Zeitschrift „Kosmos“ à 12 Hefte. Die Bücher werden in dem von Schranz hinterlassenen Bücher-schrank aufbewahrt und als „Michael Schranz'sche Bibliothek“ in das Inventar aufgenommen. Abonniert wurde auf 14 Zeitschriften.

Lehrmittelsammlung, Inventar. Die Schuleinrichtung und die Lehrmittelsammlung erhielten eine Bereicherung durch die *Schranzische Hinterlassenschaft*. Die geerbten Gegenstände wurden entweder von der Schule übernommen und im Inventar aufgenommen, oder sie wurden den im Testament erwähnten Zwecken zugeführt. Oberstudienrat *Julius Hamar* schenkte der Schule eine Rotary-Vervielfältigungsmaschine samt Zubehör, ferner 1 Bibel, 1 Neues Testament, 1 Gesangbuch. Von *Frau Wilhelm Lähne* bekamen wir einen Lexikon. Gekauft wurden 6 Anschauungsbilder, Bücher, Lehrmittel usw., zusammen 64 Stück. Die Zahl der im Inventar unserer Schule aufgenommenen Gegenstände — die Lehrer-, Schüler- und Leihbibliothek ausgenommen — beträgt in der inneren Stadtschule 6451, ihr Wert 17.416'86 P; in der Deákplatzschule 7143 Gegenstände im Werte von 15.187'70 P; zusammen 13.594 Gegenstände, die einen Wert von 32.604'50 P repräsentieren.

Ästhetische Erziehung.

Die Mittel zur ästhetischen Erziehung. Von einer ästhetischen Erziehung kann nur in dem Sinne die Rede sein, daß wir — wie auch bei der religiös-sittlichen Erziehung — im Rahmen eines jeden Gegenstandes trachten, in die Herzen der Schüler die Liebe zum Schönen, Edlen und Guten einzuflößen. Auch der neue Lehrplan betont es, daß die Reinhaltung des Schulgebäudes, Schulhofes und die Schmückung der Klassenzimmer mit lebenden Blumen und Bildern, ebenso die reinen, netten Arbeiten der Schüler wichtige Mittel der ästhetischen Erziehung bilden. Auf das achteten wir auch in diesem Jahre. Unsere neue Schule und deren Umgebung ist besonders geeignet, ästhetische Gefühle in den Herzen der Schüler zu erwecken.

Auch unser Schulgarten bewies sich als wertvolles Hilfsmittel im Dienste der ästhetischen Erziehung, da man mit der Gartenpflege, Blumen- und Pflanzenzucht nicht nur Kopf und Hand, sondern auch Herz und Seele beeinflussen kann.

Der Schönschrift- und Zeichenunterricht ist besonders geeignet in den Herzen der Kinder die Liebe zum Schönen und Geschmackvollen zu wecken. In unserer Schule wird auf Schönschreiben von jeher schon großes Gewicht gelegt. Da aber der Unterricht in Schönschreiben, besonders im Zeichnen gewisse Fähigkeiten voraussetzt, über die nicht jeder Lehrer verfügt, wird in mehreren Klassen der Unterricht dieser Fächer durch solche Lehrer erteilt, die dazu besonders befähigt sind. So unterrichtet das Zeichnen in mehreren Klassen der inneren Stadtschule Lehrer Alfred Mühl und in 2 Klassen der Deákplatzschule Lehrer Alexander Gats.

Zeichen- und Handarbeitskurs. Außer den gesetzlich vorgeschriebenen Zeichen- und Handarbeitsstunden, an denen jedes Kind teilnehmen muß, haben wir noch einen Zeichenkurs für diejenigen, die sich im Zeichnen und Malen fortbilden wollen und die dazu ein besonderes Talent haben. Leiter des Zeichenkurses ist Lehrer Alfred Mühl, Leiter des Handarbeitskurses Fräulein Martha Stráner.

Kinderchor. Gesanglehrer Koloman Amminger hat aus den stimmbegabten Kindern der oberen Klassen auch im verflossenen Jahre einen Kinderchor zusammengestellt, der sowohl in der Kirche, als auch bei verschiedenen Festlichkeiten erfolgreich auftrat.

Slöjd. In der Schule am Deákplatz richteten wir ein Lokal als Slöjdschule ein. Die Einrichtung derselben erhielten wir größtenteils von dem einstigen Kollegen Michael Schranz, Schuldirektor in P., dem es in erster Linie zu verdanken ist, daß wir diese nutzbringende, Herz und Hand bildende Beschäftigung ausüben konnten.

Alle Kinder unserer Schule nahmen an dem durch das Gesetz vorgeschriebenen Slöjdunderricht teil. Außerdem waren auch 2 Privatkurse für Slöjd, wo die, die Lust und Freude und dabei auch außerordentliche Fähigkeiten haben, sich weiter bilden konnten. Die Einstellung dieser Kurse wurde auch durch die Opferwilligkeit des pens. Schuldirektors Michael Schranz ermöglicht. Von den Zinsen seiner Stiftung können wir die Kursleiter honorieren und die notwendigen Werkzeuge und Mate-

ralien einschaffen. Der Unterricht geschieht auf Grund der von M. Schranz zusammengestellten Musterkollektion. Kursleiter waren Samuel Wallentin und Karl Gottschling.

Die Einrichtung unserer Slöjdschule wurde aus der Verlassenschaft Schranz um 149 Gegenstände bereichert, die in das Inventar aufgenommen wurden.

Körperliche Erziehung.

Wert der körperlichen Erziehung. Das plan- und regelmäßige Turnen fördert sowohl die Gesundheit, wie auch die Kraft und Geschicklichkeit der Schüler, wirkt aber auch veredelnd auf den Charakter. Im Dienste der körperlichen Erziehung stehen neben dem Turnen noch die Kinder- und Wettspiele, die Marschübungen, das Pfadfinderwesen und die größeren Ausflüge.

Turnen. Seit Beginn des vorigen Schuljahres steht unserer Schule die prächtige Turnhalle am Deákplatz zur Verfügung, womit unsere Kirchengemeinde die erste und wichtigste Bedingung für einen regelmäßigen Turnunterricht geschaffen hat. Leider kann die Turnhalle von den Klassen der inneren Stadtschule nicht ganz ausgenützt werden, besonders bei schlechtem Wetter und im Winter. Und so wurde vom Schuldirektor die Frage aufgeworfen, ob die alte Turnhalle in dem Schulgebäude Theatergasse Nr. 29, die vom Jahre 1885 bis 1913 in Benützung stand, mit Zuhilfenahme der modernen technischen Mittel nicht wieder in benützungsfähigen Zustand zu versetzen wäre? Die zum Studium dieser Frage entsandte gemischte Kommission konnte bis jetzt noch auf keinen einheitlichen Standpunkt gelangen und so ist eine Entscheidung noch nicht gefallen.

Schulbad. Einhellig war aber der Beschluß der Kommission betreffs Errichtung eines Schulbades und es wird das löbliche Presbyterium ersucht werden, zwecks Errichtung eines Schulbades die nötigen Schritte zu unternehmen. Für das Schulbad kommen diejenigen Räume unseres Schulgebäudes in Betracht, wo einst die Druckerei war. Wir können uns der berechtigten Hoffnung hingeben, daß das Schulbad bis zu Beginn des nächsten Schuljahres in Gebrauch genommen werden kann.

Das Wohlwollen des Präsidiums unserer Kirchengemeinde und des Vorsitzenden der Finanzkommission, sowie die gebesserte Finanzlage unserer Kirchengemeinde ermöglicht es uns, die veraltete Einrichtung unserer Schule langsam auszutauschen. Im Sommer sollen 2 Klassensäle mit einem neuen Fußboden,

eine Klasse mit neuen, modernen Schulbänken versehen werden.

Spiel und Ausflüge. Die natürlichste Leibesübung und Zerstreuung des Kindes bildet das Spiel. Die ernste Arbeit der Schule schließt das Spiel nicht aus, sie gehören zusammen und ergänzen sich gegenseitig. In den Unterrichtspausen tritt das Spiel in seine Rechte. Ohne Spiel kann man sich auch keine Schulausflüge denken und sogar der stundenplanmäßige Turnunterricht der unteren Klassen geschieht im Rahmen verschiedener Kinderspiele. Allen beiden Schulen, der inneren Stadtschule, sowie auch der Schule am Deákplatz steht ein geräumiger Hof als Spielplatz für die Schuljugend zur Verfügung.

In den Herbst- und Frühjahrsmonaten unternehmen alle Klassen jede Woche in den Nachmittagsstunden wenigstens einmal einen Spaziergang, die oberen Klassen alljährlich wenigstens einen Tagesausflug in die Umgebung unserer Stadt.

Die oberen Klassen unternehmen auch Studienausflüge in entferntere Gegenden. So war die IV. a) Knabenklasse am 3. Juni in Győr, die IV. b) Knabenklasse in Répcelak. Gelegentlich des Schulschlusses sind von der V. b) Knaben- und VI./VII. Mädchenklasse Ausflüge nach Kőszeg geplant.

Berzsenyi Dániel Pfadfindergruppe 383. Kommandant Lehrer Karl Gottschling meldet: Durch die Aufnahme von neuen Mitgliedern erhöhte sich die Mitgliederzahl der Gruppe auf 58. Unter dem Eindruck der großen geschichtlichen Ereignisse im Herbst wurde viel über den Luftschutz, über unser Heer und über die zurückgekehrten Landesteile gesprochen. Am 21. Dezember hatten wir unser Christbaumfest, an dem wir 32 bedürftige Kinder beschenkten. Die Geschenke hatten einen Wert von 100 P. Gabenausweis siehe im nächsten Abschnitt (Unterstützung armer Schulkinder)! Gelegentlich der Zusammenkünfte trachteten wir Körper und Seele harmonisch zu erziehen. Die Gruppe nahm an allen Schulfesten teil. Monatlich einmal hielt Lehrer J. Nitschinger eine Missionsstunde.

Unterstützung armer Schulkinder.

Evangelischer Frauenverein. Einer der größten Wohltäter der bedürftigen Schuljugend war auch im verflossenen Schuljahr der Evangelische Frauenverein. Zu Weihnachten verteilte der Verein 25 Paar neue Schuhe, 5 Hosen, 7 Mädchenkleider, gebrauchte Schuhe, Kleider und Nahrungsmittel. Aus der von der „Horthy-Aktion“ bekommenen Wolle strickten die Mitglieder des Vereines für unsere armen Schulkinder 49 Swetter. Die

bedürftigen Konfirmanden erhielten Schuhe im Werte von 200 P. Alle diese Gaben repräsentieren einen Wert von 896 P.

Der Hilfsanstalts-Frauenverein verteilte unter den Konfirmanden 59 Bibeln, 4 Neue Testamente und 4 Konfirmandenbüchlein im Werte von 165 P.

Die Ungarländische G.-A.-Hilfsanstalt schenkte den armen Konfirmanden 5 Neue Testamente. Wert: 750 P.

Die Lokalhilfsanstalt gab allen Konfirmanden Gedenkblätter im Werte von 120 P.

Von der Soproner evangelischen Kirchengemeinde erhielten 74 Konfirmanden Gesangbücher, deren Wert 185 P beträgt.

Die königliche Freistadt Sopron verteilte an unsere bedürftige Schuljugend 92 Paar Schuhe, 15 Doppler, 80 Knabenanzüge und 30 m Stoff für Knabenanzüge. Vom 7. November bis 11. März wurden 189 arme Kinder unserer Schule ausgespeist. Sie bekamen täglich 1/4 l Milch und eine Semmel zum Frühstück, das Mittagmahl erhielten sie in der Volksküche. Zur Austeilung gelangten in dieser Zeit 4656 l Milch, 18.333 Semmeln und 18.333 Portionen Mittagessen. Diese Gaben repräsentieren einen Wert von 7661'11 P.

Aus der **staatlichen Zuckeraktion** erhielten durch Vermittlung der städtischen Sanitätsbehörde 70 bedürftige, schwächliche Kinder 2 Monate hindurch monatlich 1 kg Gratiszucker im Werte von 151'20 P.

Die älteste Gruppe des Jünglingsvereines beteiligte zu Weihnachten 11 arme Kinder mit Liebesgaben im Werte von 66 Pengö.

Der Jugendrotkreuz-Verein beschenkte zu Weihnachten 18 Schüler mit kleinen Christbäumchen und mit verschiedenen Liebesgaben. Wert 165 P.

Die Pfadfindergruppe bedachte zu Weihnachten 32 Kinder mit Kleidern und mancherlei andern Geschenken im Werte von 100 P.

Der Jugendrotkreuz-Verein des staatlichen Mädchengymnasiums bewirtete zu Weihnachten 7 Kinder und schenkte ihnen Kleider und Bedarfsartikel im Werte von 70 P.

Der Kameradschaftsverband der Artilleristen schenkte Liebesgaben im Werte von 20 P.

Schülernotstandsaktion. I. Naturalgaben bekamen wir im Werte von 360 P. Ausführlicher Ausweis auf Seite 28. — II. An

Bargeld flossen ein 602'94 P, Rechnung darüber legte die Konventskassa. Ausweis auf Seite 29.

An Strafgeldern unentschuldigter Versäumnisse wegen sind bis 1. Juni 83'12 P eingeflossen, als Kassarest verblieben vom vorigen Jahr 13'23 P, zusammen 96'35 P. Dieses Geld verwendeten wir zur Unterstützung armer Schulkinder. Die Verrechnung überprüft nach Schulschluß der Verwaltungsausschuß.

Schulbücher-Leihbibliothek. Zu Beginn des Schuljahres erlitt der Bestand der Leihbibliothek eine Verminderung von 136 Büchern, die infolge Abnützung ausgeschieden werden mußten. Neu eingeschafft wurden 348 Bücher um 756 P, so daß die Leihbibliothek derzeit 2194 Bücher zählt. In diesem Schuljahre wurden 363 arme Schüler mit Gratisbüchern versorgt. Der Wert der Gratisbücher beträgt 4388 P.

Dr. Zergényi Jenő-Stiftung. Die Zinsen dieser Stiftung werden, der Stiftungsurkunde gemäß, am Schlusse des Schuljahres an 4 fleißige, bedürftige Kinder ausgeteilt. Auf Antrag des Lehrkörpers hat die Stipendien-Verteilungskommission an ihrer am 2. Juni abgehaltenen Sitzung die diesjährigen Zinsen den Schülern, resp. Schülerinnen Wilhelm Rosenmayer (V. Klasse), Georg Schmidt (VII. Klasse), Irma Schmickl (IV. Klasse) und Vilma Ringhofer (V. Klasse) zuerkannt.

Der Kameradschaftsverband der 18. Honvéd spendete aus der Takách Jenő-Stiftung dem Schüler der VII. Klasse, Gottlieb Artner 12'50 P.

Alles in allen wurden zur Unterstützung armer Schulkinder im verflossenen Schuljahr 11.531'36 P verausgabt.

Somit haben also Kirchengemeinde, Stadtkommune, verschiedene Vereine, Gesellschaften und selbst die Kinder vieles getan und die größten Anstrengungen gemacht, um die Not, deren Hauptursache die Arbeitslosigkeit ist, zu lindern. Mögen alle Wohltäter und Spender den tiefgefühlten Dank des Lehrkörpers und der Schuljugend entgegennehmen.

Mit dem schließe ich meinen Bericht. Ich danke Gott, daß er unsere Schule in seine väterliche Obhut nahm, sie vor Not und Gefahr beschützte und ihre Arbeit mit seinem Segen begleitete. Auch danke ich allen jenen, die den Lehrkörper in seiner schweren Arbeit unterstützten und bitte sie, unserer Schule auch fernerhin Liebe und Interesse entgegenbrignen zu wollen.

Und nun der Abschiedsgruß! — Mit dem zu Ende gehenden Schuljahr geht auch meine Dienstzeit als Lehrer ihrem Ende zu.

40 Jahre stand ich als Lehrer im Dienste. Davon diente ich 35 Jahre als Lehrer an unserer Schule, die letzten 15 Jahre als Direktor derselben.

Der Abschied erweckt immer schmerzliche Gefühle in unseren Herzen; besonders dann, wenn es Abschied nehmen heißt von dem, was uns lieb und teuer und die Quelle vieler Freuden und vielen Glückes war. Meine Abschiedsworte gelten der ganzen Kirchengemeinde, meinen Vorgesetzten, meinen Kollegen, den Eltern und den vielen-vielen Kindern, die unsere Schule besuchten, vorzüglich denen, die meine Schüler waren. Ich danke Ihnen für die vielen glücklichen Stunden, deren ich während meiner langen Wirksamkeit als Lehrer und Direktor teilhaftig werden konnte.

Gottes Segen ruhe auch fernerhin auf unserer Schule und auf allen, die darin lehren und lernen.

Sopron, den 8. Juni 1939.

S. Graf.

Aufnahme und Einschreibung der Schuljugend für das Schuljahr 1939 – 40.

Die Einschreibungen für das Schuljahr 1939/40 werden am 19. und 20. Juni, vormittags von 8—12 Uhr, die Nacheinschreibungen am 1. und 2. September im Prüfungssale vorgenommen.

Am 4. September vormittags 8 Uhr ist feierlicher Kindergottesdienst mit Offertorium zugunsten der Allgemeinen Hilfsanstalt. Der regelmäßige Unterricht beginnt am 5. September.

Neueintretende Kinder haben das Impfzeugnis mitzubringen. Der Matrikelauszug wurde der Schuldirektion durch das Matrikelamt bereits zugestellt. Die Eltern werden gebeten, ihre Kinder zu den Einschreibungen zu begleiten.

Schulgeld haben nur fremde und nichtevangelische Kinder zu entrichten. Dasselbe ist derzeit 10 P.

An Einschreibebgebühr zahlt jedes Kind 1— P, als Bibliotheksbeitrag ebenfalls 1— P. Dieser Verpflichtung enthoben sind nur diejenigen, die ein Armutszeugnis aufweisen können. Außerdem zahlt jedes Kind 50 Heller für den Jahresbericht.

Schüler, die von anderen Lehranstalten kommen, oder bisher Privatunterricht genossen haben, können auf Grund eines

rechtskräftigen Zeugnisses oder nach Ablegung einer Aufnahmeprüfung eingeschrieben werden. Die Taxe der Aufnahme-, resp. Privatprüfung beträgt 15 P.

Die Nacheinschreibung der Wiederholungsschüler findet am 3. September vormittags von 8—12 Uhr statt. Zum Besuche der Wiederholungsschule sind bis zu ihrem vollendeten 15. Lebensjahre alle Knaben und Mädchen verpflichtet, die bereits das 12. Lebensjahr erreicht haben und die Alltagsschule oder eine andere Lehranstalt nicht mehr besuchen. Dieselben haben an Einschreibebgebühr 50 Heller zu zahlen, sofern sie kein Armutzeugnis aufweisen können. Die Pflicht der Einschreibung erstreckt sich auch auf die Privatschüler.

Auch im nächsten Schuljahr eröffnen wir für die Mädchen die 7. und für Knaben die 7./8. Klasse. Damit, daß unsere Kirchengemeinde als Schulerhalter unsern Kindern Gelegenheit bietet, die 7. und 8. Klasse der Volksschule zu besuchen, will sie nicht nur den allgemeinen Bildungsstand unserer Jugend heben, sondern setzt sie auch in den Besitz mancher Vorteile für das praktische Leben. Darum raten wir den Eltern, diese Gelegenheit zu ergreifen und ihren Kindern den Besuch der 7. und 8. Klasse zu ermöglichen.

B) Gesetzliche Bestimmungen über die Schulpflicht der Kinder.

(Auszug aus dem 30. Gesetzartikel vom Jahre 1921.)

§ 1. Eltern und Vormünder, inbegriffen diejenigen, in deren Hause Kinder als Lehrlinge oder Dienstboten gehalten werden, sind verpflichtet, ihre Kinder oder Pflegebefohlenen (wenn für deren Erziehung nicht im Hause oder in einem Privatinstitute gesorgt ist) von ihrem zurückgelegten 6. Lebensjahre bis zur Vollendung ihres 12., beziehungsweise 15. Lebensjahres in die öffentliche Schule zu schicken. Diese Verpflichtung erstreckt sich auch auf den Besuch des Gottesdienstes an Sonn- und Feiertagen.

§ 3. Die Dauer des Unterrichtes ist im allgemeinen pro Schuljahr mit 10 Monaten bemessen.

§ 6. Schulpflichtige Kinder können auf Vorschlag des Lehrkörpers, resp. des Schulstuhls vom königl. Schulinspektor in folgenden Fällen vom Schulbesuch befreit werden: 1. Wenn das Kind entsprechenden Privatunterricht genießt; 2. wenn es körperlich oder geistig stark zurückgeblieben ist; 3. wenn der

Schulbesuch die Gesundheit des Kindes gefährdet. Alle Schulpflichtigen aber, die Privatunterricht genießen oder zu Hause unterrichtet werden, sind verpflichtet an einer öffentlichen Schule die vorgeschriebenen Prüfungen abzulegen.

§ 9. Wenn das Kind die Schule unentschuldigt versäumt, werden die Eltern, beziehungsweise Pflegeeltern unverzüglich schriftlich ermahnt und unter Hinweis auf die Folgen der Schulentziehung aufgefordert, strenge darüber zu wachen, daß das Kind fortan regelmäßig die Schule besuche. Bleibt diese Ermahnung ohne Erfolg, so wird über die säumigen Eltern, bzw. Pflegeeltern eine Geldstrafe verhängt.

§ 10. Diejenigen Eltern, resp. Pflegeeltern, deren Kind zum viertenmale unentschuldigter Schulversäumnisse wegen zur Anzeige gelangt, begehen eine Übertretung und die über sie verhängte Geldstrafe kann auch in eine Freiheitsstrafe umgewandelt werden.

C) Ministerialerlaß bezüglich der Verlängerung der gesetzlichen Schulpflicht.

(Ministerialerlaß Zahl 130.700. VII. a. 1922.)

§ 41. Wenn der Schulpflichtige den gesetzlichen Bestimmungen gemäß sechs Jahre hindurch seiner Schulpflicht Genüge geleistet, das im Lehrplan vorgeschriebene Ziel aber nicht erreicht hat, kann seine Schulpflicht auf ein, resp. zwei Jahre verlängert werden.

Die Schulpflicht kann verlängert werden:

1. Wenn dies die Eltern, resp. ihre Stellvertreter verlangen.
  2. Wenn die Erfolglosigkeit im Unterricht ein Ausfluß der unentschuldigten Versäumnisse ist.
-

Szlöjdtárgyak jegyzéke a Schranz Mihály-féle hagyatékból.

1 db. eresztőgyalu, értéke 5'20 P, 3 db. gerincgyalu 6'80, 1 db. síkpadgyalu 6'80, 1 db. hornyológyalu 5'40, 1 db. egyszerű hornyológyalu 2'—, 1 db. alapgyalu 2'20, 2 db. simító vasgyalu 10'—, 2 db. simító fagyalu 10'—, 1 db. fogasgyalu 2'20, 1 db. hajógyalu 2'—, 1 db. miniatűr völgyelőgyalu 1'50, 28 db. egyformanyelű véső 40'—, 19 db. egyformanyelű faragókés 9'50, 6 db. egyformanyelű faragókés 3'—, 1 db. kanálvéső 1'—, 1 db. padszolga 2'—, 4 db. csavarszolga 12'—, 9 db. különféle csavar-szorító 13'50, 2 db. vascsavarszorító 4'—, 1 db. rézselőláda 4'—, 1 db. derékszögűvágó 2'—, 2 db. keretesfűrész 4'—, 1 db. róka-farkú fűrész 3'—, 1 db. róka-farkú fűrész (gerinces) 3'—, 1 db. lyukfűrész 1'—, 2 db. vonókés 1'—, 1 db. mélyítőkés 1'—, 1 db. szabályozható szögmérő —'50, 2 db. derékszög 2'—, 1 db. rézselő szögmérő —'50, 7 db. vonalzó 3'50, 1 db. súlyok —'50, 2 db. jelző 1'—, 1 db. fűrészhajtogató 3'—, 1 db. központi fúró 3'—, 2 db. kiskalapács 2'—, 1 db. kaszanyújtó kalapács 1'—, 1 db. nagykalapács 1'—, 2 db. kézfúró —'50, 1 db. laposfogó —'50, 1 db. bádoggoló —'50, 5 db. simítólap 1'50, 1 db. vastagság-mérő körző —'20, 2 db. mérőléc —'50, 1 db. mérőléc (rézből) —'50, 2 db. kefe 1'—, 5 db. rekeszes szegláda 2'—, 1 db. köszőrűkő (gyaluvásélesítő) —'20, 1 db. víztartály —'50, 6 db. reszelő 1'50, 2 db. lyukasztó —'20, 1 db. szerszámláda 2'—, 1 db. nagyológyalu 2'— P értékben.

Az iskola összes tanulóinak statisztika

O s z t á l y		Nyilvános tanulóinak beiratkozott						Ezek közül				Maradt a tanév végén	Vizsgát tett magántanulók
		a tanév elején		a tanév közben		összesen	más osztályba ment át		meghalt				
		fiú	leány	fiú	leány		fiú	leány	fiú	leány	fiú		
1	2	3	4	5	6	7	8	9					

K ö z p o n t i

1.	I. a) vegyesoszt. (Dr. Trostlné)	17	26	1	—	18	26	1	—	—	—	17	26	—	—
2.	I. b) vegyesosztály (Eisele F.)	34	18	2	—	36	18	—	—	—	—	36	18	—	—
3.	II. a) vegyesosztály (Kiss J.)	16	26	—	1	16	27	—	1	—	—	16	26	—	—
4.	II. b) vegyesoszt. (Tompá G.)	21	20	—	—	21	20	—	—	—	—	21	20	—	—
5.	III. fiúosztály (Nitschinger J.)	50	—	1	—	51	—	1	—	—	—	50	—	—	—
6.	III. leányoszt. (Ziermann M.)	—	57	—	1	—	58	—	1	—	—	—	57	—	—
7.	IV. fiúosztály (Kindler M.)	50	—	—	—	50	—	1	—	—	—	49	—	—	—
8.	IV. leányosztály (Egész M.)	—	48	—	—	—	48	—	1	—	—	—	47	—	—
9.	V. a) fiúosztály (Feiler R.)	50	—	1	—	51	—	1	—	—	—	50	—	1	—
10.	V. b) fiúosztály (Preidl L.)	40	—	—	—	40	—	1	—	—	—	39	—	—	—
11.	V.—VI. leányoszt. (Mühl A.)	V.	—	22	—	—	22	1	—	—	—	—	22	—	—
		VI.	—	18	—	—	18	—	—	—	—	—	18	—	—
12.	VI. fiúosztály (Tasch P.)	48	—	1	—	49	—	—	—	—	—	49	—	—	—
13.	VI.—VII. leányoszt. (Graf S.)	VI.	—	29	—	—	29	—	—	—	—	—	29	—	—
		VII.	—	12	—	—	12	—	—	—	—	—	12	—	—
14.	Központi iskola összesen:	326	276	6	2	332	278	5	3	—	—	327	275	1	—

D e á k t é r i

15.	I. a) vegyesosztály (Gats S.)	17	24	1	1	18	25	1	—	—	—	17	25	—	—
16.	I. b) vegyesoszt. (Wallentin)	34	20	—	—	34	20	3	—	—	—	31	20	—	—
17.	II. a) vegyesosztály (Szió E.)	18	19	1	2	19	21	—	2	—	—	19	19	—	—
18.	II. b) vegyesoszt. (Lagler J.)	25	20	—	—	25	20	2	—	—	—	23	20	—	—
19.	III. fiúosztály (Neubauer J.)	46	—	—	—	46	—	3	—	—	—	43	—	—	—
20.	III. leányosztály (Felkl I.)	—	54	—	—	—	54	—	2	—	—	—	52	—	—
21.	IV. fiúoszt. (Gottschling K.)	47	—	—	—	47	—	—	—	—	—	47	—	—	—
22.	IV. leányoszt. (Frühwirth M.)	—	47	—	—	—	47	—	1	—	—	—	46	—	1
23.	V. leányosztály (Polster R.)	—	44	—	2	—	46	—	1	—	—	—	45	—	—
24.	VII/VIII. fiúoszt. (Kastner)	VII.	22	—	—	22	—	4	—	—	—	18	—	—	—
		VIII.	17	—	—	17	—	—	—	—	—	17	—	—	—
25.	Kislétsz. o. (Friedrich Á.)	I.	3	2	—	3	2	—	—	—	—	3	2	—	—
		II.	8	5	—	8	5	1	1	—	—	7	4	—	—
26.	Deáktéri iskola összesen:	237	235	2	5	239	240	14	7	—	—	225	233	—	—
27.	Központi iskola {	563	511	8	7	571	518	19	10	—	—	552	508	1	1
Deáktéri iskola {	összesen:														

T o v á b b k é p z ő

28.	I. ism. fiúoszt. (Gottschling K.)	46	—	—	—	46	—	—	—	—	—	46	—	—	—
29.	II. ism. fiúoszt. (Tompá G.)	49	—	—	—	49	—	5	—	—	—	44	—	—	—
30.	III. ism. fiúoszt. (Kastner S.)	50	—	3	—	53	—	3	—	—	—	50	—	—	—
31.	I. ism. leányoszt. (Wallentin S.)	—	53	—	—	—	53	—	—	—	—	—	53	—	—
32.	II. ism. leányoszt. (Lagler J.)	—	54	—	—	—	54	—	2	—	—	—	52	—	—
33.	III. ism. leányoszt. (Feiler R.)	—	52	—	3	—	55	—	2	—	—	—	53	—	—
34.	Továbbképző iskola összesen:	145	159	3	3	148	162	8	4	—	—	140	158	—	—
35.	Mindennapi isk. {	708	670	11	10	719	680	27	14	—	—	692	666	1	1
Továbbképző isk. {	összesen:														

FÜGGELÉK.

A tanítói könyvtár gyarapodása 1938/39-ben.

B. (Vallásos művek.)

80. Mesterházy Sándor: A somogyi egyhm. története.
81. D. K. Witte (Szabó—Németh): Jer, örvendjünk keresztyének.

C. (Pedagógiai művek.)

531. Ferenczy István: Napsugár az iskolában.
532. Drozdy—Móra: Fogalmazás tanítása. (V. K. II—VI. o.)
533. Max Reininger: Freie Aufsätze für die Volksschule.
534. Flinzer: Zeichenhefte.
535. Jos. Eichler: Elementar Zeichenschule.
536. Alois Jelinek: Lehrstoff für den Zeichen-Unterricht.
537. — Gesetze und Verordnungen (Kärnten).
538. Peres Sándor: V. K. A beszéd és ért. gyakorlatokról.
539. Orelt Lajos: V. K. Az el. népisk.-i kézimunka tan.-hoz
540. Méhes: Gyermek-köszöntő.
541. Sulyomi-Schulmann A.: A beszédhibák elhárítása.
542. — A farkastorok okozta beszédzavar.
543. Dr. Bárczy Gusztáv: Egészségvédelmi nevelés.

544. Balassa Brunó: Fehérvári iskola-hét.
545. Wanitsek Rezső: A IX. egyetemes tanítógyűlés naplója.
546. — A IX. egyetemes tanítógyűlés naplója.
547. — Berichte der prakt. und moral. Erziehung in den Vereinigten Staaten von Nordamerika.
548. — Egész Magyarország: 46 dal.
549. Dr. Otto Naepfe: A rosszraajló gyermek.

E. (Történeti művek.)

96. Belitzky János: Sopronvm. története. I. k.
97. Schmidt János: Német telepések bevándorlása Hessenből Tolna-Baranya-Somogyba.

F. (Földrajzi művek.)

84. Dr. Heimler Károly: Sopron topográfiaja.

H. (Szépirodalom.)

333. Dr. Heimler Károly: Soproni szemle.
334. Machatsek Lucia: Frankenburg Adolf.
335. Szende Ernő: A bűn zsoldja a halál.
336. vitéz Kusztság Sándor: vitéz Takács Mihály tragédiája.

Schranz Mihály könyvtára.

(A Schranz Mihály-féle hagyatékból.)

A. (Vallásos művek.)

1. — Gesangbuch. (Württemberg.)
2. Martin Luther: Die Bibel.
3. J. Fr. Wagner: Gebetbuch.

4. Ed. Bock: Unterricht im kl. Katechismus.
6. — Kirchen-Gesangbuch.
7. W. Löhe: Haus-Schul-Kirchenbuch.

8. — Das Daheim des Christen.
  9. J. Spener: Erklärung der chr. Lehre.
  10. Leitritz: Beiträge zur Behandlung ev. Kirchenlieder.
  11. — Újszövetség.
  12. K. Bormann: Erklärung der bibl. Geschichten.
  13. — Neue Testament.
  14. Zahn: Biblische Historien.
  15. Braselmann: Bibelatlas.
  16. Dr. K. Röder: Über den wahren Rechtsbegriff.
- B. (Pedagógiai művek.)*
1. Fr. Scholz: Schulblatt.
  2. Schwicker-Rill: Ungarischer Schulbote.
  3. — — III.
  4. — — IV.
  5. — — V.
  6. — Österreichischer Lehrertag.
  7. J. Messner: Die Volksschule. 1870.
  8. — — 1869.
  9. — — 1871.
  10. — Leipziger Blätter für Pädagogik. 1872.
  11. E. Petzoldt: Handwörterbuch für den Deutschen Volksschullehrer.
  12. Heyse-Wittich: Fremdwörterbuch.
  13. Toussaint-Langenscheidt: Englische u. französische Sprachlehre.
  14. W. U. Jütting: Der Schreibleseunterricht.
  15. Panitz: Leitfaden der Grammatik.
  16. — 20.000 Fremde Wörter.
  17. Simonyi Zs.: Német és magyar szólások.
  18. Heckmann: Schreibmethode.
  19. Simonyi: Magyar nyelvtan.
  20. Gabelsberger: Stenographie.
  21. Kühnelt: Stenographie.
  22. Heyse: Deutsche Sprache.
  23. J. Messner: Musik- u. Literatur-Blatt 1871.
  24. — — 1870.
  25. — — 1869.
  26. Herm. Lahrssen: Weltgeschichte in Biographie.
  27. V. Quell: Bilder aus der Weltgeschichte.
  28. Barth u. Niederley: Die Schulwerkstatt.
  29. K. Pilz: Die höchste Aufgabe der Volksschule.
  30. A. Köhler: Der Kindergarten.
  31. Dr. F. Sostmann: Singweisen zu den Liedern.
  32. E. Förster: Das Volkslied in der Volksschule.
  33. K. Riedel: Rechenbuch.
  34. A. Böhme: Unterricht im Rechnen.
  35. Schranz Mihály: A kézügyességi oktatás.
  36. K. Bormann: Unterrichtskunde.
  37. J. Gruber: Die Pädagogik.
  38. C. Schrötter: Die Schulsparkassen.
  39. O. Salamon: Die Theorie des pädagogischen Slöjd.
  40. C. Kehr: Die Praxis der Volksschule.
  41. Dr. E. Zizmann: Geometrische Formenlehre.
  42. G. E. Toepler: Leitfaden zur ungarischen Sprache.
  43. K. Bormann: Schulkunde.
  44. — Vierzig pädagogische Sendschreiben.
  45. Dr. F. Angermann: Das Stottern.
  46. Erdélyi Indali Péter: Magyar Olvasókönyv.
  47. Dr. F. Mochnick: Anleitung zum Kopfrechnen.
  48. A. Böhme: Aufgaben zum Rechnen.
  49. Dr. J. Fölsing: Dornenstücke.
  50. Kohányi Sámuel: Gyermekekadalok.
  51. H. Goldhammer: Einordnung des Kindergartens.
  52. Dr. W. Lange: Die Kindergärten.
  53. Dr. F. Dittes: Praktische Logik.
  54. — Lehrbuch der Psychologie.
  55. — Grundriss der Erziehungslehre.
  56. — Lehrbuch der Psychologie.
  57. A. Ritter: Gesetzartikel des Volksunterrichtes.

58. J. Ebspangner: Ungerland, mein Vaterland.
59. H. B. Lübsen: Arithmetik u. Algebra.
60. A. H. Pleibel: Elementar-Arithmetik.
61. F. Harder: Anschauungsunterricht.
62. Th. Vernaleken: Spiele und Reime.
63. J. Buhlmann: Ein Schulreise in Deutschland.
64. Dr. F. A. Finger: Heimatskunder.
65. Dr. W. J. G. Curtmann: Lehrbuch der Erziehung. I.
66. — — II.
67. E. Bock: Wegweiser für ev. Volksschullehrer.
68. F. Bauer: Neuhochdeutsche Grammatik.
69. Dr. L. Tutschek: Die Natur.
70. A. H. Francke: Erziehung und Unterricht.
71. Dr. K. v. Samarjay: Praktische Anleitung der ung. Sprache.
72. E. Böhme: Des Sohnes Erziehung.
73. E. Rudolph: Schule und Elternhaus.
74. Gönczy Pál: Métermértékek rendszere.
75. K. Richter: Pestalozzi: Lienhard und Gertrud.
76. — John Locke.
77. — J. J. Rousseau: Emil.
78. — — —
79. Dr. F. Dittes: Das Lehrer-Pädagogium.
80. — Regeln u. Wörterverzeichnis.
81. K. Richter: Pestalozzi: Wie Gertrud ihre Kinder lehrt. III.
82. — — I.
83. — — II.
84. — — III.
85. — M. von Contaigne.
86. — J. J. Rousseau: Emil. I.
87. — John Locke.
88. Dr. C. G. Bergmann: Schwedische Unterrichtswesen.
89. B. Meyer: Wiege bis zur Schule.
90. E. Rudolph: Schule und Elternhaus.
91. A. Ritter: Unterrichtsplan für die Volksschulen.
92. — Ev. Kinder-Gesangbuch.
93. H. Kahle: Lehrplan.
94. W. Auerbach: Das Schwimmen.
95. J. Beeger—F. Zonbeh: Comenius: Grosse Unterrichtssatzlehre.
96. K. Richter: Salzmann: Noch etwas über die Erziehung.
97. Alois Egger: Deutsches Lehr- und Lesebuch.
98. Dr. F. Dittes: Erziehungs- und Unterrichtslehre.
99. — Geschichte der Erziehung.
100. F. Seidel: Praktische Kindergärtneri.
101. Dr. F. Dittes: Erziehungs- und Unterrichtslehre.
102. Gronberg: Haand-Ordborg.
103. — —
104. Poestion: Die Kunst der schwedischen Sprache.
105. Alfred Swenson: Echo der schwedischen Umgangsprache.
106. ? Glückwünsche zu Weihnachten.
107. Dr. M. Hohenadel: Enträtselte Lebensvorgänge.
108. F. Paris: Kultursozialismus.
109. Göhring—Józsa: Tornászati vezérfonal.
110. G. Venzer: Dein Kopf — Dein Charakter.
111. Szanter—Warga: Pädagog. Jahrbuch.
112. Sirisaka Andor: A közmondásokról.
113. — Über die Erziehung des Kindes.
114. Bernhardt F. Weiss: Die Sparkassen in Ungarn.
115. A. Ritter: Gesetzart. XXXVIII. v. Jahre 1868.
116. T. Schmidt: Aus dem Tagebuch einer Lehrerin.
117. V. Bock: Über die Pflege d. körp. und geistl. Gesundheit.
118. Laurent: Az iskolai takarékpénztárakról.

119. Rissmann: Geschichte der Arbeitsunterrichtes.
120. Dr. R. Rotter: Die Bildung von Kindergärtnerinnen.
121. Dr. K. Panitz: Leitfaden für den Unterricht der Grammatik.
122. J. Gruber: Graf Stefan Széchenyi als Pädagog.
123. J. Rousseau: Pädagogische Bibliothek.
124. August Lüben: Sein Leben und seine Schriften.
125. — Der Irrgarten der Erziehung.
126. Dr. K. Panitz: Leitfaden für den Unterricht in der Grammatik.
172. Dr. R. Kreijcsi: Kinderbewahrwesen.
128. K. Richter: Kindergarten und
129. Bedy Rezső: A soproni-híeny nyelvjárás hangtana.
130. A. Clausson-Kaas: Die Arbeitsschule neben der Lernschule.
131. M. Tud. Akadémia: A magyar helyesírás.
132. K. Josef Scheiner: Taschen-Gratulant.
133. F. Weiss: Die Schulsparkassen in Ungarn.
134. Rebsamen: Programm des Lehrerseminars.
135. Molnár Aladár: Pädagogische Studien.
136. I. Ebspanger: Die 50 Jahr. Gesch. d. ev. Schulen zu Ober-schützen.
137. Schranz-Bünker: Kézügyességi oktatás.
138. Németh F.: Kimutatás (1872. Sopron-mosonmegyei népiskolák állapotáról.
139. F. Blankenhagen: Festeswünsche.
140. Dr. V. T. Klun: Geographischer Unterricht.
141. K. Schellner: Zeichenvorlagen.
- C. (Szépirodalmi művek.)*
1. Shakespeare: Dramatische Werke.
2. — —
3. — —
4. — —
5. H. Zschokkes: Historische Novellen.
6. B. Eötvös József: A Karthausi.
7. H. Zschokkes Kleinere Novellen.
8. — Grössere Novellen.
9. B. Eötvös József: A nővérek.
10. Egger: Lesebuch.
11. — Nemzeti Almanach.
12. Schiller: Sämtliche Werke. 1—2.
13. — — 3—4.
14. — — 5—6.
15. — — 7—8.
16. — — 9—10.
17. — — 11—12.
18. Lessing: Werke. 3—4.
19. — — 1—2.
20. — — 5—6.
21. — — 7—8.
22. — — 9—10.
23. Gellert: Fabeln u. Erzählungen.
24. G. Scherer: Deutscher Dichterswald.
25. Shakespeare: Dramatische Werke.
26. Jókai M.: Politikai divatok. 2—3.
27. — — 1.
28. Gál: Musterbriefsteller.
29. Farkas Elek: Levelező.
30. Benno Hoch: Frommes Leben.
31. Jos. Fuchs: Amors Tagebuch.
32. Bárány Ignác: Magyarország története.
33. R. Wagner: Tannhäuser.
34. M. Kolbenheyer: Krankenpfühle.
35. Lucas: Hänsel und Gretel.
36. Finger: Die Sage von den Niebelungen.
37. Mozart: Die Zauberflöte.
38. Botticher: Allotrio.
39. Friedrich: Martha.
40. E. Tlygale: Biographische Skizze.
41. Von einem Welterfahrenen: Reisebuch für Handwerker.
42. Heinrich Kurz: H. v. Kleist's Werke.

43. Göthe: Faust.
 44. R. Schrey: Bausteine.
 D. (*Természettudományi művek.*)
 1. Brehm's Tierleben.
 2. — —
 3. — —
 4. — —
 5. — —
 6. — —
 7. — —
 8. — —
 9a. — —
 9b. — —
 10. Molnár István: Fatenyésztés.
 11. Roßmässler: Die vier Jahreszeiten.
 12. Heinrich Semler: Obstverwertung.
 13. Jul. Jablanzi: Der Weinbau.
 14. O. Hüttig: Der Weinbau im Garten.
 15. Babo u. Mach: Kellerwirtschaft.
 15a. — —
 16. Földművelésügyi miniszt.: Útmutatás a szőlőművelésre.
 17. W. Günther: Einträgliche Bienenzucht.
 18. Alberti: Die Bienenzucht.
 19. Naumann: Mineralogie.
 20. Dr. Schoedler: Das Buch der Natur.
 21. Brehm: Gefangene Vögel.
 22. — —
 23. E. Vertrand: Führer am Bienenstand.
 24. W. Vogel: Handbuch der Bienenzucht.
 25. M. Kuchenmüller: Betriebsweisen lohnender Bienenzucht.
 26. Aug. v. Berlepsch: Die Biene.
 27. Fr. Lucas: Die Lehre vom Baumschnitt.
 28. L. Hoffmann: Das Buch der Ziege.
 29. K. Römer: Nutzgeflügelhaltung.
 30. — Die Zucht u. Pflege des Nutzgeflügels.
 31. J. Jaeger: Der Gemüsegärtner. II.
 32. — — I.
 33. — — III.
 34. — Természetráji könyv.
 35. Fr. Schubert: Grundzüge d. allg. Erdrunde.
 36. Thome W.: Zoologie
 37. E. Netolička: —
 38. P. Altpeter: Das ABC der Chemie.
 39. Dr. A. Kauer: Elemente der Chemie.
 40. A. Pokorny: Naturgeschichte.
 41. Dr. M. Zaengerle: Mineralogie.
 42. C. Kehr: Mineralien.
 43. A. Ewald: Magen, Darm Leben.
 44. R. Schulze: Kultur der Korbweide.
 45. F. von Bienenfeld: Obstsorten.
 46. Th. Liebe: Nistkästen für Vögel.
 47. Th. Nerlinger—C. Bach: Obstbau.
 48. Dr. J. Breitenlohner: Cultur der Korbweide.
 49. J. Coaz: Die Kultur der Weide.
 50. Wiszkocsill János: Selyemhernyótenyésztés.
 51. Gotthard Sándor: A műtrágyák alk.
 52. Dr. Györy I.: Gyümölcszedés.
 53. Dr. P. Wagner: Düngungsfragen.
 54. F. Ehrenberg: Rosenzüchter.
 55. J. Schilling: Hühnerhaltung.
 56. Orsz. állatvédők egyesület: Állatvédők törvénykönyve.
 57. Mezőgazdaságról.
 58. P. Wagner: Stickstoffdüngung.
 59. — Düngungsfragen.
 60. I. G. Kanitz: Honig u. Schwarmbienenzucht.
 61. I. Michelet: Das Leben der Vögel.
 62. A. Strecker: Anorganische Chemie.
 63. S. Kneipp: So sollt ihr leben.
 64. A. Lüben: Pflanzenkunde.
 65. E. Lucas: Obstkultur.
 66. Dr. O. Thome: Botanik.
 67. A. Lübe: Thierkunde.
 68. A. Tagmann: Kaninchenfreund.
 69. W. Lahn: Honigverwertung.
 70. A. Lüben: Thierkunde.
 71. H. Weller: Stubenvögel.
 72. Dr. Dzierzon: Bienenzucht.
 73. S. Kneipp: Wasserkur.
 74. Dr. C. Bock: Gesunde u. kranke Menschen.

75. Dr. K. Kreutzer: Das Herbar.
76. Dr. I. Wiel: Magenranke.
77. W. Fogel: Die Honigbiene.
78. Th. Kirsch: Wetterstimmung.
79. Fr. Herzog: Krankheiten des Geflügels.
80. Dr. Kofranyi: Wassercur.

E. (Földrajzi művek.)

1. I. Schatter: Geographie.
2. A. Lüben: —
3. A. Diesterweg: Himmelskunde.
4. Dr. B. Lindemann: Geologische Kräfte.
5. Spiesz—Berlet: Biographien.
6. — —
7. — —
8. E. Kappe: Weltgeschichte.
9. Gantner A.: Török-világ.
10. Schwicker: Geschichte d. Ungarn.
11. Dr. H. Dittmar: Weltgeschichte.
12. Geccányi G.: Hat hétig Egyiptomban.
13. Stirelse: Redőgorolse.
14. H. Hess: Zeitschrift Alpenverein. 1909.
15. — — 1910.
16. — — 1911.
17. Baedeker: Oesterreich.
18. — Schweiz.
19. Wilh. Eichert: Rosaliengebirg.
20. Dr. Gustav Zsepl: Kärnten.
21. K. Baedeker: Nordost-Deutschland.
22. — Schweiz.
23. — Oesterreich-Ungarn und Siebenbürgen.
24. Meyers Reisebüchern: Norwegen, Schweden u. Dänemark.
25. Gustav Diem: Oedenburg u. seine Umgebung.
26. Woerl's, Reisehandbuch: Triest.
27. — Fiume.
28. — Abbazia.
29. Freitag's Ausflugskarten: Bucklige Welt und Wechsel-Gebiet.
- 29a. — Rosaliengebirge und Wechsel-Gebiet.
30. Joh. Bergen: Klagenfurt und Umgebung.

31. — Kärnten.
32. Freitag's Ausflugskarten: Schneeberg und Raxalpe.
33. Térkép: Freiwaldau.
34. — Oedenburg.
35. R. Lechner: Söllten und St. Leonhard.
36. — Mürzzuschlag.
37. — Eisenerz, Wildalpe u. Aflenz.
38. — Gaming und Mariazell.
39. — Gurk-Tal.
40. — Gmünd u. Spittal.
41. — Neunkirchen u. Aspang.
42. Freitag's: Dolomiten.
43. R. Lechner: St. Michael.
44. — Wiener-Neustadt.
45. — Radstadt.
46. — Ötztal.
47. — Klagenfurt u. Villach.
48. — Hartberg u. Pinkafeld.
49. G. Freytag: Karte der Österr.-Russ. Grenzgebiete.
50. A. I. G. Rothaug: Atlas Volks- u. Bürgerschulen.
51. Dr. Eduard Stössner: Elemente der Geographie.
52. — —
53. Georg Jauss: Schultatlas: Die alte Welt.
54. Dr. Eduard Stössner: Elemente der Geographie.
55. Dr. A. Koelsch: Pflanzen zwischen Dorf u. Trift.
56. M. Herman: Mitteleuropa.
57. Singer kiadás: Budapest legujabb tervrajza. 1894.
58. Dr. von Zimmeter: Das Ötztal.
59. Gabriel Fambri: Das Kartenlesen.
60. W. Eickert: Touristenführer. (Fischau und Hohe Wand.)
61. — — (Bucklige Welt.)
62. R. H. France: Die Alpen. (22 füz.)
63. K. Fuchs: Das deutsche Haus des Zipser Oberl.

F. (Kézimunka és óvoda.)

- 1a. Schranz M.—Bünker R.: A kéz-ügyességi oktatás.
- 1b. — —
- 1c. — —

2. — —
  3. — Die erziehliche Knaben-Handarbeit.
  4. — —
  5. — —
  6. Füzessi Márton: Slöjd oktatás
  7. — Lehrplan.
  8. Dr. Grubern Ferenc: Ipari és háziipari intézmények.
  9. M. Schranz: Die Knabenhandarbeit in Schweden.
  10. — A kézügyességi oktatás Svédországban.
  11. — Die Knabenhandarbeit in Schweden.
  12. — —
  13. — A Házi-iparegylet jelentése 1885—1887.
  14. — — 1891.
  15. — — 1889.
  16. — — 1888.
  17. Soproni kéziiparegylet alapszabályai.
  18. M. Schranz: A Házi-iparegylet jelentése. 1896.
  19. Fellner: Spiel u. Arbeit.
  20. — Kerbschnittenarbeiten.
  21. I. Bergmeister: Holzschnitzerei.
  22. O. Salamon: Suiekerislöjd.
  23. A. Johansson: Nääs Modellserier.
  24. C. Lilov: Kropps Ställningar.
  25. Takács László: Építőiparosok könyve.
  26. A. Fellner: Die Formenarbeiten. (I. Heft.)
  27. — — (III. Heft.)
  28. Dr. I. Moeller: Das Holz.
  29. G. Ortleb: Die häuslichen Kunstarbeiten.
  30. A. Fellner: Das Ausnähen.
  31. — Das Freiflechten.
  32. — —
  33. — Das Tonformen.
  34. — Das Flechten.
  35. C. Hillardt: Die kleinen Zeichner.
  36. A. Leffler: Modellserie.
  37. Jak. Dochnahl: Die Band- und Flechtweiden.
  38. — Der Dilettant. 1882.
  39. — — 1879.
  40. — — 1884.
  41. — Bundpapier.
  42. A. Graef: Drechslerarbeiten.
  43. — Kerbschnitzler.
  44. G. Poszvek: Bericht (Kindergartenverein, 1899.)
  45. Schranz: — (1877—78.)
  46. — —
  47. — —
  48. — —
  49. Dr. Bokk: Zur Kindergärtneri.
  50. Aufruf zur Gründung eines Kindergartens.
  51. A soproni gyermekkertegylet alapszabályai.
  52. E. Wiebe: Wesen u. Wirksamkeit.
  53. R. Waldeck: Die Kindergärten.
  54. Aufruf zur Gründung eines Kindergartens.
  55. Szatmáry Károly: Emlékirat a kisdnednevelésről.
  56. Schranz rajzai.
- G. (Hangjegyek, zenei művek.)*
1. Schranz: Choräle (kézirat).
  2. A. Reinhard: Harmonium.
  3. Schranz: Choräle (kézirat).
  4. M. Weber: Harmonium-Album.
  5. Beethoven: —
  6. Chopin: —
  7. Schumann: —
  9. Bach: Harmóniumalbum.
  8. Mendelssohn: Lieder ohne Worte.
  10. Mozart: —
  11. Schubert: —
  12. E. Wiebe: Lieder.
  13. Thill Nándor: Karénektan.
  14. E. Schmid: Kindergartenlieder.
  15. Kohányi Sámuel: Gyermekdalok.
  - 15b. Kiss Áron: Daloskönyv.
  16. Kohányi S.: Dalkoszorú.
  17. R. Schaab: Lebensbilder. III.
  18. Kohányi S.: Dalkoszorú.
  19. R. Weber: Gesangbüchlein.
  20. — Volkslieder.
  21. Kapi Gyula: Dalkönyvecske.
  22. Chr. Jessen: Liederbora III. Heft
  23. — — II. Heft.
  24. Mössl Lajos: Dalfüzér I. füzet.

25. Chr. Jessen: Liederborn IV. Heft
 26. S. Kropf: Gebet- und Liederbuch
 27. B. Brähmig: Liederstrauß.

K. a. (Kosmos.)

1. H. Härlin: Am Südpol.
 2. Dr. M. W. Meyer: Der Mond.
 3. Dr. L. Lang: Gletschereis.
 4. H. Gunther: In hundert Jahren.
 5. R. Henselin: Welteninseln.
 6. Dr. M. W. Meyer: Weltschöpfung.
 7. R. Lämmel: Relativitäts-Theorie.
 8. Dr. F. Kahn: Die Milchstraße.
 9. Dr. M. W. Meyer: Welt der Planeten.
 10. R. Henseling: Werden und Wesen der Astrologie.
 11. Dr. M. W. Meyer: Sonne und Sterne.
 12. H. Decker: Planeten und Menschen.
 13. G. Wenzmer: Geiseln der Tropen.
 14. Dr. F. Dannemann: Wie unser Weltbild erstand.
 15. W. Flaig: Im Kampf um Trehomo.
 16. W. Bölsche: Eiszeit und Klimawechsel.
 17. Dr. K. Bülor: Wie unsere Heimat wirklich wurde.
 18. Dr. K. Wenle: Vom Kerbstock zum Alphabet.
 19. W. Bölsche: Der Mensch der Vorzeit.
 20. Dr. A. Zart: Bausteine des Weltalls.
 21. W. Bölsche: Der Mensch der Pfahlbauzeit.
 22. Dr. K. Floericke: Tiervater Brehm.
 23. W. Bölsche: Drachen.
 24. Dr. G. Vemmer: Körpergestalt und Seelenanlage.
 25. Dr. K. Wenle: Der Krieg.
 26. H. Günther: Radiotechnik.
 27. — Was ist Elektrizität?
 28. — Im Reiche Röntgens.
 29. — Was ist Magnetismus.
 30. Dr. K. Wenle: Chemische Technologie.
 31. — Die Anfänge der Naturbeherrschung.
 32. H. W. Behm: Kolloidchemie.
 33. K. Wenle: Die Urgesellschaft.
 34. Dr. R. Lotze: Volkstod.
 35. G. Venzmer: Triebstoffe des Lebens.
 36. — Regler des Stoffwechsels.
 37. Dr. Fischer Deloy: Schlafen und Träumen.
 38. Dr. A. Hauerlitz: Vom Reiz- und Rauschmitteln.
 39. Dr. E. Teichmann: Fortpflanzung und Zeugung.
 40. F. Kalm: Die Zelle.
 41. Dr. H. Dekker: Heilen und Helfen.
 42. Dr. A. Hauerlitz: Von Speise und Trank.
 43. I. Small: Geheimnisse der Botanik.
 44. Dr. A. Koelsch: Würger im Pflanzenreich.
 45. Dr. K. Floerike: Krichtiere.
 46. — Gepanzerte Ritter.
 47. W. Bölsche: Tierwanderungen.
 48. Dr. K. Floerike: Käfervolk.
 49. H. Besser: Raubwild.
 50. K. Wenk: Kulturelemente der Menschheit.
 51. Dr. L. Lotz: Erlebte Vorgeschichte.
 52. Dr. K. Floerike: Plage Geister.
 53. — Falterleben.
 54. — Einheimische Fische.
 55. — Schnecken.
 56. R. H. Franze: Die Pflanzen als Erfinder.
 57. Dr. Floericke: Krichtiere.
 58. Dr. F. Kurth: Zwischen Keller und Dach.
 59. Dr. K. Wenle: Die Kultur der Kulturlohn.
 60. Dr. K. Floericke: Säugetiere fremder Länder.
 61. — Vögel fremder Länder.
 62. W. Bölsche: Schutz und Trutzbündnisse in der Natur.
 63. Dr. K. Floericke: Spinnen und Spinnenleben.
 64. K. Sajó: Unsere Honigbiene.
 65. Dr. K. Floericke: Heuschrecken und Libellen.

66. W. Bölsche: Stammbaum der Insekten.
67. — Der Sieg des Lebens.
68. — Der Termitenstaat.
69. Dr. K. Floericke: Nagetiere.
70. — Vögel auf der Reise.
71. R. H. Franze: Korallenwelt.
72. Dr. H. Schütz: Heimliches Volk.
73. Dr. K. Floericke: Wundertiere des Meeres.
74. — Aussterbende Tiere.
75. — Die Säugetiere.
76. Dr. Th. Zell: Tierbeobachtungen.
77. Dr. K. Floericke: Allerlei Gewürzen.
78. Dr. G. Sichli: Pflanzen auf Insektenfang.
79. L. Müller: Das Gedächtnis.
80. W. Bölsche: Tierseele und Menschenseele.
81. Dr. H. Dekker: Sehen, Richten, Schmecken.
82. — Naturgeschichte des Kindes.
83. — Auf Vorposten im Lebenskampf.
84. T. Saunders: Hypnose und Suggestion.
85. W. Bölsche: Der Mensch der Zukunft.
86. Dr. A. Koelsch: Der blühende See.
87. H. France: Die Entdeckung der Heimat.
88. Dr. A. Koelsch: Heide und Moor.
89. H. France: Urwald.
90. Dr. K. Floericke: Meeresfische.
91. W. Bölsche: Festlande und Meere.
92. W. Meyer: Die Rätsel der Erdpole.
93. Dr. K. Floericke: Bulgarien und die Bulgaren.
94. W. Bölsche: Der Stammbaum der Tiere.
95. H. Güneher: Die Eroberung der Tiefe.
96. Dr. K. Floericke: Zwischen Pol und Equator.
97. R. H. France: Harmonie in der Natur.
98. Dr. K. Floericke: Forscherfahrt in Feindesland.
99. R. H. France: Bilder aus dem Leben des Waldes.
100. W. Bölsche: Im Steinkohlenwald.
101. R. H. France: Lebender Brennkohlenwald.
102. Dr. W. Behm: Von der Faser zum Gewand.
103. — Von Kleidung und Geweben.
104. R. H. France: Das Leben im Ackerboden.
- 105—132. 27 évfolyam Kosmos folyóirat.

Tartalomjegyzék.

	Oldal
Schranz Mihály †	3
Jelentés az 1938—39. tanévről	9
Iskolai hatóság	32
A tanítói kar tagjainak az egyházban és társadalomban viselt tisztségei	33
A tanítótestület az 1938—39. tanévben	34
Az 1939—40. tanévre vonatkozó értesítések	37
A tanulók névsora	39
Michael Schranz †	52
Geschichte des Schuljahres 1938—39	56
Aufnahme und Einschreibungen der Schuljugend	76
Szülődtárgyak jegyzéke a Schranz Mihály-féle hagyatékból	79
Statisztikai kimutatás	80
Függelék: A tanítói könyvtár gyarapodása 1938—39-ben	83
Schranz Mihály könyvtára	83

Illés

